

**DE
PLAYGROUND
GEORGANISEERD**

EEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR
**SAMENWERKING
IN NETWERKEN**

RONDOM RICHARD KRAJICEK
PLAYGROUNDS

ARJAN BODE

JUNI 2010

De playground georganiseerd

Een kwalitatief onderzoek naar samenwerking
in netwerken rondom Richard Krajicek Playgrounds

Masterscriptie in het kader van de opleiding *Organisaties, Verandering en Management*
Onderdeel van de opleiding Bestuurs- en Organiseringswetenschappen (Universiteit Utrecht)

Auteur: Arjan Bode

Studentnr: 3645894

Datum: 14/6/2012

Begeleider: Dr. J. Vermeulen

Woord Vooraf

School's out forever
School's out for summer
School's out with fever
School's out completely

Alice Cooper – School's out (1972)

Het gevoel dat Alice Cooper in zijn pophit 'School's out' uit 1972 weet te vangen, komt voor mij overeen met het definitief afronden van mijn scriptie, en het afstuderen aan de Universiteit Utrecht. Voor u ligt het resultaat van een langdurig en leerzaam avontuur. Ik kan mij nog herinneren dat mijn docent het afstudeerproces "een dynamisch proces" noemde. In vele opzichten is mijn afstudeerproces een dynamisch proces geweest. Soms kwamen die letters maar niet op papier en wist ik niet welke richting mijn onderzoek op ging. Soms was het Vondelpark aantrekkelijker dan de Openbare Bibliotheek in Amsterdam.

Het afgelopen jaar heb ik de mogelijkheid gekregen om kennis te maken met de Richard Krajicek Foundation (RKF) en hetgeen waar zij zich mee bezig houden. In heel het land heb ik playgrounds mogen bezoeken en een inzicht gekregen in de grote maatschappelijke waarde van playgrounds in wijken waar de (sport) mogelijkheden beperkt zijn. De RKF kan met haar playgrounds echt het verschil maken in een wijk. Ik hoop dan ook dat ik met mijn onderzoek een klein steentje bij kan dragen aan een (nog) betere organisatie van playgrounds.

Mijn dank gaat uit naar mijn begeleider Jeroen Vermeulen voor zijn waardevolle feedback en coaching tijdens het schrijven van mijn scriptie. Die coaching was voor mij hard nodig af en toe, en motiveerde mij op momenten dat het allemaal niet zo soepel liep.

Ook wil ik graag Eric van Veen en Chris Kaper van de Richard Krajicek Foundation bedanken voor hun interesse en begeleiding van mijn onderzoek. Verder wil ik alle respondenten bedanken voor hun tijd, openheid en vertrouwen tijdens de interviews die ik heb afgenomen.

Rest mij tot slot niet anders, dan u veel leesplezier te wensen.

Arjan Bode

Amsterdam 14 juni 2012

Samenvatting

In dit kwalitatieve onderzoek staan de playgrounds van de Richard Krajicek Foundation (RKF) centraal. RKF playgrounds worden neergelegd in (achterstands) wijken waar de mogelijkheden voor kinderen om te sporten beperkt zijn. Op en rondom de playgrounds van de RKF zijn allerlei actoren actief zoals sportleiders, welzijnswerkers, scholen, wijkagenten en overheidsinstanties. De wijze waarop deze actoren met elkaar samenwerken, kent op iedere playground haar eigen dynamiek, en verloopt wisselend succesvol. In dit onderzoek is aan de hand van een netwerkanalyse gekeken naar het netwerk van actoren rondom playgrounds gelegen in Enschede, Utrecht en Den Haag. Specifiek is ingegaan op de invloed van de structuur van ieder netwerk op de samenwerking en effectiviteit van het netwerk. De structuur van een netwerk blijkt van invloed te zijn op de samenwerking en effectiviteit binnen een netwerk. Zo leidt een gecentraliseerd netwerk tot meer samenwerking en coördinatie van activiteiten op de playground. Daarbovenop draagt centraliteit bij aan afstemming tussen activiteiten van actoren. Verder stimuleert een dicht netwerk de onderlinge informatiedeling tussen actoren, wat bijdraagt aan samenwerking, en positief is bij de afstemming van activiteiten op de playground. De formalisatie gaat over de mate waarin het netwerk functioneert via expliciete regels en afspraken. Een lichte formalisatie van het netwerk blijkt positief te zijn voor samenwerking. Tot slot blijkt stabiliteit van een netwerk, en in het bijzonder stabiliteit van actoren binnen het netwerk, een belangrijke voorwaarde te zijn voor het kunnen opbouwen van een structurele samenwerking binnen het netwerk.

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	2
Samenvatting.....	3
1. Inleiding	7
1.1 Situatieschets	7
1.1.2 Gezondheidsproblemen binnen de wijk	7
1.1.3 Op weg naar meer (sociaal) welzijn in de wijk	8
1.1.4 De Richard Krajicek Foundation brengt sport terug in de wijk	8
1.2 Een diversiteit aan actoren; kansen of problemen?	9
1.3 Leeswijzer	11
2. Theoretisch kader	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Samenwerking	13
2.1.1 Van government naar governance	14
2.1.2 Samenwerking in netwerken	15
2.1.3 Samenwerken in netwerken; een verschuiving in besluitvorming	16
2.2 De analyse van netwerken	17
2.2.1 De definitie van een netwerk	17
2.2.2 De sociale netwerkbenadering	18
2.3 De effectiviteit van een netwerk	19
2.3.1 Netwerkeffectiviteit vanuit een stakeholderperspectief	19
2.3.2 De effectiviteit op netwerkniveau	20
2.3.3 Structuur vanuit twee perspectieven	22
2.4 De netwerkanalyse voor initiatiefnemers	27
3. Methodologie	30
3.1 Interpretatief kwalitatief onderzoek	30
3.2 Onderzoekopbouw	30
3.3 Dataverzameling	31
3.4 Data analyse	32
3.5 De kwaliteit van het onderzoek	33
3.6 Validiteit	34
4. Resultaten	35
4.1 Inleiding	35
4.2.1 De playground	36
4.2.2 De playground en zijn actoren	36
4.2.4 Problemen op de playground	41
4.2.5 Samenwerking	43
4.2.6 Samenvattend	44
4.3 Playground “Hondiusplein”	45
4.3.1 De Playground	45
4.3.2 De playground en zijn actoren	45
4.3.3 Problemen op de playground	47
4.3.4 Samenwerking	49
4.3.5 Het renovatienetwerk	51
4.3.6 Samenvattend	52
4.4 Playground “De Gagel”	53
4.4.1 De Playground	53
4.4.2 De playground en zijn actoren	54
4.4.3 Problemen op de playground	57
4.3.4 Samenwerking	61

4.4.5 Samenvattend	63
5. Analyse	65
5.1 Inleiding	65
5.2 Analyse Playground Krajicek Plaza Enschede	66
5.3 Analyse playground Hondiusplein Den Haag	72
5.4 Analyse playground de Gagel Utrecht	77
6. Conclusie	81
7. Discussie & aanbevelingen	84
Aanbevelingen	86
Literatuur	89
Bijlagen	93

1. Inleiding

1.1 Situatieschets

In veel wijken binnen Nederlandse gemeenten blijft de kwaliteit van de leefomgeving door een cumulatie van problemen flink achter bij die van andere wijken in de stad (VROM, 2007). De wijken worden gekenmerkt door complexe maatschappelijke problemen als schooluitval, een verloederde en eenzijdige woon- en leefomgeving met weinig mogelijkheden voor sociale contacten, hoge (jeugd)werkloosheid, ontoereikende jeugdzorg, gezondheidsachterstanden, armoede, criminaliteit en gevoelens van onveiligheid (VROM, 2007; Duyvendak 2001). Daarbij staan de problemen vaak niet op zichzelf maar is de hardnekkigheid van de problematiek vooral gelegen in de opeenhoping van al deze problemen, met funeste gevolgen voor sociale integratie in de wijk (VROM, 2007; Duyvendak, 2001).

In 2007 is door Ella Vogelaar, voormalig Minister van Wijken en Integratie, het actieplan krachtwijken in het leven geroepen. De focus van dit actieplan lag op buurten gelegen in achterstandswijken in verschillende steden in Nederland. De achterstandswijken zijn ontstaan door hoge concentraties migranten en vaak een beperkte integratie. Daarmee zijn de achterstandswijken benoemd tot frontlinies van de multiculturele samenleving (Vogel, 2005). De doelstelling van het kabinet was in 2007 om de 'aandachtswijken' in Nederland in tien jaar tijd te veranderen in wijken waar mensen kansen hebben en weer graag wonen (Ministerie VROM, 2007).

In achterstandswijken zijn allerlei organisaties met publieke taken actief, meer dan in andere wijken (Koster, 2011; 53). Een integrale samenwerking tussen deze organisaties is dan ook belangrijk voor het welslagen van de wijkenaanpak. De overheid, gemeenten, woningcorporaties, bedrijfsleven, politie, welzijnswerkers en scholen moeten samen met wijkbewoners de handen ineen slaan om de problemen aan te pakken (BZK, 2010). De wijze waarop dit gebeurt, kent in iedere wijk haar eigen dynamiek. De focus werd binnen het actieplan gelegd op de terreinen wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid in de aandachtswijken, omdat de problemen en achterstanden op deze terreinen onevenredig groot waren (VROM, 2007). Verder werd gesteld dat de gezondheid en gezondheids-achterstanden van de inwoners in de wijken een duidelijke relatie hebben met deze vijf thema's.

1.1.2 Gezondheidsproblemen binnen de wijk

Binnen achterstandswijken wonen veelal mensen met een laag sociaaleconomische achtergrond doordat zij vaak weinig keuzevrijheid hebben als het gaat om de plek waar ze wonen. Op basis van sociaaleconomische achtergronden is vaak een groot verschil waarneembaar in levensverwachting. Zo leven mensen met een lage sociaaleconomische status gemiddeld bijna vier jaar korter en brengen zij tien tot vijftien jaar minder lang door in goede gezondheid dan mensen met een hoge sociaal economische status (Van Herten et al., 2002). Een belangrijk doel van het actieplan krachtwijken was dan ook het verkleinen van de verschillen in levensverwachting op basis van sociaaleconomische achtergronden (VROM, 2007). Een diversiteit aan factoren is aan te wijzen als oorzaak voor de veelal mindere gezondheid bij inwoners van achterstandswijken vergeleken met inwoners van 'rijkere' wijken. Een deel van deze factoren is werk- of cultuurgerelateerd. Zo werken inwoners van achterstandswijken vaak onder zware fysieke werkomstandigheden met weinig autonomie en staat hun gezondheid daarom meer onder druk. Daarbovenop komen leefstijlfactoren als excessief drankgebruik en (zwaar) roken

vaker voor onder inwoners van achterstandswijken. Een deel van deze factoren is echter ook direct gerelateerd aan de wijk. Zo biedt een gebrek aan ruimte om te sporten in achterstandswijken vaak nauwelijks stimulansen om actief te worden en nodigt het vooral uit tot rondhangen, tot vernielzucht en balorigheid (Breedveld et al, 2008). Daarbovenop is de actieradius van de inwoners in achterstandswijken doorgaans lager, mede omdat het autobezit lager ligt, waardoor de afhankelijkheid van de directe woonomgeving om te sporten groter is (Breedveld et al, 2008).

Tevens blijkt dat allochtone stedelingen, vaak wonend in achterstandswijken, minder deel nemen aan sport dan autochtone stedelingen (Van de Broek & Tiessen-Raaphorst; 2010; 30). In het lidmaatschap van sportverenigingen komt zelf nog een scherper verschil tussen autochtonen en allochtonen naar voren dan in de sportdeelname zelf (Van de Broek & Tiessen-Raaphorst 2010; 31). Al dit soort zaken zijn van grote invloed op de gezondheid van inwoners in achterstandswijken. Een gebrek aan beweging leidt tot zaken als overgewicht en obesitas en bepaalde aandoeningen zoals hart- en vaatziekten, diabetes type 2 en gewrichtsproblemen worden daarmee in de hand gewekt. Voor kinderen kan een gebrek aan beweging daarbovenop zorgen voor een bewegings-achterstand, welke direct van invloed is op de motorische ontwikkeling en fysieke gezondheid in de toekomst. Het realiseren van een gezonde leefomgeving binnen wijken wordt daarom genoemd als een belangrijke stap om de grote gezondheidverschillen op basis van sociaaleconomische achtergronden te verkleinen.

1.1.3 Op weg naar meer (sociaal) welzijn in de wijk

Op sportief gebied valt bij inwoners van achterstandswijken veel terrein te winnen. Sport wordt daarom veelvuldig als middel aanbevolen om achterstanden op velerlei gebied weg te werken. En er worden goede resultaten mee geboekt (Verweel, 2007). De mogelijkheden van initiatieven als de Johan Cruyff Foundation (JCF) en Richard Krajicek foundation (RKF) worden dan ook steeds vaker gebruikt om een gezonde leefomgeving in de wijk te stimuleren. Beide foundations willen met de aanleg van courts (JCF) of playgrounds (RKF) in achterstandswijken bewoners stimuleren tot sporten. Zowel de JCF als RKF hebben zich binnen enkele jaren ontwikkeld tot grote spelers op het gebied van het aanleggen van sportfaciliteiten in aandachtswijken in Nederland. Inmiddels zijn er meer dan 100 Cruyff courts en bijna 80 Krajicek playgrounds verspreid door heel Nederland. Daarnaast is recentelijk zelfs de eerste RKF playground in Suriname geopend. De Johan Cruyff Foundation beschouwt haar courts als mogelijke brugfunctie tussen het ongeorganiseerde straatvoetbal en het georganiseerde verenigingsvoetbal (Breedveld, Romijn en Cevaai, 2009). De doelstelling van de Richard Krajicek Foundation is 'het stimuleren van sport activiteiten, in een sociaal veilige situatie, voor jongeren in die wijken waar de mogelijkheden beperkt zijn' (RKF 2009: 4).

1.1.4 De Richard Krajicek Foundation brengt sport terug in de wijk

Richard Krajicek, initiatiefnemer van de Richard Krajicek Foundation, besloot zich voor sport in minder kansrijke wijken in te zetten, omdat sport daar nagenoeg was verdwenen en hij vond dat de jeugd de ruimte moet krijgen om te spelen en bewegen (Vermeulen, Verweel en Van Veen, 2010). De RKF hanteert het woord 'playground' als aanduiding van zijn sportvelden. Daarmee wordt aangegeven dat de sportvelden voor diverse sport- maar ook spelactiviteiten bruikbaar zijn (Vermeulen, 2010; 230). Met de aanleg van zogenoemde 'playgrounds' wordt een plek gecreëerd in de publieke ruimte voor jongeren en kinderen waar zij zowel zelfstandig kunnen sporten als kunnen deelnemen aan begeleide activiteiten

(Van der Meij, 2011). De RKF legt in haar beleid sterk de nadruk op 'goede begeleiding' van de playgrounds door sport- en spelleiders (RKF, 2010). Door begeleide activiteiten kunnen specifieke groepen of individuen, zoals meisjes of jonge kinderen, de ruimte krijgen om op een georganiseerde en veilige manier te sporten (Vermeulen, 2010). Daarbovenop kan goede begeleiding bijdragen aan het versterken van sociaal kapitaal van jongeren door relaties op te bouwen die kunnen resulteren in wederzijds vertrouwen (Vermeulen, 2010). Op de playground worden zogenoemde 'bonding' relaties aangegaan tussen leden met dezelfde achtergrond en 'bridging' relaties ontstaan tussen personen met een verschillende achtergrond. Naast het stimuleren van beweging en daarmee een positief effect op de gezondheid, dragen playgrounds bij jongeren dus ook bij aan hun sociale ontwikkeling. Behalve sociaal-culturele integratie zal dit bijvoorbeeld ook de bestrijding van criminaliteit ten goede kunnen komen (Junger-Tas, 2002). De sportactiviteiten die er georganiseerd worden, zijn daarom niet slechts doel op zichzelf, maar ook middel tot het vergroten van sociaal kapitaal bij jongeren (Vermeulen, 2010; 250). De gedachte is simpelweg dat de leefbaarheid en omgeving door de investeringen van de RKF zullen verbeteren, wat een positief effect heeft op de sociale binding en integratie van kinderen in de samenleving (Junger-Tas 2002: 264). Om de betrokkenheid vanuit de buurt te stimuleren is de RKF in 2006 tevens gestart met het RKF scholarship programma. Jongeren en ouderen die zich positief inzetten voor de RKF playground krijgen de mogelijkheid om een bepaalde toelage te ontvangen voor het volgen van een studie.

In 2010 publiceerde de RKF in samenwerking met de Universiteit Utrecht een rapport dat inzicht gaf in de bijdrage van playgrounds aan de sociale binding in stadsbuurten en de betekenis van de activiteiten op de playgrounds voor de kinderen en jongeren die er komen sporten en spelen. De resultaten in dit rapport toonden aan dat de opzet van de playgrounds werkt en op verschillende manieren bijdraagt aan het (sociaal) welzijn van kinderen en jongeren in aandachtswijken (Vermeulen et al, 2010). Hoewel veel playgrounds succesvol zijn en een bijdrage leveren aan het (sociaal) welzijn van jongeren in aandachtswijken valt echter op sommige playgrounds nog terrein te winnen. Doorgaans heeft dit te maken met hoe een playground georganiseerd is, welke actoren daarbij betrokken zijn en hoe deze met elkaar in verbinding staan en samenwerken. Om verder naar de organisatie op en rondom een playground te kijken is het belangrijk eerst te kijken naar hoe actoren zich doorgaans bewegen op wijkniveau.

1.2 Een diversiteit aan actoren; kansen of problemen?

In achterstandswijken zijn allerlei organisaties met publieke taken actief, meer dan in andere wijken (Koster, 2011; 53). Veel daarvan zijn van grote invloed op het leven van jongeren in de wijk. Zo zijn de gemeente en woningcorporaties verantwoordelijk voor, onder andere, leefbaarheid, woningen, voorzieningen en herstructurering van de wijk (Koster, 2011; 53) Juist in achterstandswijken is de nadruk op een goede samenwerking nog groter, omdat de problematiek complex is en er meer instanties aan de slag zijn. Algemeen bestaan in achterstandswijken waar veel en diverse professionele instellingen betrokken zijn echter vaak verschillende belangen. Een deel van de organisaties heeft specifiek oog voor jongeren, denk aan de scholen en het jongerenwerk van zorg- en welzijnsorganisaties (Koster, 2011; 53). Andere organisaties hebben geen specifieke aandacht voor deze groep, hoewel hun activiteiten – vaak indirect – grote gevolgen hebben voor jongeren (Koster, 2011; 53). Hier valt weer een parallel te maken met de playgrounds van de RKF die vaak gelegen zijn in

achterstandswijken.

Ook op en rondom de playgrounds van de RKF zijn allerlei organisaties (voor het gemak actoren) actief. Zo bewegen naast bewoners en gebruikers, gemeenten (deelgemeenten of stadsdelen), scholen, sportverenigingen, welzijnsinstellingen, woningbouwcoöperaties en vele andere actoren in het veld rondom de playground. Zoals al eerder aangegeven kent de samenwerking tussen al de actoren die betrokken zijn bij een playground in iedere wijk zijn eigen dynamiek. Het proces van aanvraag tot en met de realisatie van een playground komt tot stand in wisselwerking met lokaal betrokkenen (bewoners en gebruikers) en verantwoordelijken binnen de desbetreffende gemeenten (deelgemeenten of stadsdelen). Dit is het moment dat actoren voor het eerst in contact komen met elkaar in het belang van de playground. De RKF houdt bij het inrichten van de playground sterk rekening met de behoeften en wensen van bewoners en gebruikers. Met een dergelijke aanpak wordt door de RKF geprobeerd om het 'eigenaarschap' van een playground te stimuleren (RKF, 2009; 4). Het initiatief voor de aanleg van een playground komt daarbij meestal vanuit de gemeente zelf en in een enkel geval vanuit een woningbouwcorporatie. Deze partijen geven ieder op hun eigen wijze invulling aan het beheer en onderhoud van een playground alsmede de begeleiding op de playground. Enerzijds geeft dit de gemeenten een stuk vrijheid in de organisatie van een playground. Zo kunnen zij bijvoorbeeld de begeleiding op de playgrounds uit handen geven aan lokale welzijnsorganisaties, sportdiensten of sportaanbieders. Anderzijds is het voor de RKF daardoor vaak moeilijk om een directe bemoeienis en controle te krijgen op de uitvoering van de begeleiding op een playground (Vermeulen, 2008; 54). Ook op de playground bestaan verschillende belangen tussen actoren. Gemeentelijke welzijnsorganisaties, sportdiensten of sportaanbieders werken niet altijd in het belang van hun primaire proces, namelijk de sport aan jongeren. Dikwijls zijn ze te gericht op hun eigen interne management, hun eigen organisatiedoelen, en externe 'output' eisen; daarnaast zijn ze meestal (ook in samenwerkingsverband) afhankelijk van incidentele financiering. Daardoor kan een goede organisatie op een playground, die geleidelijk aan is opgebouwd, in korte tijd teniet worden gedaan (Vermeulen et al, 2010; 23). Ondanks dat de RKF zich in haar beleid (RKF, 2009; 4) dus sterk richt op het aanspreken van lokale organisaties op het op orde houden van zowel de kwantiteit als kwaliteit van de begeleiding, ervaren zij af en toe problemen hierin. Daarbovenop bestaat er door een diversiteit aan actoren vaak nog onduidelijkheid over wie de verantwoordelijkheid heeft op en rondom de playground. Lang niet altijd is duidelijk wie daadwerkelijk 'eigenaar' is van de playground terwijl dit volgens Breedveld et al (2010) juist een belangrijke factor is voor het succesvol functioneren van een playground. De kracht van een succesvolle playground ligt volgens de Johan Cruyff Foundation (JCF), de KNVB en InnosportNL in het samenbrengen van de juiste partijen, partijen die 'eigenaar' willen worden (Breedveld et al, 2010; 15). Dit draagt zorg voor de bescherming van het bestaansrecht. Er moet voldoende draagvlak zijn. De praktijk is echter dat partijen zich graag committeren, maar niet daadwerkelijk betrokken raken (Cevaal et al, 2010; 15). Breedveld et al (2010) adviseren verder om zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij bestaande samenwerkingsverbanden of omgevingsfactoren zoals scholen en speeltuinverenigingen. De huidige minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Edith Schippers, zet in haar beleid ook in op meer en slimme verbindingen tussen lokale partners (VWS, 2011). Maar wie dient het initiatief te nemen voor het leggen van verbindingen en hoe moeten actoren op en rondom de playground samenwerken zodat het primaire doel, de sport aan jongeren, voorop komt te staan? Een eenduidig antwoord op deze vraag is eigenlijk onmogelijk. Geen playground is hetzelfde en iedere playground kent haar eigen organisatie en context. De organisatie van een playground kan echter veelbepalend zijn voor

het daadwerkelijk succes van een playground. Daarbij is een belangrijke vraag; Welke actoren zijn betrokken rondom een playground, bestaat er een samenwerking tussen deze actoren en hoe ziet deze samenwerking in het belang van de playground er precies uit? Eerder onderzoek naar RKF playgrounds richt zich veelal op de (sociale) bijdrage van playgrounds. Het kan echter wellicht van belang zijn om de precieze organisatie van verschillende playgrounds in kaart te brengen zodat gekeken kan worden door welke factoren een organisatie goed of slecht verloopt. Een manier om een beeld te krijgen van de organisatie rondom een playground is het analyseren vanuit een netwerkperspectief. Vanuit een netwerkperspectief kan rondom iedere playground een netwerk van actoren onderscheiden worden. Dit netwerk kan per gemeente, per wijk en per playground verschillen. De actoren in het playgroundnetwerk zijn ieder op hun eigen manier betrokken bij de playground en kunnen wel of niet met elkaar in verbinding staan. Het is interessant te kijken naar het aan- of afwezig zijn van verbindingen tussen actoren. Hoe staan de actoren in contact met elkaar? Worden verbindingen tussen actoren gelegd en hoe zien deze eruit? Hoe positioneren actoren zich in het netwerk. Kortom; hoe ziet de structuur van het netwerk van actoren eruit? Daarbovenop kan het van belang zijn om te kijken naar factoren die het functioneren van dit netwerk kunnen belemmeren of bevorderen. Dit kan wellicht bijdragen aan een beter begrip in hoe een playground georganiseerd dient te worden. De centrale vraag van dit onderzoek luidt dan ook:

Hoe ziet het netwerk van actoren rondom een playground eruit en hoe is de structuur van dit netwerk van invloed op het functioneren van een playground?

Om een antwoord te geven op de centrale vraag van dit onderzoek heb ik op drie verschillende playgrounds onderzoek gedaan. Per playground heb ik onderzocht welke actoren betrokken zijn, en hoe zij in onderling contact staan. Om een inzicht te krijgen in de samenwerking in het belang van de playground, heb ik gekeken naar de inhoud en structuur van verbindingen tussen actoren. In hoeverre zijn actoren afhankelijk van elkaar voor een succesvolle organisatie op de playground? en in hoeverre is de playground afhankelijk van bepaalde actoren? Uiteindelijk heb ik gekeken naar (structurele) factoren die mogelijk van invloed zijn op het functioneren van netwerken en een parallel gemaakt met de playgrounds van de RKF. Een inzicht in deze factoren kan wellicht een bijdrage leveren aan het in de toekomst optimaliseren en organiseren van playgrounds. Enkele relevante thema's binnen dit onderzoek zijn samenwerking, netwerken en netwerkeffectiviteit.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt een korte situatieschets gegeven en komen de aanleidingen voor het schrijven van dit onderzoek naar voren. Verder wordt de centrale vraag van dit onderzoek geïntroduceerd en uitgewerkt. Na de praktische situatieschets wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op het theoretisch kader van dit onderzoek. Hierin zullen thema's als samenwerking, netwerken, de sociale netwerkanalyse en netwerkeffectiviteit aan bod komen. Dit hoofdstuk vormt daarmee het fundament van het onderzoek. In hoofdstuk 3 wordt een methodologische verantwoording gegeven van het onderzoek. Stapsgewijs wordt ingegaan op het type onderzoek, de gebruikte wijzen van dataverzameling en tot slot de methodologische kwaliteit van het onderzoek. Hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van de resultaten. Per playground wordt beschreven hoe activiteiten georganiseerd worden, welke actoren betrokken zijn en hoe samenwerking plaatsvindt. In hoofdstuk 5 worden de resultaten verder geanalyseerd en wordt

ingegaan op het playgroundnetwerk rondom iedere playground. Tot slot wordt in het laatste hoofdstuk een conclusie gegeven en wordt een antwoord geformuleerd op de centrale vraag. Verder volgt een discussie van de uitkomsten van dit onderzoek en worden enkele aanbevelingen gedaan. Achterin dit onderzoek is een lijst te vinden met de gebruikte literatuur. In de bijlage zijn een afkortingen- en topiclijst te vinden.

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het theoretisch kader beschreven dat de fundering vormt van dit onderzoek. In probleemwijken zijn diverse publieke en private organisaties aanwezig die samenwerken om een bepaalde problematiek in de wijk aan te pakken. De realisatie en organisatie van RKF playgrounds, vaak gelegen in probleemwijken, vraagt de betrokkenheid van verschillende actoren. Daarbovenop bewegen zich diverse belanghebbenden rondom playground zoals buurtbewoners en gebruikers. Binnen dit onderzoek wordt de organisatie van playgrounds benadert vanuit een open systeem benadering. De benadering gaat ervan uit dat het handelen van actoren niet in isolatie beschouwd kan worden maar is ingebed in netwerken van relaties. De organisatie rondom de playground kan hierbij worden voorgesteld als een web van relaties tussen organisaties en belanghebbenden. De samenwerking binnen zo'n netwerk is wisselend succesvol en kent op iedere playground zijn eigen dynamiek. Diverse factoren kunnen daarbij van invloed zijn op de samenwerking binnen een dergelijk 'netwerk' met een mogelijk verschillend functioneren van de playground tot gevolg. Voordat ingegaan wordt op de methodologische verantwoording van dit onderzoek en de bespreking van resultaten en analyse worden eerst enkele belangrijke thema's besproken. Centraal binnen dit theoretisch kader staat de samenwerking binnen netwerken en de analyse hiervan.

Allereerst wordt in paragraaf 2.1 het verschijnsel samenwerken besproken en wordt ingegaan op de komst van netwerken als nieuwe samenwerkingsvorm. In paragraaf 2.2 wordt ingegaan op de analyse van netwerken als samenwerkingsvorm. Paragraaf 2.3 gaat vervolgens in op de effectiviteit van netwerken en factoren die hierop van invloed kunnen zijn op. Paragraaf 2.4 gaat in op de netwerkanalyse voor initiatiefnemers van Annemarie Poorthuis (2006).

2.2 Samenwerking

Samenwerking tussen organisaties en tussen mensen is een alledaags fenomeen. Organisaties werken samen om hun eigen doelstellingen te kunnen realiseren en om bepaalde maatschappelijke problemen aan te kunnen pakken (Schruijer & Vansina, 2011). Om deze reden worden al eeuwen lang samenwerkingsrelaties aangegaan tussen organisaties. Ook op de playgrounds van de RKF wordt samengewerkt tussen verschillende actoren om gezamenlijke en individuele doelstellingen te bereiken. Door een diversiteit aan (mogelijke) gebruikers en organisaties rondom de playground is samenwerking en afstemming van groot belang. De samenwerking kent echter op en rondom iedere playground zijn eigen dynamiek en is wisselend succesvol. Algemeen gezien komt samenwerking daarbij tot stand door de beslissingen en het gedrag van mensen die hun organisaties vertegenwoordigen. De kwaliteit van de samenwerkingsrelaties ligt aan de basis van het ervaren succes ervan (Arino, De la Torre & Ring, 2001 in Schruijer & Vansina, 2011). Wanneer twee of meer organisaties een samenwerkingsrelatie met elkaar aangaan kan gesproken worden over Inter Organisationele Relaties (IOR's). Oliver (1990, p. 241) definieert een interorganisatorische relatie als een transactie, stroom of verbinding tussen een organisatie en een of meerdere organisaties in zijn omgeving. Stern, Mishuhashi & Oliver (2001)

benadrukken het meervoudige karakter van IOR's. Zij beschrijven dat IOR'S ook kunnen bestaan uit meervoudige relaties tussen organisaties en hun omgeving en relaties tussen een groep organisaties onderling. IOR's gaan over organisaties (samenwerkende actoren), de relaties tussen organisaties (transacties, stromingen en verbindingen) en de omgeving (markt, industrie, land). Hall (2002, p. 218) beschrijft drie verschillende vormen van IOR's. Wanneer een IOR bestaat tussen twee organisaties spreekt men ook wel van een *dyade relatie*. Indien een organisatie meerdere dyade relaties heeft met organisaties in zijn omgeving wordt ook wel over een *interorganisational set* gesproken. De meest complexe vorm ontstaat wanneer interorganisatiele relaties meer organisaties gaan omvatten. Men spreekt dan ook wel over *interorganisatiele netwerken (ION's)*. ION's zijn groepen van onafhankelijke organisaties die met elkaar in verbinding staan door middel van uitwisselingsrelaties, gemeenschappelijke of aanvullende doelen, gemeenschappelijke binding of sociale relaties die bestaan gedurende een bepaalde tijd (Alter & Hage, 1993 in Williams, 2005, p.223). Voordat dieper ingegaan wordt op ION's als nieuwe vorm van samenwerking wordt kort een belangrijke ontwikkeling beschreven die geleid heeft tot het tot stand komen van netwerken als samenwerkingsvorm; de verschuiving van *Government* naar *Governance* in de publieke sector.

2.1.1 Van government naar governance

De overheid handelde vorige eeuw voornamelijk als een hiërarchisch geordend orgaan waarin publieke diensten werden geleverd via zogenoemde top-down processen. De benaming *Gouvernement* kan getypeerd worden als een hiërarchisch overheidssysteem dat top-down gestuurd wordt via regels, procedures, planning en controle (Geuijen, 2011). Door een steeds complexer wordende maatschappij was een hiërarchisch overheid systeem op een gegeven moment niet altijd meer toereikend. Overheden constateerden volgens Teisman (2005) steeds meer dat ze een speler zijn geworden tussen andere partijen. Nieuwe vormen van aansturing waren daarom nodig om beleid op een succesvolle manier te kunnen blijven implementeren. De hiërarchische vorm van overheidssturing werd aangevuld met een meer horizontale vorm van sturing. Dit betekende dat binnen de publieke sector overheden niet zomaar meer bovengeschiedt waren aan andere actoren, zoals dat in een hiërarchisch systeem meestal het geval is. Ze is afhankelijk van andere partijen, die haar niet zonder meer zullen steunen (Teisman, 2005). Steeds vaker moest worden samengewerkt in een netwerk van verschillende actoren met elk hun eigen belangen en percepties. In deze vorm van samenwerking zijn actoren afhankelijk van elkaar voor de realisering van bepaalde doelen. In de praktijk komt *governance* erop neer dat beleid veel minder door een sturende overheid wordt gevormd, maar door meerdere actoren die vaak ook nog op verschillende niveaus functioneren als beleidsmakers en/ of uitvoerders en/of toezichthouders (Schruijer & Vansina, 2011). Horizontale overheidssturing betekent dat overheidspartijen steeds meer samenwerken in organisatie- en beleidsnetwerken. Besluiten komen binnen netwerken tot stand in een proces van overleg en onderhandeling met meerdere actoren. Niet voor niets wordt deze brede maatschappelijke ontwikkeling door de beroemde Spaanse socioloog Manuel Castells ook wel, de netwerksamenleving genoemd (Geuijen, 2011). Een systeem van hiërarchische sturing (*Government*) heeft dus veelal plaats gemaakt voor een systeem van horizontale sturing waar samengewerkt wordt in netwerken (*Governance*).

2.1.2 Samenwerking in netwerken

Tezamen met de verschuiving van *Gouvernement* naar *Governance* heeft ook een ontwikkeling plaats gevonden in de manier van samenwerken tussen organisaties. Organisaties zijn de afgelopen decennia steeds meer gaan samenwerken in netwerken. Geuijen (2011) beschrijft deze ontwikkeling beginnend bij achtereenvolgens *het corporatisme*, *het samenwerken in beleidsgemeenschappen* en *samenwerken binnen netwerken*. Het corporatisme was een geïnstitutionaliseerde vorm van samenwerking tussen de overheid en andere organisaties vooral gericht op het voorkomen of dempen van conflicten (Geuijen, 2011). De samenwerking binnen deze vorm was heel stabiel, intern coherent en goed georganiseerd. Vanaf de jaren zeventig deden beleidsgemeenschappen als vorm van samenwerking hun intrede. Een beleidsgemeenschap ontstaat tussen actoren uit hetzelfde beleidsgebied, die vanuit gedeelde visies op problemen en gedeelde waarden en normen een geleidelijke afstemming tussen elkaar ontwikkelen. Daarmee is deze vorm van samenwerking vrij stabiel maar kunnen belangrijke waarden juist structureel minder aandacht krijgen. Geuijen (2011) beschrijft vervolgens de komst van netwerken als nieuwe samenwerkingsvorm. Netwerken zijn meer open en groter dan beleidsgemeenschappen. De participanten hebben vaak minder langdurig en soms ook minder intensief contact met elkaar en delen minder dezelfde waarden, normen, en probleemdefinities (Geuijen, 2011). De verhoudingen tussen de participanten in een netwerk zijn daarbij ook anders dan in beleidsgemeenschappen. Waar in beleidsgemeenschappen sprake was van een langdurige, evenwichtige samenstelling bestaat in netwerken meer strijd over wie wel of niet moet of mag participeren en is eerder sprake van een ongelijke machtsverdeling dan in beleidsgemeenschappen. Daarbovenop zijn niet alleen publieke of maatschappelijk organisaties betrokken maar ook private organisaties. Dat mondt soms uit in hybride vormen zoals in publiek-private samenwerking (PPS) of leidt ook wel tot quango's (quasi niet-gouvernementele organisaties). Rondom playgrounds is vaak ook sprake van publiek private samenwerkingen. Voortkomend uit het maatschappelijk belang dat rondom de aanleg van een playground speelt zijn lokale overheden betrokken bij de aanleg van een playground. Private organisaties zoals woningbouwverenigingen bezitten daarbij vaak (financiële) middelen die noodzakelijk zijn voor de realisatie van een playground. Dit mondt dan ook vaak uit tot een publiek private samenwerking op de playground.

Organisaties gaan samenwerken in netwerken omdat ze onderhevig zijn aan een veranderende omgeving. De externe omgeving van organisaties is complexer geworden evenals de dynamiek in deze omgeving. Organisaties moeten aandacht geven aan de omgeving waarin zij opereren door bijvoorbeeld de druk van milieuorganisaties, belangengroepen of burgers. Daarbovenop vinden organisaties elkaar in netwerken omdat zij afhankelijk van elkaar zijn om een bepaalde problematiek aan te pakken. Zo hebben de overheid, publieke en private organisaties elkaar nodig omdat op deze manier verschillende bronnen bijeengebracht kunnen worden waaronder (Geuijen, 2011);

- kennis, expertise en kunde
- budget en middelen
- draagvlak en legitimiteit

Een veranderende omgeving en een steeds grotere afhankelijkheid van andere organisaties hebben er dus toe bijgedragen dat netwerken zijn ontstaan als samenwerkingsvorm tussen organisaties. Geuijen (2011) beschrijft vanuit de 'transaction cost theory' nog een derde reden voor het ontstaan van netwerken als samenwerkingsvorm. Vanuit deze theorie worden organisaties gezien als rationele economische afwegers die voorafgaand aan en tijdens de samenwerking in een netwerk bekijken wat

samenwerking hun kost (investeren in personeel, tijd, middelen), maar soms ook het opgeven van een deel van de eigen identiteit door de professionals) en wat het hun oplevert (makkelijker informatie vergaren, minder overheadkosten) (Geuijen, 2011). De veronderstelling is daarbij dat samenwerken binnen netwerken een effectieve, efficiënte en legitieme samenwerkingsvorm is om complexe problemen aan te pakken (Geuijen, 2011). Het evalueren van netwerken als samenwerkingsvorm blijkt echter in de literatuur als complex beschouwd te worden. Het functioneren van netwerken wordt in paragraaf 2.3 uitgebreid behandeld.

2.1.3 Samenwerken in netwerken; een verschuiving in besluitvorming

Met de verschuiving van *Governement (hiërarchische sturing)* naar *Governance (horizontale sturing waar wordt samengewerkt in netwerken)* is ook een verschuiving zichtbaar in het proces waarin besluitvorming tot stand komt. Zo verloopt de besluitvorming in een hiërarchisch systeem lineair en gestructureerd via fasen waar de besluitvorming bij horizontale sturing veel onregelmatiger plaats vindt in rondes.

In een hiërarchisch systeem verloopt het besluitvormingsproces via verschillende fasen en wordt het proces geleid door een bovengeschiedte actor (De Bruijn, Ten Heuvelhof & In 't Veld, 2008). Daarbij zijn de betrokken actoren loyaal en wordt na enkele fasen een oplossing gekozen voor een probleem. De focus wordt binnen dit zogeheten 'fasemodel' voornamelijk gelegd op de inhoud van het probleem en biedt geen ruimte voor een strategisch proces waarin meerdere actoren deelnemen die hun eigen belang nastreven.

De besluitvorming binnen een netwerk verloopt binnen 'arena's' waarbij meerdere actoren betrokken zijn. De betrokken actoren zijn van elkaar afhankelijk en vertonen strategisch gedrag om hun eigen belangen te behartigen. Het besluitvormingsproces verloopt in rondes en binnen iedere ronde wordt een besluit gemaakt. Daarbij kunnen actoren bij iedere nieuwe ronde het proces verlaten of juist toetreden tot het proces. Dit veroorzaakt een dynamisch proces met geen geïsoleerd begin en eindpunt. Anders dan bij hiërarchische sturing gaan partijen binnen een netwerk eerst op zoek naar een gezamenlijke oplossing. Daarna gaan zij op zoek naar bijpassende problemen (De Bruijn, Ten Heuvelhof, in 't Veld, 2008). Het resultaat van het besluitvormingsproces is afhankelijk van de wijze waarop het proces verloopt en dit proces is op haar beurt weer afhankelijk van het (strategisch) gedrag van actoren. Het besluitvormingsproces verloopt onzeker doordat de afhankelijkheden tussen actoren veelal complex zijn en niet eenvoudig zichtbaar (Koppenjan & Klijn, 2006). Actoren bezitten essentiële middelen om tot een besluit te komen en beleidsdoelstellingen te halen. Dit bepaald ook mede in hoeverre zij van cruciaal of minder crucial belang zijn op de voortgang van het proces. Tegelijkertijd hebben actoren verschillende percepties op de definitie van het probleem en bijpassende oplossingen hiervoor (Koppenjan & Klijn, 2006). Wanneer de verschillende belangen en percepties niet in lijn liggen met de die van andere actoren kan een complex besluitvormingsproces ontstaan. Actoren kunnen minder toegewijd worden tot het proces en opportunistisch gedrag gaan vertonen. Dit maakt het besluitvormingsproces binnen netwerk af en toe complex en onvoorspelbaar.

Het besluitvormingsproces in netwerken is door de verscheidenheid aan betrokken actoren met verschillende belangen, afhankelijkheden en percepties complexer geworden. De Nederlandse taal kent de uitdrukking 'stroperige besluitvorming':

“Een actor die tot besluitvorming wil komen in een netwerk is als iemand die zich voortbeweegt door de stroop: alles hangt met alles samen, er is veel weerstand en hoe sneller iemand beweegt, des te meer stroop hoopt zich voor hem op” (De Bruijn & Heuvelhoff, 2008; 6).

Om tot besluiten te komen dient volgens Koppenjan & Klijn (2006) gezocht te worden naar een manier om de complexiteit van het proces te managen, ook wel netwerkmanagement genoemd. Daarbij dienen de benodigde actoren betrokken te worden in de juiste arena's zodat doelen, belangen en percepties van verschillende actoren met elkaar vervlochten kunnen worden. Dit is wellicht ook van toepassing op de playgrounds van de RKF. De komst van een nieuwe playground, een herinrichting of het ontwerpen van een bepaald beleid op de playground vraagt het samenbrengen van actoren en het vervlechten van belangen en percepties van betrokken actoren. Een belangrijk gegeven is dat een netwerk van actoren allereerst grondig geanalyseerd dient te worden voordat überhaupt gesproken kan worden over management. De volgende paragraaf beschrijft dan ook algemene kenmerken van netwerken als samenwerkingsvorm en enkele manieren om netwerken te analyseren.

2.2 De analyse van netwerken

De verschuiving van *government* naar *governance* heeft ertoe geleid dat actoren voor het oplossen van problemen steeds vaker moeten samenwerken in netwerken. Actoren vormen relaties en groepen actoren en relaties vormen netwerken. Binnen dit onderzoek wordt gekeken naar dergelijke netwerken en de samenwerkingsprocessen die zich hierbinnen voordoen. Het in kaart brengen van een dergelijk netwerk kan geschieden via een zogenaamde netwerkanalyse. Hiervoor dient echter eerst de definitie van een netwerk duidelijk te zijn. voordat ingegaan kan worden op de netwerkanalyse.

2.2.1 De definitie van een netwerk

Binnen de organisatiewetenschappen komen verschillende definities van netwerken naar voren. Koppenjan en Klijn (2004) definiëren een netwerk als volgt;

“Een netwerk is een in meer of minder mate stabiel patroon van sociale relaties tussen onderling afhankelijke actoren die zich vormen rond een beleidsprobleem en/of een groep middelen en die worden gevormd, onderhouden en gewijzigd door een serie van spellen.” (Koppenjan & Klijn, 2004, p. 439).

Spellen beschrijven zij als continue, achtereenvolgende series van acties tussen verschillende actoren. Binnen het netwerk schrijven zowel formele als informele regels voor op welke wijze actoren met elkaar om dienen te gaan, langs welke weg zijn hun oplossingen vinden en uiteindelijk besluiten tot stand komen (Koppenjan & Klijn, 2004; p.439). De Bruijn & Ten Heuvelhoff (2008) beschrijven een netwerk als:

“Een aantal autonome actoren met verschillende belangen, die voor de realisering van hun doelstellingen van elkaar afhankelijk zijn.” (De Bruijn & Ten Heuvelhoff, 2008; p.15).

In zowel de definitie van Koppenjan & Klijn (2004) als die van De Bruijn & Ten Heuvelhoff (2008) speelt de *afhankelijkheid* tussen actoren een belangrijke rol. Actoren zijn van elkaar afhankelijk om een individuele of collectieve doelstelling te bereiken en moeten samenwerken. De samenwerking tussen verschillende actoren kan gezien worden als samenwerken binnen een netwerk. In de context van dit onderzoek hoeven belangen van actoren niet altijd verschillend te zijn. De definitie van Van de Ven & Ferry (1980) over netwerken sluit het best aan bij de context van dit onderzoek. Zij beschrijven een netwerk als;

“Het patroon van relaties binnen een cluster van organisaties die samenkomen in een sociaal systeem om collectieve en individuele doelen te bereiken en specifieke problemen bij een bepaalde doelgroep op te lossen.” (Van de Ven & Ferry, 1980 in Hall, 2002; p. 218).

Net zoals binnen de definitie van Koppenjan & Klijn (2004) onderscheiden Van de Ven & Ferry (1980) een patroon van relaties tussen actoren die samenkomen voor het oplossen van een probleem. De definitie van Van de Ven & Ferry (1980) gaat echter specifiek in op het oplossen van problemen bij een bepaalde doelgroep. In essentie worden playgrounds aangelegd om sportactiviteiten te stimuleren, in een sociaal veilige situatie, voor jongeren in die wijken waar de mogelijkheden beperkt zijn' (RKF 2009: 4). De definitie van Van de Ven & Ferry (1980 in Hall, 2002 p.218) is dan ook definitie die gebruikt wordt binnen dit onderzoek. Nu de definitie van een netwerk duidelijk is kan ingegaan worden op de analyse van een netwerk. Deze analyse komt voort uit de sociale netwerkbenadering.

2.2.2 De sociale netwerkbenadering

De aandacht voor het bekijken en analyseren van sociale netwerken is de afgelopen decennia steeds groter geworden. Een benadering die hieruit voortkomt is de sociale netwerkbenadering. Binnen deze benadering wordt ervan uitgegaan dat het individuele leven in grote mate wordt bepaald door de manier waarop het individu deel uitmaakt van een groter web van sociale relaties (Freeman, 1997). Een sociale netwerkanalyse (SNA) focust zich op het blootleggen van interactiepatronen tussen mensen (Freeman, 1997). Deze analyse vindt haar oorsprong vooral in de vroege werken van sociaalpsycholoog Moreno die in de jaren 30 van vorige eeuw onderzoek deed naar interpersoonlijke relaties in kleine groepen. Roger Brown (1965) beschreef interactiepatronen tussen actoren als volgt:

"Social structure becomes actually visible in an anthill; the movements and contacts one sees are not random but patterned. We should also be able to see structure in the life of an American community if we had a sufficiently remote vantage point, a point from which persons would appear to be small moving dots. . . . We should see that these dots do not randomly approach one another, that some are usually together, some meet often, some never. . . . If one could get far enough away from it human life would become pure pattern."

De structuur van het netwerk heeft een centrale plaats ingenomen in de visie van netwerkanalisten op de sociale werkelijkheid. Met de komst van netwerkanalyses is de aandacht binnen sociaalwetenschappelijk onderzoek meer komen te liggen op de relationele data in plaats van zogenaamde attributionele data. Dit betekent dat in beginsel gekeken wordt naar de interacties en de structuur van relaties en niet naar de attributen van actoren, zoals leeftijd of geslacht (Brass, Galaskiewicz, Greve en Tsai, 2004). Dit onderscheid is cruciaal, aangezien op deze manier een divers

beeld wordt geschetst van de werkelijkheid. Samengevat stelt de sociale netwerkbenadering dat de eigenschappen en individuele kenmerken van actoren bepalend zijn voor prestaties van actoren, maar dat de sociale context waarin deze actoren bewegen evenzeer sterke verklaringen kunnen geven voor het functioneren van actoren en de daaraan gerelateerde uitkomsten. Wasserman & Faust (1994) gaan bij het analyseren van een netwerk uit van de volgende vier verschillende zaken:

1. Actoren en hun handelingen worden gezien als onderling verbonden, waarbij onderlinge afhankelijkheid wordt verondersteld.
2. Relationele banden tussen actoren zijn mogelijke kanalen voor zowel materiële als immateriële middelen.
3. Netwerkmodellen zien structuur als een blijvend patroon van relaties tussen actoren.
4. Deze structurele omgeving biedt ofwel mogelijkheden voor de handelingen van de actoren of legt ze beperkingen op

De sociale netwerkanalyse en haar toepasbaarheid

Sociale netwerkanalyses worden in de basis gebruikt om gemeenschaps- en vriendschapsstructuren te bestuderen. Daarnaast is de sociale netwerkanalyse in het verleden veelvuldig toegepast voor het blootleggen van de verspreiding van ziekten (Kim et al, 2010; 241). Binnen de organisatiewetenschappen vindt de netwerkanalyse haar toepassing onder andere in het onderzoeken van netwerkeffecten op de effectiviteit van organisaties en het bestuderen van innovatie diffusie binnen organisaties (Burkhardt and Brass, 1990; Gulati, 1999; Jensen, 2003; Rowley et al., 2005; Stam and Elfring, 2008; Uzzi, 1997 in Kim et al, 2010; 241). De sociale netwerkanalyse wordt binnen dit onderzoek gebruikt om de relaties en structuur van relaties binnen een netwerk dat bestaat rondom een playground bloot te leggen en te analyseren. In het algemeen is het daarbij van belang dat de grenzen van het netwerk duidelijk zijn zodat bepaald kan worden welke actoren wel of niet onderdeel zijn van het netwerk. In het kader van dit onderzoek zijn dit actoren die daadwerkelijk betrokken zijn bij de organisatie van de playground of actoren die beïnvloed worden door de organisatie van de playground. Actoren binnen dit onderzoek kunnen zowel individuen (buurtbewoners en gebruikers), groepen individuen (belangengroepen, wijkraden), publieke, hybride of private organisaties zijn die in contact staan met hetgeen op de playground gebeurt.

2.3 De effectiviteit van een netwerk

2.3.1 Netwerkeffectiviteit vanuit een stakeholderperspectief

Provan en Milward (2001) stellen dat het analyseren en evalueren van netwerken cruciaal is om te begrijpen of netwerken en de netwerkvorm van organiseren effectief zijn in het leveren van diensten aan de gemeenschap waarin zij opereren. Netwerkeffectiviteit betreft het behalen van positieve resultaten door het netwerk, die niet behaald zouden kunnen worden door de afzonderlijke activiteiten van individuele organisaties (Provan & Kenis, 2008). In de literatuur wordt de evaluatie van de effectiviteit van organisaties, en in het bijzonder de effectiviteit van netwerken, echter als extreem complex beschouwd (Provan & Milward, 2001). Dit komt grotendeels voort uit de betrokkenheid van meerdere belanghebbenden met ieder hun eigen doelstellingen en criteria om effectiviteit te meten. Provan & Milward (2001) stellen dan ook dat de effectiviteit van een netwerk geëvalueerd dient te worden vanuit drie verschillende niveaus, te weten het gemeenschapsniveau, het netwerkniveau en het organisatie /

participatenniveau. De effectiviteit op een van deze drie niveaus is daarbij direct van invloed op de effectiviteit op de andere twee niveaus. Toch hoeft effectiviteit op het ene niveau niet direct effectiviteit te betekenen op de andere twee niveaus (Provan & Milward, 2001; p.421). Hierbij moet worden opgemerkt dat netwerken vooral worden opgebouwd en in stand gehouden op netwerk- en organisatieniveau maar uiteindelijk beoordeeld worden door belanghebbenden op gemeenschapsniveau (Provan & Milward, 2001, p.423). In dit onderzoek wordt zowel gekeken naar het organisatorisch functioneren van het netwerk zelf (netwerkniveau) alsook naar de effectiviteit op het niveau van de playground (gemeenschapsniveau). Hoe ziet de structuur van relaties eruit? In hoeverre functioneert het netwerk? En in hoeverre is het netwerk effectief in het bieden van mogelijkheden voor specifieke groepen of individuen, zoals meisjes of jonge kinderen om op een georganiseerde en veilige manier te sporten? Provan & Milward (2001) beschrijven verder dat een netwerk op gemeenschapsniveau geëvalueerd kan worden door te kijken naar de bijdrage die het levert aan het sociaal kapitaal (Putnam, 1993 in Provan & Milward, 2001, p.417). Sociaal kapitaal wordt als belangrijke uitkomst gezien van samenwerking tussen actoren. Actoren leren door samenwerking wie ze kunnen vertrouwen wie niet. Dit kan van grote waarde zijn voor een samenwerking in de toekomst. Een netwerk functioneert efficiënter en effectiever door het opgebouwde sociaal kapitaal.

2.3.2 De effectiviteit op netwerkniveau

De focus van een netwerkanalyse kan gelegd worden op zowel de inhoud van relaties als de structurele kenmerken van relaties binnen een netwerk. Uit de literatuur blijkt dat zowel de inhoud van relaties als de structuur van relaties een bepaalde invloed kunnen hebben op de effectiviteit van een netwerk.

De inhoud van relaties

De inhoud van relaties gaat over de betekenis van relaties tussen actoren. Zo kan een relatie de samenwerking, informatie- of kennisstroom, vriendschap of invloed tussen twee actoren weergeven, afhankelijk van de focus van onderzoeker. Daarbovenop kan het een kanaal zijn voor de uitwisseling van goederen of diensten. In het kader van dit onderzoek is vooral de samenwerking en communicatie tussen actoren rondom de playground interessant. In dat licht kan een onderscheid gemaakt worden tussen de sterkte van relaties welke wordt bepaald door verschillende factoren. Mark Granovetter (1973) beschrijft in zijn werk dat de sterkte van relaties tussen actoren afhankelijk is van een combinatie van de tijd die de relatie al voortduurt, de emotionele intensiteit, de intimiteit (het wederzijds vertrouwen) en de uitwisseling van materiele of immateriële middelen die de relatie kenmerken (Granovetter 1973; 1361). De factoren moeten los van elkaar bekeken worden maar correleren onderling zeer sterk (Granovetter 1973; 1361). Afhankelijk van deze factoren bestaan sterke of zwakke relaties tussen actoren. Granovetter stelt dat sterke relaties de uitwisseling van middelen bevorderen waar zwakke relaties juist een bron kunnen zijn van nieuwe middelen en informatie. Scott (1991) spreekt over de multiplexiteit van relaties. Multiplexiteit refereert ook naar de sterkte van relaties tussen actoren binnen een netwerk (Scott, 1991 in Provan & Milward, 2001). Specifiek gaat het over de inhoud van relaties tussen actoren. Zo is een relatie sterker naarmate naast de uitwisseling van middelen ook een vriendschap tussen actoren bestaat. Wanneer de uitwisseling van middelen tussen actoren stopt kan de relatie door vriendschap intact blijven. Actoren die voor langere tijd samenwerken in een netwerk bouwen dan ook vaak sterkere relaties op doordat relaties veelomvattender worden (Provan & Milward, 2001). Binnen dit onderzoek wordt vooral ingegaan op relaties tussen actoren in het belang van de

playground. Relaties in het belang van de playground kenmerken zich door samenwerking, de uitwisseling van informatie (overleg over de playground) of middelen (financiën) voor de playground of de levering van diensten op de playground (verzorgen van activiteiten op de playground). Het kan ook zo zijn dat actoren met elkaar in relatie staan door hun ligging, samenwerking uit het verleden of vriendschap, maar via deze relatie geen samenwerking, uitwisseling van informatie of middelen in het belang van de playground plaatsvindt. Dit soort 'simpele' relaties kunnen van belang zijn voor toekomstige samenwerking maar worden in dit onderzoek niet diepgaand onderzocht.

De structuur van relaties

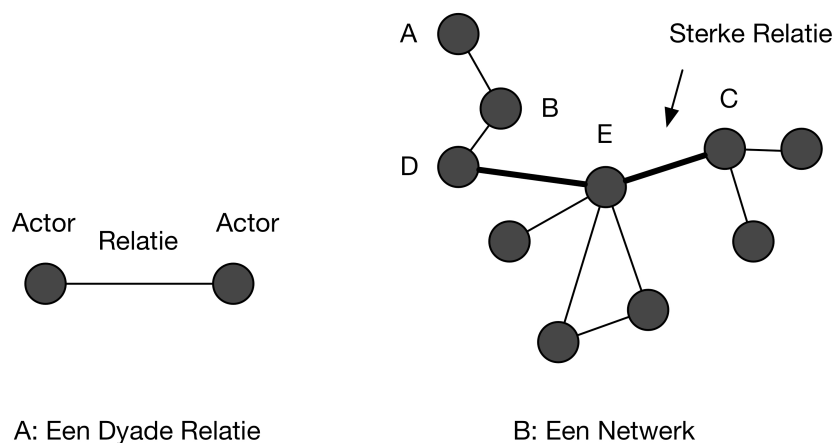
Zoals beschreven is het niet alleen de inhoud van relaties die van betekenis is voor het functioneren van netwerken. De structuur van relaties is ook van toepassing. De structuur van een netwerk wordt in de literatuur gedefinieerd als de relaties die bestaan tussen organisaties die een netwerk vormen en die daadwerkelijk onderdeel zijn van het netwerk (Burt, 1992 in Williams, 2005, p.224). Relaties zijn onderdeel van het netwerk wanneer via deze relaties de uitwisseling van middelen plaatsvindt of via deze relaties een controlemechanisme bestaat (Burt, 1992 in Williams, 2005, p.224). Burt (1992) stelt dat ook de sociale structuur van een netwerk en de posities van actoren binnen een netwerk van invloed kunnen zijn op het functioneren van het netwerk. De structurele posities van actoren in een netwerk kunnen daarbij bevorderend of belemmerend zijn voor samenwerking met andere actoren, voor het uitoefenen van macht op andere actoren of de uitwisseling van (hulp)middelen (Hanneman & Riddle, 2005). Raab & Milward (2003) veronderstellen dat afhankelijk van hoe een netwerk gestructureerd en georganiseerd is, het succesvol dan wel niet succesvol is in het leveren van diensten. Williams (2005) geeft aan dat de structuur van een netwerk van invloed kan zijn op de samenwerking binnen dat netwerk. Hij stelt vervolgens dat de samenwerking binnen het netwerk weer van invloed is op de effectiviteit van een netwerk. Samenwerking kan hierbij gedefinieerd worden als de motivatie en het gedrag van specifieke organisaties (Oliver, 1990 in Williams, 2005, p.224), of de bereidheid om vrijwillig te handelen in het belang van gedeelde of gemeenschappelijke doelen. Organisaties die betrokken zijn of mogelijk betrokken worden kunnen voordeel halen wanneer zij weten wat de structurele alternatieven en hun invloed op samenwerking zijn waarop het succes van netwerken significant van afhankelijk is (Williams, 2005, p.224). Simpelweg kan de structuur van een netwerk een belangrijke focus zijn van een netwerkanalyse. Het is dan ook van belang om dieper in te gaan op de invloed van structurele factoren op netwerkeffectiviteit.

Binnen de literatuur worden enkele algemene aannames gedaan over de invloed van specifieke netwerkstructuren op het gedrag van actoren binnen een netwerk alsook op het functioneren van het netwerk als geheel. Voorop moet gesteld worden dat de invloed van structurele factoren zeer afhankelijk is van de context van het netwerk. Het is dan ook de vraag in hoeverre de factoren die naar voren komen daadwerkelijk toepasbaar zijn binnen dit onderzoek.

Voor een beter inzicht in de structurele factoren die van invloed kunnen zijn op de effectiviteit van netwerken is het van belang een netwerk analytisch te beschrijven. Een netwerk kan daarbij worden gedefinieerd als een groep actoren (nodes) die al dan niet verbonden zijn door relaties (ties). Ter ondersteuning worden de verschillende elementen van een netwerkanalyse schematisch weergegeven in een figuur. Zoals in figuur 1 te zien is worden actoren weergegeven als een knoop en de relaties

tussen actoren als een lijn. Een netwerk is daarbij meestal opgebouwd uit meerdere dyade relaties; relaties tussen twee onafhankelijke actoren. In het netwerkfiguur zijn enkele actoren aangeduid met een letter. Dit komt van pas bij de beschrijving van structurele factoren die verderop in deze paragraaf behandeld worden.

Figuur 1: Een dyade relatie en een netwerk analytisch beschreven

2.3.3 Structuur vanuit twee perspectieven

De structuur van een netwerk kan daarbij geanalyseerd worden vanuit twee perspectieven; het perspectief van een individuele actor in het netwerk of het netwerk van bovenaf gezien.

Vanuit het perspectief van een individuele actor gaat er om hoe directe relaties van een individuele actor met andere actoren eruit zien. Anderzijds gaat het dan om de bestaande of afwezige relaties tussen de andere actoren in het netwerk. Structurele factoren zijn *degree*-, *closeness*- en *betweennesscentraliteit*. De tweede vorm betreft het netwerk bekeken van bovenaf. Het is in deze vorm van belang om te kijken naar alle aan- en afwezige relaties tussen een bepaalde set actoren. Structurele factoren binnen dit perspectief zijn *netwerkcentraliteit*, *netwerkdichtheid*, *stabiliteit*, *formalisatie* en *intensiteit*. In dit onderzoek wordt het netwerk van actoren dat bestaat rondom playgrounds vooral van bovenaf bekeken.

Netwerkstructuur vanuit het perspectief van de individuele actor

Het identificeren van de belangrijkste actoren in een sociaal netwerk is een van de primaire doelstellingen waar een sociale netwerk analyse voor gebruikt kan worden (Wasserman & Faust, 1994). Een fundamenteel concept bij het analyseren van de structurele posities van actoren in een netwerk is centraliteit (Borgatti & Everett, 2006). De centraliteit van een actor geeft aan in hoeverre een actor een centrale positie inneemt binnen het netwerk. Hierbij wordt veronderstelt dat een meer of mindere centrale positie van een actor binnen een netwerk invloed heeft op zijn eigen gedrag en welzijn en dat van andere actoren in het netwerk. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen *degree centraliteit*, *closeness centraliteit* en *betweenness centraliteit* (Kim et al, 2010; 196).

Degree centraliteit

De *degree centraliteit* gaat over het aantal relaties dat een actor heeft binnen een netwerk. Actoren met een hoge degree centraliteit hebben veel directe relaties met andere actoren en vervullen doorgaans een actieve rol in het netwerk (Freeman, 1997 in Kim et al, 2010; 196). Het gaat over de mate van invloed die een actor heeft op het handelen van andere actoren binnen het netwerk (Kim et al, 2010; 197). Wanneer naar figuur 1B gekeken wordt heeft actor E een hoge degree centraliteit. Hij staat in contact met veel verschillende actoren. Actor A heeft daarentegen een veel lagere degree centraliteit. Hij staat binnen het netwerk alleen in contact met actor B.

Closeness centraliteit

De *closeness centraliteit* gaat over de nabijheid van een actor tot alle andere actoren in het netwerk waar hij zowel direct als indirect mee in contact staat. Hierbij wordt verondersteld dat een actor met een hoge closeness centraliteit snel contact kan krijgen met andere actoren in het netwerk. Dit wordt geassocieerd met autonomie en onafhankelijkheid. Een actor met een hoge closeness centraliteit staat los van de invloed van andere actoren. Actor E heeft in de figuur 1B een hogere closenesscentraliteit dan bijvoorbeeld actor B. Hij kan makkelijker in contact komen met alle andere actoren binnen het netwerk vergeleken met actor B.

Betweenness centraliteit

Tot slot bestaat de zogenoemde *betweenness centraliteit*. Actoren die niet direct met elkaar in contact staan kunnen elkaar bereiken via andere actoren (Kim et al, 2010; 196). Naarmate andere actoren via dezelfde actor contact leggen met elkaar bevindt die actor zich centraal in het netwerk. Anders gezegd zijn actoren afhankelijk van deze actor om de rest van het netwerk te bereiken. Een actor met een hoge betweenness centraliteit fungeert als intermediair tussen actoren in het netwerk en kan interacties bevorderen of belemmeren (Freeman, 1979 in Kim et al, 2010; 196). Wanneer naar figuur 1B gekeken wordt, is te zien dat actor E veel directe verbindingen heeft andere actoren zonder dat deze actoren met elkaar in contact staan. Dit betekent dat wanneer actor C in contact wil komen met actor B, het contact loopt via actor E. Actor E heeft controle over de interacties tussen actor C en B een hoge betweenness centraliteit.

Netwerkstructuur van het gehele netwerk

De aan- en afwezige relaties tussen actoren en de structuur van het hele netwerk kunnen ook van bovenaf bekeken worden. Trevor Williams (2005) beschrijft in zijn artikel; *Cooperation by design: structure and cooperation in interorganizational networks*, de invloed van bepaalde structurele factoren op de samenwerking binnen een netwerk. Tabel 1 geeft de conclusies van Williams (2005) overzichtelijk weer.

Tabel 1: De relatie tussen structurele variabelen en samenwerking in netwerken

Bron: (Williams, 2005; p. 227)

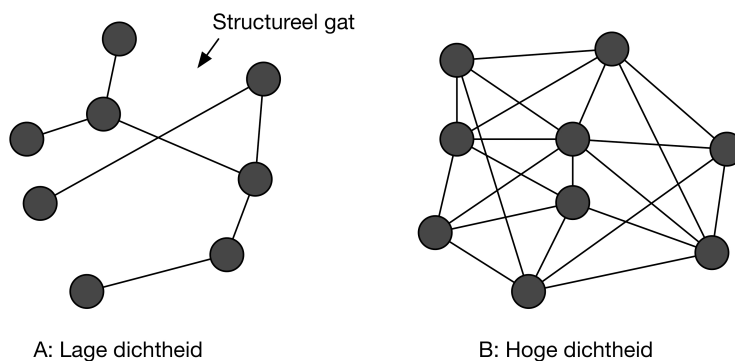
Structural variable	Relationship to cooperation	Rationale
Formalisation	Negative	High formalisation is predicted to occur where there is low trust and high risk
Density	Positive	High density increases opportunities for beneficial exchanges with other ION members
Intensity	Negative/positive	High investment is associated with high risk/low trust, but moderate investment provides incentive to cooperate without risk and distrust becoming major barriers to operation
Centrality	Negative	Organizations' desire for autonomy
Stability	Positive	Organizations' need to reduce uncertainty and increase predictability in relations with other organizations

Een belangrijk structureel begrip is de mate waarin een netwerk geïntegreerd is. *Integratie* gaat over de mate van verbondenheid en de afstemming van diensten tussen organisaties. Integratie van diensten wordt positief geassocieerd met netwerkeffectiviteit. Provan & Milward (1995) stellen dat integratie bereikt kan worden door onder andere samenwerking en coördinatie. De dichtheid en centraliteit van een netwerk geven een inzicht in de mate van integratie van een netwerk.

Netwerkdichtheid

De netwerkdichtheid gaat over de mate waarin actoren met elkaar verbonden zijn in het netwerk. Figuur 2 geeft twee netwerken weer met een lage en hoge dichtheid. Wanneer twee afzonderlijke actoren binnen een netwerk niet met elkaar verbonden zijn wordt ook wel gesproken over een structureel gat (Burt, 1992). Williams (2005) stelt dat een hoge dichtheid positief kan zijn voor de bereidheid van actoren tot samenwerking met andere actoren binnen het netwerk.

Figuur 2: Een netwerk met lage en hoge dichtheid

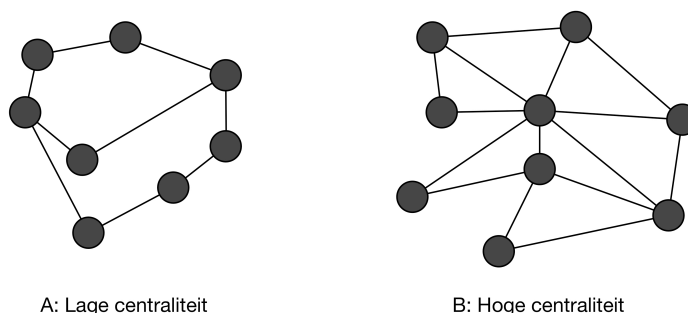

In een netwerk met een hoge dichtheid kan informatie via veel kanalen tot actoren komen wat positief kan zijn voor samenwerking. Alter & Hage (1993) beschrijven daarbovenop dat een hoge dichtheid binnen een netwerk, conflicten tegengaat doordat meerdere actoren met elkaar verbonden zijn. Het uitvoeren van gezamenlijke projecten, het delen van kennis zorgt voor wederzijds vertrouwen waardoor actoren bereid zijn te investeren in de relatie en gezamenlijk problemen oplossen. Provan & Milward (1995) voegen daar aan toe dat des te meer relaties er zijn tussen actoren, des te beter is het netwerk geïntegreerd en in staat om effectief te zijn. Meer interacties en sociale contacten zorgen voor onderling vertrouwen.

Netwerkcentraliteit

Naast het bekijken van de netwerkdichtheid kan ook de centraliteit van het gehele netwerk worden bekeken. De centraliteit van een netwerk geeft aan waar de machtige, invloedrijke organisaties in een netwerk zitten. Hierbij wordt verondersteld dat centrale organisaties machtiger zijn dan organisaties die minder centraal binnen het netwerk liggen (Hoffman et al., 1990 in Williams, 2005). Een hoge centraliteit wordt door veel auteurs gezien als een conditie voor netwerk effectiviteit doordat zowel de integratie als coördinatie van andere actoren wordt bevorderd (Alter & Hage, 1993; Provan & Milward, 1995 in Williams 2005). Er wordt namelijk vanuit gegaan dat centrale actoren, andere actoren (die mogelijk kunnen bijdragen aan een doelstelling) samenbrengen in een netwerk. Centrale actoren nemen de coördinatie op zich en kunnen middelen eerlijk verdelen. Williams (2005) stelt echter dat een hoge mate van centraliteit niet altijd positief is voor de samenwerking binnen een netwerk. Dit komt doordat minder centrale actoren van het netwerk minder gemotiveerd zijn om samen te werken omdat zij streven naar autonomie. Daarbovenop stelt Williams (2005) dat netwerken die afhankelijk zijn van een centrale actor kwetsbaar zijn. Indien de centrale actor binnen een netwerk wegvalt kan namelijk het hele netwerk uit elkaar vallen. Hij stelt dan ook dat samenwerking in een netwerk het best kan plaats vinden wanneer er een lage tot gemiddelde centraliteit is (Williams, 2005, p.228). Provan & Milward (2001) stellen echter dat wanneer actoren samenwerken zonder winstoogmerk, zoals bij de organisatie van playgrounds, nadelen in de vorm van afnemende autonomie en toenemende afhankelijkheid beperkt blijven.

Figuur 3: Een netwerk met lage en hoge centraliteit

Aansturingsvorm

Naast een of twee centrale leidende organisaties beschrijven Provan & Kenis (2008) nog twee andere aansturingsvormen van een netwerk te weten; gezamenlijke aansturing door de

meerderheid van de netwerkpartners en aansturing door een Network Administrative Organisations (NAO's). Netwerken in de publieke sector die gefinancierd worden door belastinggelden en grotendeels formeel geconstrueerd zijn worden vaak geleid door zogenaamde NAO's (Provan & Milward, 2001). Dergelijke NAO's zijn centraal gepositioneerd binnen het netwerk en monitoren, coördineren de benodigde diensten die andere netwerkleden moeten leveren. Een NAO is geen voorwaarde voor netwerkeffectiviteit maar zonder NAO heeft de gemeenschap geen agent die netwerkactiviteiten kan begeleiden, coördineren en legitimeren (Provan & Milward, 2001; 419). Een netwerk zonder centrale sturing van een NAO vraagt de betrokkenheid van netwerkleden betreffende netwerkdoelstellingen en de onderlinge samenwerking. Een dergelijke betrokkenheid is op langer termijn vaak moeilijk vast te houden en daarom instabieler. Ondanks een imbalans in macht tussen de NAO en andere netwerkleden wordt netwerkcentraliteit dan ook positief geassocieerd met netwerkeffectiviteit in dienstverlenende netwerken binnen de publieke sector.

Formalisatie

Een andere belangrijk concept dat in de literatuur naar voren komt is de mate van formalisatie binnen een netwerk. Williams (2005; 226) beschrijft dat een hoog geformaliseerd netwerk primair functioneert via coördinatie van actoren met behulp van expliciete regels en verplichtingen. Informele, niet geformaliseerde netwerken functioneren eerder door middel van ad-hoc afspraken om samen te werken. (Mulsford & Roger, 1982, in Williams, 2005; 226). Hoge formalisatie van een netwerk wordt negatief geassocieerd met samenwerking binnen een netwerk doordat afspraken de ontwikkeling van onderling vertrouwen kunnen beperken. Actoren zijn minder gemotiveerd om samen te werken door contracten en vastgestelde regels. Informele sociale controle geeft daarentegen juist onderling vertrouwen en bevordert samenwerking.

Stabiliteit

De stabiliteit van een netwerk gaat over de voorspelbaarheid van netwerkrelaties gedurende in de tijd (Williams, 2005). Wanneer interactiepatronen tussen actoren gedurende een lange tijd hetzelfde blijven zorgt dit voor stabiliteit in het netwerk. Stabiliteit draagt bij aan voorspelbaarheid van relaties en het reduceren van onzekerheden. Zoals al eerder is benadrukt is samenwerken in netwerken een dynamische vorm van samenwerking waar eenvoudig actoren kunnen toetreden of vertrekken. Stabiliteit binnen een netwerk zorgt echter dat actoren weten wat ze aan elkaar hebben en zorgt voor onderling vertrouwen en informatiedeling. De uitkomsten van samenwerking kunnen door stabiliteit beter voorspelt worden. Stabiliteit wordt in de literatuur dan ook positief geassocieerd met samenwerking (Williams, 2005; 228) en is een belangrijke voorwaarde voor netwerkeffectiviteit (Provan & Milward, 1995).

Samengevat kan gesteld worden uit de literatuur dat verschillende structurele factoren van een netwerk een zekere invloed kunnen hebben op de samenwerking en daarmee effectiviteit van een netwerk. Hierbij wordt verondersteld dat netwerkdichtheid doorgaans een positieve invloed heeft op

netwerkeffectiviteit door een toename van integratie binnen het netwerk. Netwerkdichtheid leidt namelijk tot betere informatiedeling en wederzijds vertrouwen. Stabiliteit is positief doordat actoren onderlinge banden opbouwen en onzekerheden worden weggenomen. Dit is gunstig voor samenwerking en netwerkeffectiviteit. Netwerkcentraliteit kan zowel een positieve als negatieve invloed hebben op samenwerking en netwerkeffectiviteit. Een centrale actor kan zorgdragen voor de coördinatie van activiteiten tussen actoren wat bijdraagt aan samenwerking en netwerkeffectiviteit. Daarentegen kan een centrale actor de bereidwilligheid tot samenwerking bij andere actoren verminderen door een afname van autonomie bij andere actoren in het netwerk. Een hoge formalisatie van een netwerk kan een negatieve invloed hebben op samenwerking en netwerkeffectiviteit in tegenstelling tot informele regels en wederzijds vertrouwen. Het is echter de vraag in hoeverre de genoemde structurele factoren ook daadwerkelijk eenzelfde invloed hebben in de context van dit onderzoek. Dit moet uit de analyse blijken.

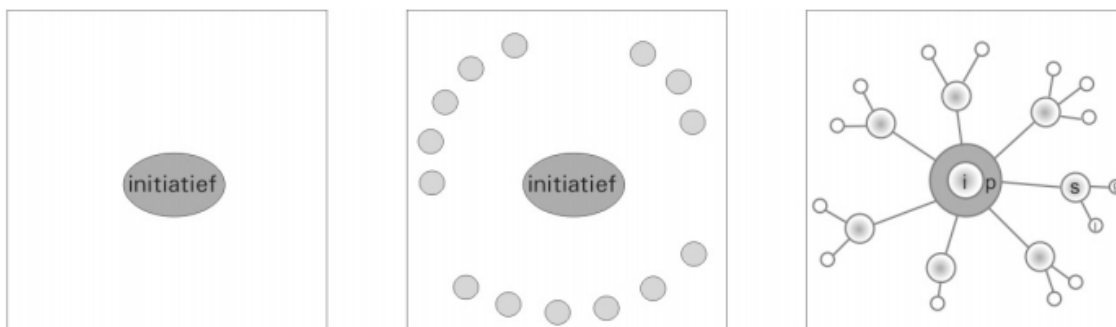
Daarbij moet verder gesteld worden dat structurele factoren niet de enige variabelen zijn die van invloed kunnen zijn op samenwerking en netwerkeffectiviteit. Zoals al eerder gesteld komt samenwerking tot stand door de beslissingen en het gedrag van mensen die hun organisaties vertegenwoordigen (Schruijer & Vansina, 2011). Individuen die een organisatie vertegenwoordigen kunnen door hun motivatie, ervaring en persoonlijke attributen samenwerking beïnvloeden (Adobar, 1998, Dickson & Weaver, 1997; Florin, 1998 in Williams, 2005; p. 229). Daarnaast kunnen interne relaties binnen organisaties en de cultuur van een organisatie samenwerking tussen actoren beïnvloeden. Middelen kunnen daarbij ook van grote invloed zijn op mogelijkheden voor samenwerking tussen actoren (Adobar, 1998 in Williams, 2005). Middelen kunnen financiële of personele bijdragen zijn van actoren binnen of buiten het netwerk. Provan & Milward (1995) stellen dat de beschikbaarheid van middelen de kans op netwerkeffectiviteit vergroot. Hoewel de focus binnen dit onderzoek vooral ligt op de invloed van netwerkstructuur op het functioneren van een playground worden andere variabelen meegenomen in de analyse.

2.4 De netwerkanalyse voor initiatiefnemers

Een benadering die aansluit op de ideeën van een sociale netwerkanalyse is de actor-netwerktheorie van Bruno Latour (2005). Hij gaat er bij zijn actor-netwerktheorie van uit, dat ieder mens is ingebed en handelt binnen netwerken. Latour stelt dat je de samenleving beter kunt uitleggen, begrijpen en verbeteren door deze te simplificeren in onderling verbonden netwerken. Anders dan bij de traditionele sociale netwerkanalyse waar ervan uitgegaan wordt dat netwerken gevormd worden door mensen en hun interactiepatronen, kunnen netwerken volgens Latour ook bestaan uit entiteiten als ideeën, middelen, bronnen, etc. Dit is ook het uitgangspunt bij de netwerkanalyse voor initiatiefnemers van Annemarie Poorthuis (2006).

De netwerkanalyse voor initiatiefnemers maakt inzichtelijk wat er allemaal betrokken is bij een initiatief en wie het initiatief dragen of schakel zijn (Poorthuis, 2006). Een netwerk wordt hierin beschouwt als een dynamische aaneenschakeling van relaties die mensen leggen tussen een bepaalde kern die uitstraalt en aantrekt en alles wat daarbij betrokken is (Poorthuis, 2004). Het model dat daarbij ontwikkelt is bestaat uit een kern, een kring van alles wat betrokken is (ingrediënten / entiteiten) en vijf netwerkposities. Figuur 4 beschrijft de stappen van de netwerkanalyse.

Figuur 4: Stappen van de netwerkanalyse

i = initiatiefnemer p= partner s=schakel l=leverancier g=gebruiker

(Bron: Poorthuis, 2006)

De netwerkanalyse geeft inzicht in een dynamisch netwerk van betrokkenen. Volgens Poorthuis (2006) zijn er vijf posities in het netwerk:

1. De initiatiefnemer start het initiatief, begint vaak alleen en gaat op zoek naar betrokkenheid.
2. Partners zetten hun schouders onder het initiatief, geven het voorbeeld, dragen het uit en accepteren de consequenties.
3. Schakels maken verbinding, zijn ambassadeurs en geven toegang tot bronnen.
4. Leveranciers brengen hun specialisme, middelen en materialen in.
5. Gebruikers benutten een netwerk voor het vinden van antwoorden op vragen en als basis voor hun handelen.

Poorthuis (2006) beschouwt het netwerk als dynamisch en constant in beweging. Betrokkenen kunnen daarbij meerdere posities innemen en posities kunnen ook verschuiven. In beginsel wordt ervan uitgegaan dat iedereen die betrokken is bij het initiatief gebruiker en leverancier is. Poorthuis (2006) geeft als kanttkening dat de nadruk bij iedere betrokkene wel kan liggen op juist het brengen of juist het halen. Daarbovenop kan de positie van iedere betrokkene gedurende de tijd dat het netwerk bestaat veranderen van bijvoorbeeld leverancier (brengt iets in) en op een ander moment gebruiker (put uit het netwerk). Verder kunnen betrokkenen schakel zijn binnen het netwerk of juist partner. Netwerkposities staan los van formele functies, het gaat om feitelijke betrokkenheid en niet om wat je vindt of verwacht dat iemand moet doen (Poorthuis, 2006). Door betrokkenheid van actoren blijft het initiatief gevoed door een diversiteit aan bronnen. Wanneer het initiatief geen nieuwe impulsen krijgt door de input van actoren kan het als kern haar aantrekkingskracht verliezen. Op een dergelijk moment laten actoren het initiatief los en valt het netwerk en alles wat erbij betrokken is uiteen. Poorthuis (2006) stelt dan ook dat het van belang is om voortdurend te bouwen aan het netwerk. Door een nieuw initiatief krijg je weer een nieuwe kern en vormt zich weer een nieuw netwerk (Poorthuis, 2006). De netwerkanalyse voor initiatiefnemers kan een geschikt instrument zijn om het netwerk van betrokken actoren rondom een playground in kaart te brengen. Initiatieven zoals de komst van een nieuwe playground, de renovatie van een playground of juist de start van een nieuw activiteitenprogramma kunnen de kern vormen van

het netwerk. De actoren die betrokken raken bij een dergelijk initiatief bewegen zich afhankelijk van hun rol op een bepaalde afstand van deze kern. Wanneer de kern, de actoren en hun specifieke rol en de relaties tussen de actoren in kaart worden gebracht kan een inzicht verschaft worden in een dynamisch netwerk van actoren rondom de playground.

3. Methodologie

3.1 Interpretatief kwalitatief onderzoek

Om een inzicht te verkrijgen in de organisatie van Richard Krajicek playgrounds is binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van zogeheten *interpretatieve kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Binnen deze vorm van onderzoek staan betekenisgeving en de ervaringen van mensen centraal (Silverman, 2005). Daarbij wordt ervan uitgegaan dat mensen elk op hun eigen manier naar de werkelijkheid kijken, en daarmee ook hun eigen werkelijkheid construeren (Boeije, 2005). Volgens Boeije (2005) is het dan ook de taak van de onderzoeker om te achterhalen hoe de mensen deze eigen realiteit interpreteren. Daarom worden binnen kwalitatief onderzoek vaak onderzoeksmethoden gebruikt die het mogelijk maken om het perspectief vanuit de onderzochte mensen te leren kennen om het onderwerp te beschrijven en waar mogelijk te verklaren (Boeije, 2005; p.27). Dit onderzoek gaat specifiek in op de actoren die betrokken zijn bij de organisatie van een playground en de manier waarop zij de (sociale) situatie om hen heen interpreteren. Daarbij gaat het vooral over de interacties die zich tussen actoren voordoen en de betekenis die gegeven wordt aan samenwerking op en rondom de playground.

Case study

Het onderzoek kan daarbovenop worden betiteld als een zogenaamde '*case study*' waarbij de organisatie van drie verschillende playgrounds centraal staat. De onderzochte playgrounds lagen respectievelijk in de Haagsche wijk Segbroek, de Enschede wijk Boswinkel en de Utrechtse wijk Overvecht. Binnen het onderzoek was dan ook sprake van drie verschillende casussen. Een kenmerk van een *case study* is dat iedere case in zijn natuurlijke context wordt bestudeerd (Boeije, 2005). Binnen dit onderzoek is het dan ook de bedoeling geweest om iedere bestaande organisatie op en rondom de onderzochte playgrounds zo min mogelijk te verstoren. Het onderzoek is daarbij beschrijvend van aard en komt niet voort uit bepaalde theoretische achtergronden of veronderstellingen. Hierdoor betreedt de onderzoeker de bestaande situatie zoveel mogelijk open en onbevangen. Dit maakt interpretatief kwalitatief onderzoek een vaak zeer dynamische vorm van onderzoek. Het begin- en eindpunt staan simpelweg niet van tevoren vast en de richting van het onderzoek kan gedurende onderzoeksproces veranderen.

3.2 Onderzoeksopbouw

Het onderzoek heeft plaatsgevonden in de maanden maart 2011 tot en met juni 2012 en kan worden onderverdeeld in verschillende fasen. Allereerst zijn enkele oriënterende gesprekken gevoerd met de Richard Krajicek Foundation om een inzicht te vergaren in de RKF zelf en de specifieke activiteiten die zij uitvoeren. Daarbij is de onderzoeker betrokken bij het begintraject en het besluitvormingsproces van drie nieuwe playgrounds in Amsterdam, Zaandam en Enschede. De gesprekken met de RKF en de informatie uit eerdere onderzoeken hebben uiteindelijk geleid tot een onderzoeksopzet en een onderzoekstrategie. In samenspraak met de RKF is nadien de keuze gemaakt om de organisatie van drie verschillende playgrounds te bestuderen in respectievelijk Enschede, Utrecht en Den Haag.

In april, mei en juni heeft vervolgens het grootste gedeelte van de dataverzameling plaatsgevonden. Tijdens deze fase zijn de verschillende respondenten benaderd en de interviews afgenomen. Tussentijds zijn de interviews getranscribeerd, en is een start gemaakt met de analyse. De laatste fase van het onderzoek heeft plaatsgevonden in de maanden augustus 2011 tot en met juni 2012. Deze fase omvatte de verdere analyse van de data en het schrijven van het onderzoeksrapport.

3.3 Dataverzameling

Binnen kwalitatief onderzoek wordt de voorkeur gegeven aan verschillende soorten gegevens en gegevensbronnen. Voor de dataverzameling is binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van zowel interviews, participerende observaties als documenten. Op deze manier is getracht een zo breed mogelijk inzicht te verkrijgen in de organisatie van de onderzochte playgrounds.

Interviews

Voor dit onderzoek zijn zestien interviews afgenomen van gemiddeld een uur. Hierbij is bij de keuze van respondenten getracht om per onderzochte playground 4 a 5 actoren te interviewen. De RKF heeft de onderzoeker in eerste instantie ondersteunt in het leggen van verbindingen met relevante contactpersonen op de playground. Vervolgens is per playground bekeken welke actoren verder deel uitmaken van de organisatie. Hiervoor moest soms eerst een interview worden afgenomen zodat duidelijk werd welke actoren verder relevant waren en welke juist niet. Vijftien van de zestien interviews hebben plaatsgevonden bij de respondenten op kantoor, thuis of op de playground. Daarbij heeft één interview telefonisch plaatsgevonden.

De interviews binnen dit onderzoek zijn op een semigestructureerde wijze gevoerd. Bij deze vorm van interviewen wordt er van tevoren een lijst van onderwerpen opgesteld¹, maar het gesprek zelf vormt de daadwerkelijke sturing voor de inhoud (Boeije, 2005). Via een semigestructureerde wijze van interviewen ontstaat er veel ruimte voor de respondent om zijn of haar verhaal te doen zonder dat deze te veel beïnvloed wordt door een vooropgestelde lijst met vragen van de onderzoeker. De onderzoeker krijgt op deze manier ook de mogelijkheid om door te vragen op specifieke informatie die door de respondent wordt aangehaald. Alle interviews zijn met toestemming van de respondenten opgenomen met een voile recorder om vervolgens op een eenvoudige manier getranscribeerd te kunnen worden. Enkele onderwerpen die aan bod kwamen tijdens de interviews waren betrokkenheid met de playground, belangen bij de playground en samenwerking met andere actoren op en rondom de playground. Nadat enkele interviews per playground waren afgenomen kon door de onderzoeker specifiek ingaan op de speciale context van iedere playground.

Participerende observaties

Naast het afnemen van interviews heeft de onderzoeker verschillende observaties gedaan op ieder van de drie onderzochte playgrounds. Centraal tijdens deze observaties stond de inventarisatie van de aanwezige voorzieningen op een playground en een beeld van de omliggende wijk. Dit had tot doel om een rijker beeld te verkrijgen van de context waarin de playgrounds zich bevinden. Daarbovenop is de onderzoeker in de oriëntatiefase van dit onderzoek aanwezig geweest bij drie overleggen die de RKF voerde met partijen die een nieuwe playground initieerden.

---

¹ De lijst met onderwerpen is te vinden in bijlage 2 van dit onderzoeksrapport

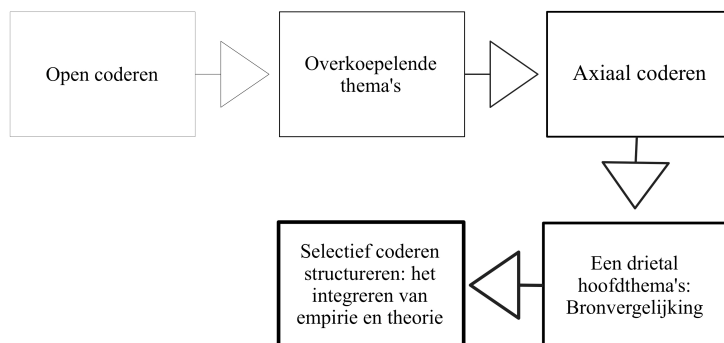
Documentenanalyse

Naast het afnemen van interviews en de participerende observatie heeft ook nog een documentenanalyse plaatsgevonden als methode van dataverzameling. De documenten die geanalyseerd zijn verschillen van interne mailcommunicatie tussen actoren die betrokken zijn bij het renovatietraject van de playground in Den Haag tot specifieke informatie uit eerdere onderzoeken die plaats hebben gevonden op de playgrounds in Utrecht. Verder zijn (beleids) documenten van de gemeenten Den Haag, Utrecht en Enschede bestudeerd en zijn stukken van de RKF en het NISB onderzocht. Dit alles had tot doel om een nog vollediger beeld te krijgen van de geschiedenis, de huidige organisatie en context van de drie onderzochte playgrounds.

3.4 Data analyse

De data die voortkomt uit de gehouden interviews, participerende observatie en documentenanalyse is tijdens, en vooral na afloop van de dataverzameling, op systematische wijze geanalyseerd. De analyse wordt gebruikt om gegevens te verwerken door ze te schiften, samen te vatten en met elkaar in verband te brengen. Hiervoor is de methode van 'uiteenrafelen en structureren' gebruikt (Boeije, 2005). Deze aanpak vergemakkelijkt het zoeken naar overkoepelende thema's in de data en geeft het onderzoek een bepaalde focus. Daarnaast raakt de onderzoeker door deze aanpak vertrouwd met de data zodat hij beter in staat is gefundeerde uitspraken te doen binnen het onderzoek. Het analyseproces wordt in figuur 5 schematisch weergegeven.

Figuur 5: Het coderen in stappen

Coderen

De eerste stap van de analyse was het transcriberen (het letterlijk uitschrijven) van de interviews om deze vervolgens stapsgewijs te coderen. Daarbij is het analyseren geen zuiver technische aangelegenheid geweest, maar wisselden denken en doen elkaar hierbij af (Boeije, 2005). Coderen kan beschreven worden als het toekennen van verschillende codes en het daarmee clusteren van informatie die bij elkaar hoort. De eerste fase van coderen, ook wel open coderen genoemd, omvat het beoordelen van de relevantie van een stuk informatie in bijvoorbeeld een interview. Vervolgens wordt dit stuk informatie gelabeld op grond van de thema's waarop het betrekking heeft. Het open coderen levert een

eerste inzicht in de belangrijke thema's uit een bepaald stuk data. De codes omvatten de inhoud van een specifieke stukje tekst zodat informatie vervolgens eenvoudig bij elkaar gezocht kan worden. In de eerste fase van coderen bestonden labels uit samenwerking op de playground, verbindingen met andere actoren en belangen bij de playground

Een tweede stap in de analyse was het doorlezen en samenvatten van de verschillende gecodeerde fragmenten om deze vervolgens samen tot voegen onder enkele overkoepelende thema's. Hierbij is de onderzoeker op zoek gegaan naar bepaalde tendensen, aspecten of ervaringen die terug kwamen in de verschillende interviews, observaties en documenten.

Deze overkoepelende thema's zijn vervolgens met behulp van zogenaamd 'axiaal coderen' verworven tot enkele abstracte hoofdthema's. Binnen deze thema's is de onderzoeker tot slot op een meer selectieve manier naar informatie op zoek gegaan, ook wel het 'selectief coderen' genoemd. Tijdens deze stap zijn de hoofdthema's gestructureerd en is gezocht naar relaties tussen de thema's. Daarbij is een koppeling gemaakt met de wetenschappelijke literatuur en bestond ruimte voor de interpretatie van de onderzoeker. Met behulp van het selectief coderen zijn tot slot enkele kernthema's naar voren gekomen welke ook de uiteindelijke focus vormen van het onderzoek. De thema's samenwerking, netwerken en organisatie worden dieper besproken in het theoretisch kader.

3.5 De kwaliteit van het onderzoek

Enkele parameters die de kwaliteit van het onderzoek bepalen zijn de betrouwbaarheid en validiteit van een onderzoek. De betrouwbaarheid van een onderzoek hangt af van de mate van mogelijke beïnvloeding van de waarneming door toevallige of onsystematische fouten (Boeije, 2005). Het is hierbij vooral de vraag in hoeverre het onderzoek herhaalbaar is wanneer het onderzoek opnieuw uitgevoerd zou worden. Bij interpretatief kwalitatief onderzoek is het echter bijna haast onmogelijk om een onderzoek op exact dezelfde wijze te herhalen. Dit heeft ermee te maken dat de interpretatie van de onderzoeker binnen kwalitatief onderzoek een grote rol speelt. De resultaten van kwalitatief onderzoek worden dan ook vrijwel altijd beïnvloed door een bepaalde mate van subjectiviteit van de onderzoeker. Desalniettemin is met inachtneming van de beperkingen van interpretatief kwalitatief onderzoek binnen dit onderzoek zo veel mogelijk geprobeerd een goede betrouwbaarheid te waarborgen. Boeije (2005) beschrijft in zijn boek het fenomeen datatriangulatie als waarborging voor de betrouwbaarheid van interpretatief kwalitatief onderzoek. Door zowel interviews te houden, observaties te doen en documenten te analyseren worden er verschillende bronnen gebruikt om de onderzoeksvraag te onderzoeken, en wordt het risico verminderd dat selectieve methodiek en meetfouten de resultaten beïnvloeden (Boeije, 2005). Om een goede betrouwbaarheid te waarborgen, is binnen dit onderzoek dan ook gebruik gemaakt van zowel interviews, participerende observaties als documentanalyse. Verder is de informatie die de respondenten naar voren brachten tijdens de interviews frequent teruggekoppeld aan de respondenten. Op deze manier is geprobeerd feitelijke onjuistheden en misinterpretaties te beperken. Daarbovenop zijn alle interviews opgenomen en volledig uitgeschreven om te voorkomen dat informatie verloren ging.

3.6 Validiteit

Een andere parameter die de kwaliteit van een onderzoek bepaalt is de validiteit van een onderzoek. De validiteit van een onderzoek gaat over het wel of niet aanwezig zijn van systematische fouten binnen het onderzoek. Anders gezegd bespreekt de validiteit in hoeverre de onderzoeker meet wat hij beoogt te meten. Binnen dit onderzoek gaat validiteit vooral over de vraag of de onderzoeker een waarheidsgetrouw beeld verkregen aangaande de organisatie van de onderzochte playgrounds. Een belangrijk middel om de validiteit te waarborgen is datatriangulatie. Zoals al eerder aangegeven zijn de resultaten binnen dit onderzoek tot stand gekomen uit verschillende manieren van dataverzameling en zijn per playground minimaal vijf verschillende actoren geïnterviewd. Door het afnemen van interviews kan vanuit verschillende actoren diepgaande kennis worden verworven over hoe de organisatie van een playground ervaren wordt. De verkregen data kan vervolgens door de onderzoeker met elkaar vergeleken, en gecontroleerd worden, om op deze manier kon een zo waarheidsgetrouw mogelijk beeld te scheppen van de organisatie en context van iedere playground. Daarbij heeft de onderzoeker bij het interviewen geprobeerd om een zo neutraal en objectief mogelijke positie in te nemen.

De externe validiteit gaat over de generaliseerbaarheid van de onderzoeksresultaten. In de context van dit onderzoek gaat dit over de vraag of de uitkomsten toepasbaar zijn op andere playgrounds in Nederland. Binnen dit onderzoek is sprake van drie cases die met elkaar worden vergeleken. Op deze manier ontstaat een rijker beeld van hoe playgrounds georganiseerd zijn dan wanneer maar naar één playground gekeken zou worden. Playgrounds kunnen wel met elkaar vergeleken worden qua organisatie, maar er mag daarbij niet blind vanuit worden gegaan dat een bepaalde organisatie die bij de ene playground wel, ook bij de andere playground werkt. Iedere playground kent haar eigen organisatie en context waardoor een succesvolle organisatie in de ene situatie wel maar in de andere situatie niet kan werken. Toch kan dit onderzoek een interessant inzicht geven voor de actoren die zelf betrokken zijn bij de onderzochte playgrounds, alsook de RKF en Gemeenten die zich bezig houden met de organisatie van playgrounds.

4. Resultaten

4.1 Inleiding

De organisatie van playgrounds komt tot stand in samenwerking met een diversiteit aan actoren. Het aantal actoren is vaak groot en verschilt dikwijls per gemeente. Wanneer vanuit een netwerkperspectief gekeken wordt naar de samenwerking rondom een playground, kunnen actoren, en de verbindingen (relaties) tussen actoren, gerangschikt worden in een netwerk; het zogenaamde playgroundnetwerk. De samenwerking binnen een playgroundnetwerk kent op iedere playground haar eigen dynamiek en daardoor is ieder netwerk uniek qua structuur en functioneren.

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van drie verschillende playgrounds beschreven. De onderzochte playgrounds bevinden zich in de Enschedese wijk Boswinkel, de Utrechtse wijk Overvecht en de Haagse wijk Segbroek. Aan de hand van interviews en literatuuronderzoek is per playground onderzocht hoe een playground georganiseerd is en welke actoren daarbij betrokken zijn. Allereerst wordt bij iedere playground een korte beschrijving gegeven van de situationering van de playground binnen de wijk. Vervolgens wordt ingegaan op de actoren die betrokken zijn bij de playground, samenwerking tussen actoren en problemen die zich voordoen in de organisatie van de playground, of op de playground zelf.

Aan de hand van de beschrijvingen in dit hoofdstuk kan in het volgend hoofdstuk een globale weergave gegeven worden van het netwerk van actoren dat onderscheiden kan worden rondom iedere playground. De structuur van de playgroundsnetwerken, en de invloed van structuur op samenwerking en netwerkeffectiviteit, wordt in hoofdstuk 5 verder geanalyseerd.

4.2 Playground ‘Krajicek Plaza’

Boswinkel Enschede

4.2.1 De playground

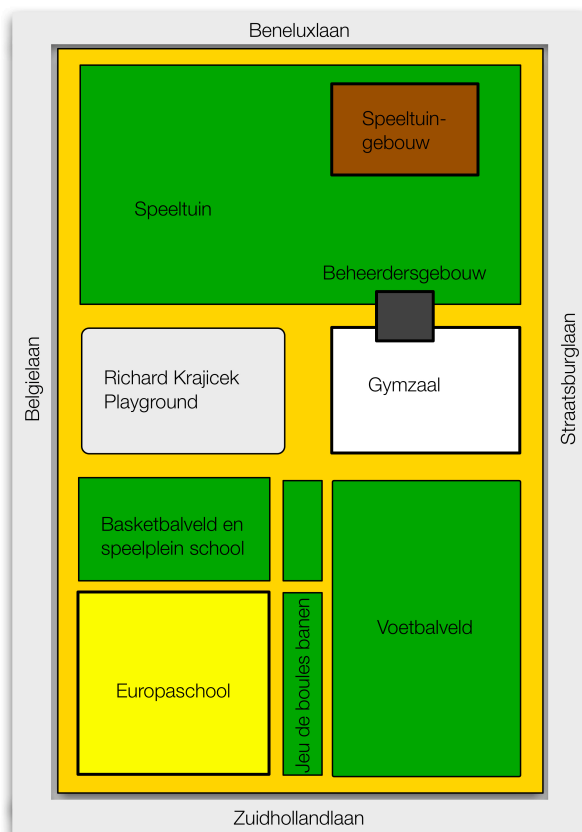
De Enschedese wijk Boswinkel heeft sinds een aantal jaren een Richard Krajicek playground. In figuur 5 is te zien dat de playground gelegen is tussen een basisschool en een speeltuin. Het zogenoemde ‘Krajicek Plaza’ bestaat uit een tennisbaan, voetbalveld, gymzaal, schoolplein met basketbalveld en een jeu de boulesbaan. Naast een activiteitenprogramma in de zomer is er een uitgebreid winterprogramma in de gymzaal. Dit maakt de playground een veelzijdige sportaccommodatie die het hele jaar de ruimte geeft voor de beoefening van verschillende sporten. Het Krajicek Plaza is daarnaast een plek die verschillende doelgroepen bedient qua leeftijd en etniciteit. Naast verschillende doelgroepen zijn bij de organisatie en het dagelijks functioneren van het Plaza diverse actoren betrokken. Figuur 5 geeft een globale weergave van het Plaza.

4.2.2 De playground en zijn actoren

De wijk Boswinkel is onderdeel van het stadsdeel Enschede West. Vanuit het stadsdeel West is de **stadsdeelmanager** verantwoordelijk voor alles wat binnen het stadsdeel gebeurt en daaronder valt ook het sportbeleid. Vanuit de afdeling sport is een **senior beleidsmedewerker** verantwoordelijk voor het sportbeleid en zijn een **consulent S&B**² en een **combinatiefunctionaris** actief betrokken bij het functioneren van de playground. De consulent S & B vervult een beleidsmatige en organiserende rol en is tevens zelf regelmatig op de playground aanwezig.

Binnen zijn functie is hij voor 18 uur verantwoordelijk voor alles wat met sport in Enschede West te maken heeft en de playground is daar een onderdeel van. Het belang en de meerwaarde van de playground voor de wijk Boswinkel wordt door de gemeente Enschede erkent. De consulent S & B omschrijft de playground als een “meerwaarde en schijnwerper in de buurt” en “ons paradepaardje”. De totstandkoming van het ‘Krajicek Plaza’ en het huidige beleid dat uitgevoerd wordt op het plaza komen mede voort uit het actieplan “Sportief bewegen 2007-2015”³ in combinatie met de ervaringen die hij heeft als vroegere sportbuurtwerker in de wijk. Zo waren volgens hem de signalering van grote sociale- en bewegingsachterstanden bij kinderen in de wijk, een gebrek aan voldoende sportverenigingen, en weinig mogelijkheden om te bewegen in de wijk, destijds aanleidingen voor de

Figuur 5: Plattegrond Krajicek Plaza

² S & B staat voor Sport en Bewegen

³ Het actieplan “Sportief bewegen 2007-2015” bevat vijftien actiepunten ter bevordering van sport in Enschede

komst van de playground in 2008. De gemeente heeft meerdere doelstellingen die zij met de aanleg van de playground en de organisatie van activiteiten op de playground willen bewerkstelligen. Centraal hierin staat het stimuleren van sport en het terugdringen van de bewegingsachterstanden die gesignaleerd zijn bij kinderen in de wijk. Daarbovenop wordt getracht met het Krajicek Plaza bewoners te bereiken en te activeren. Het stadsdeel-management ondersteunt de consultant S & B in de koers die hij wil varen met het Krajicek Plaza;

“Datgene wat je ziet op het Krajicek Plaza moet teruggekoppeld worden naar het beleidsniveau. Dat is hetgeen wat we hier in Enschede West doen. Ik ben degene die op de werkvloer zit, er zit een stadsdeelmanager met een senior beleidsmedewerker. Ik heb een idee en schrijf het op. Dat gaat geweldig. Het stadsdeelmanagement zit wat dat betreft op één lijn met mijn ideeën. Zij zien dezelfde oplossingen en gedachte...en dat is mooi”

Consulent S & B

De mogelijkheid om tegelijkertijd te kunnen werken met meerdere doelgroepen op verschillende niveaus was belangrijk in de keuze voor een de aanleg van een Richard Krajicek playground destijds:

“Op het moment dat je plaats creëert die er al is en die ombouwt tot een Krajicek playground met meerdere mogelijkheden waar je kan tennissen, basketballen, voetballen en in de gymzaal etc., dan kun je de doelgroepen splitsen. Nou dat is één van de dingen waarvan ik gezegd heb; als ik zoiets wil hebben dan wil ik met meerdere doelgroepen tegelijkertijd werken op verschillende niveaus.”

Consulent S & B

De aanstelling van een combinatiefunctionaris kwam voort uit de doelstellingen van het stadsdeel West om de sociale en fysieke achterstanden bij **kinderen** in de wijk ook daadwerkelijk zelf structureel te willen aanpakken:

“Want als je de playground er gewoon neerlegt dan is het mooi en dan spelen ze er wel maar dan heb je geen vervolg en zit er geen ontwikkeling in. Dus toen kwam de combinatiefunctionaris. Die zet ik in bij het onderwijs omdat het een school is, en voor de helft bij het Krajicek Plaza. Dat is zijn taak. Als je die op een bepaalde manier opleidt dan kan hij zelf de achterstand bij de kinderen oplossen.”

Consulent S & B

De combinatiefunctionaris heeft ten opzichte van de consultant S & B een meer uitvoerende rol op de playground. Hij coördineert en begeleidt de activiteiten die plaatsvinden op de playground. Doordeweeks is er daardoor vaak iedere dag wel een activiteit op de playground.

In de organisatie en uitvoering van activiteiten op de playground wordt de combinatiefunctionaris ondersteunt door **scholarshippers**⁴, en **stagiairs van de opleiding Sport en Bewegen**, niveau 2 van het ROC Twente. Recentelijk is een samenwerkingsverband gestart met het **ROC Twente** waardoor studenten nu een snuffelstage kunnen lopen op het Krajicek Plaza. Door de ondersteuning van stagiairs en scholarshippers is het mogelijk is dat er vaak meerdere activiteiten tegelijkertijd kunnen plaatsvinden op het Plaza. Daarnaast wordt de playground als leerschool voor de stagiairs gebruikt waardoor ook op het gebied van onderwijs een waardevolle bijdrage geleverd wordt. De combinatiefunctionaris benadrukt het belang van scholarshippers en stagiairs van het ROC als volgt;

“Een belangrijke partij is denk ik ook het ROC. Zij leveren de stagiairs en hoewel ik in mijn eentje ook wel wat kan op de playground ben je dan gewoon eigenlijk nergens. Het is belangrijk dat je er zelf uit kan stappen en dat zij ook wat kunnen leren.....Er zijn meerdere stagiairs vaak, de Eén is bezig met een activiteit en de ander is bezig met een potje voetbal.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza

Naast zijn activiteiten op de playground is hij voor de helft van zijn uren actief als vakleerkracht bewegingsonderwijs bij de naastgelegen school en enkele andere scholen in de buurt. Bij de naastgelegen **basisschool** is hij verantwoordelijk voor het bewegingsonderwijs voor de groepen 1 en 2. De combinatiefunctie wordt dan ook deels gefinancierd door de school. De adjunct directeur van de naastgelegen basisschool beschrijft de connectie tussen de school en het Krajicek Plaza als volgt;

“Het Krajicek Plaza ligt naast de school, bij onze school. De betrokkenheid van de kinderen is heel groot. Kinderen gebruiken het plaza heel intensief in de pauzes, voor schooltijd en na schooltijd. En dat is mede omdat ze de M. kennen en omdat hij tegelijk heel veel verschillende activiteiten aanbiedt.”

Adjunct directeur Europaschool

Een groot deel van de kinderen die spelen en sporten op de playground komt van de naastgelegen school en woont ook in de buurt. De playground is dan ook een belangrijke plek voor de school. De combinatiefunctionaris vormt binnen het netwerk een brug tussen het bewegingsonderwijs op de school en de naschoolse activiteiten op de playground. Hij heeft zoals hij zelf zegt “korte lijntjes” met de school;

“We hebben hele korte lijntjes met de school en de speeltuin. Dat is gaaf en dat werkt ook heel goed. Met name onder school maar ook na school. De kinderen kennen mij nu van onder schooltijd en ze zien mij na school. Als er na school wat gebeurt en ik zie iets dan gaat dat ook weer naar school. Je merkt ook wel dat de school naar mij toekomt.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza

---

⁴ Een scholarshipper is een jongere uit de wijk die zich positief inzet op de playground, en daarvoor een studiebijdrage ontvangt van de RKF.

De naastgelegen ligging, het intensief gebruik door leerlingen van de school voor, tijdens en na schooltijd en de gedeeltelijke in dienstneming / financiering van de combinatiefunctionaris maken de school een belangrijke actor.

De organisatie van het plaza wordt ondersteunt door twee samenwerkingsstructuren. Binnen de *Visiegroep Krajicek Plaza* overleggen het stadsdeelmanagement (waaronder de consulent S&B), het stadsdeelbeheer, het hoofd van de speeltuin, de politie, de wijkraad, het woningbouwmanagement en het management van de naastgelegen school vier keer per jaar over de grote lijnen en financiën van het plaza;

“Wat is er mogelijk, wat is er nodig? En waar willen we naartoe? De grote lijnen zeg maar”

Consulent S & B

De speeltuin, de jeu de boulesvereniging, de wijkraad, de school, het wijkwelzijn, de combinatiefunctionaris en de consulent S & B overleggen binnen de *Werkgroep Krajicek Plaza* specifieke over de meer praktische zaken van het Krajicek Plaza;

“We maken bijvoorbeeld een protocol over hoe leerlingen zich moeten gedragen in en rond de speelplekken, de school en de speeltuin. Dat gaan we dan gezamenlijk in de werkgroep maken en opstellen. En vervolgens gaan we daar ook mee werken. En iedereen werkt dan ook mee; de school, het wijkwelzijn... alles. Voor een kind is dan duidelijk wat wel en niet mag.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza

De school wordt zowel betrokken binnen de Visie- als de Werkgroep. Daarnaast vormt de school samen met de combinatiefunctionaris het bewegingmanagementteam. Binnen het *bewegingmanagementteam* worden de sportactiviteiten besproken die tijdens en na schooltijd moeten worden georganiseerd. Zo willen de school en gemeente een divers aanbod van sport zodat de kinderen kennis kunnen maken met verschillende sporten. Naast de inspraak van bewoners worden op het moment de leerlingen van de school en kinderen uit de buurt steeds meer betrokken bij de samenstelling van het activiteitenprogramma.

Andere belangrijke actoren binnen het netwerk rondom de playground zijn de **speeltuin**, het **wijkwelzijn (kinder- en jongerenwerk)** en de **jeu de boulesvereniging**. De speeltuin richt zich, in samenwerking met het wijkwelzijn kinderwerk, vooral op de kinderen die wat meer willen *“kleuren en tekenen”*. De speeltuin wordt zowel betrokken bij het overleg in de *Visie-* als de *Werkgroep Krajicek Plaza*. De activiteiten van de speeltuin en de playground worden op elkaar afgestemd waardoor vaak een *“mooie overgang van spel naar sport”* ontstaat, beschrijft een vrijwilliger van de naastgelegen speeltuin;

“Kinderen komen bijvoorbeeld op woensdagmiddag vaak eerst bij ons voor een creatief programma. Daarna gaan ze door naar het sportveld waar voor iedereen iets leuks te doen is.”

Vrijwilliger van de Speeltuin (bron:
Infolder Krajicek plaza)

De **jeu de boulesvereniging** maakt net zoals de speeltuin onderdeel uit van het Krajicek Plaza. Regelmatig wordt er mee vergaderd met de combinatiefunctionaris, consulent S & B en de school over onder andere het beheer van het plaza. Daarbovenop maken kinderen eens per maand het terrein schoon samen met enkele leden van de jeu de boulesvereniging. Een lid van de jeu de boulesvereniging beschrijft de connectie met het plaza alsook het contact met de combinatiefunctionaris en school;

“20 jaar zit ik er al in, zowel de jeu de boulesvereniging als de wijkraad. We hebben veel contact met de combinatiefunctionaris. Om de zoveel tijd hebben we een vergadering met de combinatiefunctionaris en de school en dat loopt heel goed. Omdat wij onder het hele complex vallen, doen wij mee in de besluitvorming. We zitten hier met zijn allen. Zo gaan we van het voorjaar ook een wedstrijdje doen samen. Het loopt wel mooi allemaal.”

Lid Jeu de boulesvereniging / wijkraad Boswinkel

Naast de bijdrage van de school wordt de combinatiefunctie deels gefinancierd door de **woningbouwcoöperatie**. De woningbouwcoöperatie is vergeleken met de school op een ander niveau betrokken bij het plaza. Ze delen in de besluitvorming over de grote lijnen en financiën van het Krajicek Plaza binnen de visiegroep maar zijn niet betrokken bij het alledaags functioneren van het plaza. Ze staan verder af van de playground. De woningbouwvereniging is betrokken bij het Krajicek Plaza omdat het plaza bijdraagt aan de leefbaarheid in de wijk;

“Op het Krajicek Plaza wordt een divers aanbod van activiteiten gerealiseerd voor bewoners. Een goede sfeer, levendigheid en betrokkenheid in de wijk worden met deze activiteiten gestimuleerd. Daarnaast dragen goede voorzieningen bij aan het aanzien en de leefbaarheid van de wijk wat zowel voor ons, als voor bewoners heel positief is.”

Medewerker Woningbouwvereniging

Buurtbewoners staan in contact met het plaza via de combinatiefunctionaris en indirect via de **wijkraad**. De combinatiefunctionaris is het vaste aanspreekpunt op het plaza en hij luistert naar de wensen van bewoners om het aanbod van activiteiten zo aantrekkelijk mogelijk te maken;

“Buurtbewoners gaan je goed kennen en weten je ook te vinden. Dat heeft voordelen maar ook nadelen. Zo komen ze wel eens naar me toe en beginnen zo van: “gister zaten ze er weer” dan denken ze dat je overal verantwoordelijk voor bent. Overlast 's nachts. Jongeren die 's nachts

uit de stad fietsen en dan even een pauze nemen of nog zitten te vozen. Buurtbewoners melden dat dan wel eens bij mij. Zo van doe er eens wat aan.....dat maakt het soms lastig omdat er van heel veel mensen wat van je verwacht wordt. Maar ik vind dat wel mooi, juist om daar meer structuur in aan te brengen. Je bent wat dat betreft een spinnetje in een heel groot web.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza

Daarnaast staan buurtbewoners in contact met het plaza via de wijkraad. Via de wijkraad is ieder jaar een budget beschikbaar ter verbetering van de leefbaarheid in de wijk. Buurtbewoners kunnen hun wensen en ideeën kenbaar maken via de wijkraad. Zo zijn er recentelijk nieuwe doelen geplaatst op het voetbalveld via geld dat beschikbaar is gesteld vanuit de wijkraad. Andere initiatieven die vanuit de buurt komen zijn bijvoorbeeld de belijning van het tennisveld;

“Je moet alles met de buurt overleggen. Een grote pot met geld zit daar wel. Nu hebben ze bijvoorbeeld gevraagd of het tennisveld belijnt kan worden. Dat is een initiatief van bewoners.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza

De wijkraad deelt mee in de besluitvorming over de grote lijnen en koers van het plaza binnen de *Visiegroep Krajicek Plaza*. Een lid van de wijkraad beschrijft dat veel contact is met de combinatiefunctionaris;

“Als wijkraad hebben we ook veel contact met de combinatiefunctionaris. Om de zoveel tijd hebben we een vergadering met de afdeling sport en de school en dat loopt heel goed.”

Lid Jeu de boulesvereniging / wijkraad

4.2.4 Problemen op de playground

Ondanks dat de wijk Boswinkel bekend staat als een aandachtswijk met daarbij horende problemen, worden momenteel op het Krajicek Plaza weinig problemen ervaren op het gebied van vandalisme en overlast. Wanneer toch sprake is van vandalisme is protocollair vastgelegd tussen de school, speeltuin en combinatiefunctionaris, wie verantwoordelijk is en wat er gedaan moet worden. Normaliter is vanuit de gemeente Enschede het **stadsdeel onderhoud** verantwoordelijk;

“Ja er is een soort protocol waar in staat wat gedaan moet worden als er schade is, wie aanspreekbaar is. In zijn algemeenheid gaat dat naar stadsdeel onderhoud. Is het de school dan zijn wij verantwoordelijk, En is het van de speeltuin dan gaat het naar de speeltuin.”

Adjunct directeur school

Indien er problemen zijn met jongeren op de playground wordt in eerste instantie door de school en combinatiefunctionaris getracht deze zelf op te lossen. De school heeft intern een specifiek protocol opgesteld voor docenten om leerlingen te begeleiden die lastig zijn en/of problemen ervaren;

“Wij hebben zelfs een gezamenlijk protocol: Hoe gaan we met kinderen om? Als het echt niet gaat met een kind dan kijken we van: wat gaan we doen? Dat moet een verlengstuk van de wijk maar ook van de school. Alle leraren zijn ook geschoold op het gebied van weerbaarheid en ‘komop voor jezelf’. En je hoort dus ook weinig dat er trammeland is. Je hebt een jongerenwerker hier eigenlijk niet nodig. Als echt iets niet gaat dan komt de combinatiefunctionaris even binnenlopen zo van: wat gaan we doen? En dan worden problemen bijna altijd opgelost. En dat is voor ons prettig maar ook voor de combinatiefunctionaris.”

Adjunct directeur school

De combinatiefunctionaris en de docenten van de school werken samen om problemen bij leerlingen te herkennen, waar mogelijk op te lossen of door te verwijzen. De adjunct directeur beschrijft dat een afzonderlijke jongerenwerker op de playground door het protocol eigenlijk overbodig is geworden. Toch kan het voorkomen dat overlast ontstaat door probleemjongeren. Indien noodzakelijk wordt dan door de combinatiefunctionaris, school of buurt contact gezocht met het **wijkwelzijn** of de **politie**:

“Vorig jaar was er bijvoorbeeld een groepje hangjongeren die veel overlast veroorzaakte. Daarover heb je dan contact met de politie en het wijkwelzijn.”

Combinatiefunctionaris Krajicek Plaza.

Zowel de school als de combinatiefunctionaris hebben regelmatig contact met de wijkagent. De wijkagent loopt regelmatig rond op het plaza en wordt ook betrokken in zowel de overleggen van de visie- als de werkgroep;

“We hebben nu een nieuwe wijkagent en die schuift ook wel eens aan bij het overleg met name als er specifieke vragen zijn of wat aan de hand is. Daar is wel goed contact mee.”

Adjunct directeur school

Alles samengenomen zorgt de aanwezigheid van de combinatiefunctionaris in de middaguren voor een belangrijk stuk toezicht en veiligheid op de playground. De adjunct directeur van de school beschrijft dit als ‘de grote kracht’ van de playground.

“De grote kracht van deze playground is dat we hier een beheerder hebben, de combinatiefunctionaris die van half 4 tot 5 aanwezig is. En wat je ook merkt is dat ouders hun kinderen hier rustig alleen achter laten en daarna weer ophalen. En dat kan in onze beleving alleen maar als er beheer is. Ander breng je je zoontje van 6 of 7 niet om vervolgens weg te gaan.”

4.2.5 Samenwerking

De geïnterviewde actoren beschrijven veelal een goede samenwerking met elkaar. Daarbij wordt het belang van goede samenwerking op en rondom de playground door actoren erkent. De adjunct directeur van de school bespreekt de samenwerking en het belang van een goede samenwerking op de playground;

“Je zit met name met de uitvoerende mensen en die samenwerking is uitermate plezierig en aangenaam (dat hangt ook van personen af). Dat is ook een beetje de kracht natuurlijk. Het stadsdeel staat erachter, de Consulent S & B staat erachter, de combinatiefunctionaris, de school en de contacten met de jeu boulesvereniging en speeltuin zijn ook goed. Dus als er iets is dan wordt dat snel opgelost. Ook dat ervaart men als een krachtig signaal. En de combinatiefunctionaris: als hij een nieuwe activiteit heeft dan gaat hij de school binnen en gaat hij even de groepen langs en zegt hij van: volgende week starten we daar en daar mee. Dat is het makkelijke...”

Adjunct directeur school

De adjunct directeur van de school ziet de goede samenwerking als een belangrijke kracht van het plaza. Het draagt op meerdere fronten bij aan een goed functioneren van het Krajicek Plaza. Nieuwe activiteiten op de playground kunnen door de nauwe samenwerking tussen de combinatiefunctionaris en school eenvoudig aan kinderen geïntroduceerd worden. Daarnaast zorgt de goede samenwerking er volgens hem voor dat problemen, zoals al eerder besproken, op veler vlak snel en effectief kunnen worden opgelost. Het persoonlijke aspect van samenwerking speelt hierin ook een belangrijke rol. Zo zijn sinds de komst van het Krajicek Plaza in 2008 nog steeds dezelfde consulent S & B en combinatiefunctionaris verantwoordelijk vanuit het stadsdeel Enschede West. Daarnaast is het persoonlijke aspect van de samenwerking van belang;

“Door de goede samenwerking en omstandigheden die er zijn...je weet zelf. Als je samenwerking hebt dan moet je niet alleen samenwerken wanneer je elkaar nodig hebt maar ook zo eens een kop koffie met elkaar doen. We houden de samenwerking compact zo.”

Consulent S & B

4.2.6 Samenvattend

Samengevat is het Krajicek Plaza een playground waar veel gebeurt. Verschillende actoren houden zich actief bezig met de organisatie van het Krajicek Plaza en de organisatie kenmerkt zich door een goede samenwerking en veel coördinatie van activiteiten.

“Het is 1 verbinding van allerlei participanten die in het totaal meedenken en meehelpen.”

Consulent S & B

Het belang van de meerwaarde van de playground wordt door de gemeente beaamd waardoor een consulent S & B deels, en een combinatiefunctionaris fulltime bezig kunnen zijn met de organisatie van het Krajicek Plaza. De inzet van een combinatiefunctionaris zorgt enerzijds voor een continu aanbod van sportstimuleringsactiviteiten en een belangrijk stuk toezicht en veiligheid op de playground. Anderzijds kan de combinatiefunctionaris de leerlingen tijdens de bewegingsuren op de school stimuleren na schooltijd deel te nemen aan activiteiten op de playground waardoor een brug ontstaat tussen het bewegingsonderwijs op de school en de naschoolse activiteiten op de playground. Dit is mogelijk doordat gemeente en school hecht met elkaar samenwerken. Daarnaast zorgt een samenwerking met de speeltuin en het wijkwelzijn voor een mooie overgang van spel naar sport en worden de jeugdvereniging, wijkraad en buurtbewoners actief bij de playground betrokken.

Opvallend is de toewijding en inzet van zowel consulent S&B als de combinatiefunctionaris in het bezig zijn met de playground. Beiden zijn erg ambitieus in hetgeen ze willen bereiken met de playground. Ze voelen zich eigenaar en nemen een belangrijk initiatief in het aangaan en in stand houden van samenwerking met actoren die een bijdrage kunnen leveren aan de organisatie. De aanstelling van een werk- en visiegroep Krajicek Plaza zorgt dat actoren frequent met elkaar overleggen over organisatorische en meer praktische zaken van de playground. Door de verbindingen en de samenwerking die bestaat tussen de gemeente, de school, speeltuin, wijkwelzijn, wijkraad, jeugdvereniging en anderen bestaat er daarnaast ruimte voor doelstellingen die verder gaan dan de doelstellingen die de RKF in beginsel met de aanleg en begeleiding van playgrounds wil bewerkstelligen. Zo focust de gemeente zich met de inzet van een combinatiefunctionaris ook specifieke op kinderen met een bewegingsachterstand. Het zogenoemde MRT beleid richt zich specifiek op kinderen met een bewegingsachterstand die wat minder aanwezig zijn op de playground. De inzet van een combinatiefunctionaris maakt het mogelijk dat zowel tijdens het bewegingsonderwijs op school als tijdens de activiteiten op de playground kinderen met bewegingsachterstanden gesignaleerd kunnen worden. Een kind met een bewegingsachterstand kan via deze weg doorverwezen worden naar een extra beweging les tijdens school of een speciale activiteit op de playground.

4.3 Playground “Hondiusplein”

Den Haag Segbroek

4.3.1 De Playground

In de Haagse wijk Segbroek is in juni 1998 de eerste Richard Krajicek Playground aangelegd. De playground ‘Hondiusplein’ is gelegen midden in de wijk Segbroek en zoals in figuur 6 te zien is, direct omringd door woningen, een school en een clubhuis van welzijnsstichting Voor. Het is net zoals de playground in Enschede een veelzijdige speelplek met een voetbal-, basketbal-, en tennisveld en een uitleen voor spelmaterialen. Daarnaast grenst de playground aan het speelplein van de school zodat ook gebruik gemaakt kan worden van diverse speeltoestellen. Bij de organisatie van de playground in de wijk Segbroek zijn diverse actoren betrokken. De playground is daarentegen vergeleken met het Krajicek Plaza in Enschede duidelijk anders georganiseerd. Specifieke verschillen zullen tijdens het analysehoofdstuk uitgebreid behandeld worden. Allereerst kan een onderscheid gemaakt worden tussen de situatie op de playground voor de renovatie en de situatie op de playground tijdens de renovatie die recentelijk door buurtbewoners geïnitieerd is. Achtereenvolgens wordt de organisatie voor en na het renovatietraject beschreven.

4.3.2 De playground en zijn actoren

De buurt wordt door een **buurtbewoonster**

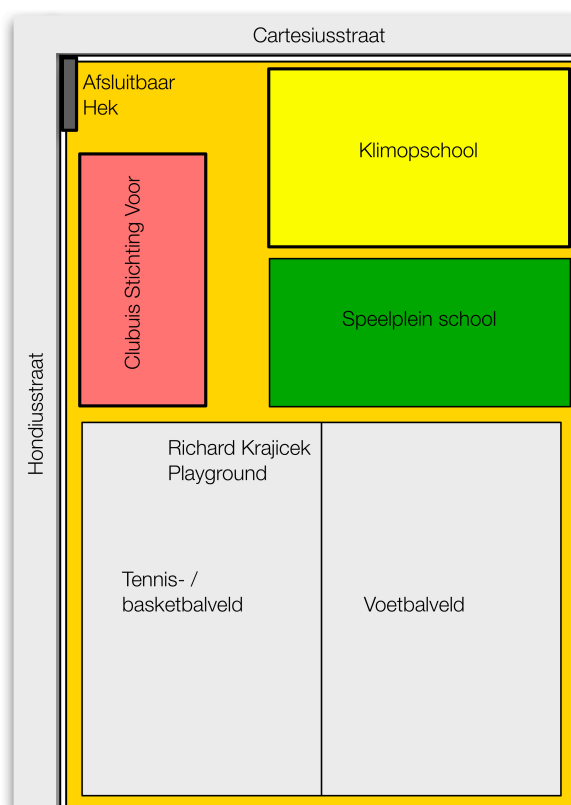
beschreven als een “*idyllisch dorpje*” en “*betrokken wijkje*”. Een buurtbewoonster beschrijft dat de buurt doorgaans heel positief tegenover de playground staat;

“Bijna iedereen vind het ontzettend leuk. Je kan hier zondagochtend gaan tennissen met een vriendin omdat het zo open en laagdrempelig is. Veel mensen zijn blij met dit soort leven.”

Buurtbewoonster Hondiusplein

Het terrein van de playground is omheind door een hek, en een **buurtbewoner die aan het terrein woont** draagt elke dag zorg voor het openen en afsluiten van het hek. Hiermee wordt overlast en vandalisme 's nachts tegengegaan;

Figuur 6: Plattegrond Hondiusplein

“Voor niemand is er overlast omdat het niet tot heel laat open is. Om 10 uur gaat het in principe dicht 's avonds. Dat is ook een stukje veiligheid en zorgt ervoor dat het niet beschadigt kan worden weetje wel.”

Buurtbewoonster Hondiusplein

Recentelijk is door een buurtbewoonster de renovatie van de playground geïnitieerd. Na aanleiding van gebrekkig onderhoud vond zij namelijk dat er actie ondernomen moest worden. Dit traject wordt verderop in dit hoofdstuk uitgebreider besproken maar duidelijk is dat buurtbewoners doorgaans een actieve rol spelen op de playground. Er bestaat duidelijk een bepaalde binding met de playground. Daarmee zijn buurtbewoners belangrijke actoren op en rondom de playground. Naast de buurtbewoners is stichting **Voor Welzijn** een belangrijke actor op het Hondiusplein. Zoals in figuur 6 te zien is, heeft de stichting **Voor Welzijn** een buurthuis op het Hondiusplein dat fungeert als ontmoetingsruimte voor **jongeren** in de buurt. Jongeren kunnen in het buurthuis gebruik maken van internet, tv, een playstation, tafelvoetbal en diverse andere spellen. Vanuit Voor Welzijn zijn **jongerenwerkers** actief die specifiek hulp bieden aan jongeren die wat extra aandacht nodig hebben;

“De jongeren zijn wat makkelijker over te halen, wat beïnvloedbaarder, wat minder gemotiveerd vanuit hun zelf en ze hebben vaak een duwtje in de rug nodig. Het zijn geen jongeren met een bepaalde beperking maar gewoon jongens uit de buurt. En die vinden elkaar in het buurthuis. En dan is het prettig dat er toch wel een beetje toezicht is of begeleiding is.”

Jongerenwerker Voor Welzijn

De ligging van het buurthuis naast de playground, en daarmee de aanwezigheid van jongerenwerkers, draagt in de middag- en vroege avonduren bij aan wat extra toezicht op de playground. Een jongerenwerker die al vijftien jaar actief is in de buurt beschrijft zijn rol op het plein als volgt;

“Het reilen en zeilen op het plein, dat is wat ik doe. En als ik er dan 's avonds ben dan komen er buurtbewoners en jongeren naar mij toe en die gaan dan voetballen. Dus je houdt ook toezicht. Voor een aantal jongeren ben je papa en voor een andere groep politieagent. Dus mijn rol is heel divers op zo'n plein

Jongerenwerker Voor Welzijn

Voor Welzijn is door de ligging op het Hondiusplein en de doelgroep die zij bedienen (namelijk jongeren die ook op de playground spelen en sporten) een belangrijke actor op de playground. Buiten enkele buurtbewoners en de stichting Voor Welzijn is de naastgelegen **school** een belangrijke actor. Zoals in figuur 6 te zien is ligt de school, net zoals het buurthuis van Voor Welzijn, op het Hondiusplein zelf. De leerlingen van de school maken onder schooltijd regelmatig gebruik van de playground. Daarnaast wordt de playground zo nu en dan door de school gebruikt voor sportdagen, marktjes en bijvoorbeeld de verlengde schooldag. De **vakleerkracht** van de school is verantwoordelijk voor het bewegingsonderwijs op de school. Hij maakt af en toe gebruik van de playground wanneer de weersomstandigheden goed zijn en de playground niet bezet is door kinderen uit de buurt;

“Ja het is heel simpel. Het is niet van de school. Dus als ik mazzel heb dan kan ik erop en anders niet, daar komt het op neer. Als er van die vervelende grote pubers staan die niet weg willen gaan. Dan kan je als gymleraar aankomen maar ik kan ze dan ook niet wegsturen. Buiten dat het mijn doelstelling is om zoveel mogelijk mensen uit de wijk hier te krijgen. Dan zou ik mijn doelstelling tegenwerken. Dus dat gaat helaas niet. En dat is jammer. Dat soort dingen. Daar zou meer controle op moeten zijn. Structuur daarin. Anders geregeld.”

Vakleerkracht Klimopschool

De vakleerkracht beschrijft dat een naschools activiteitenprogramma vanuit de school nog niet van de grond is gekomen. Daarbij beschrijft hij weinig binding met hetgeen wat na schooltijd op de playground gebeurt. Sinds het renovatietraject is hij pas betrokken geraakt bij de playground;

“Nee, eigenlijk ben ik nu de renovatie er is voor het eerst betrokken. Enige betrokkenheid was het uitdelen van posters als de RKF zelf wat organiseerde en dat was het eigenlijk.”

Vakleerkracht Klimopschool

4.3.3 Problemen op de playground

De organisatie en begeleiding van activiteiten op het Hondiusplein verloopt op dit moment moeizaam door onder andere het ontbreken van een vaste sportleider. In de **Gemeente Den Haag** is sportsupport vanuit de **Dienst OCW** normaliter verantwoordelijk voor de begeleiding op pleinen zoals de playgrounds van de RKF. Zo stond er in het verleden regelmatig een sportleider op het Hondiusplein activiteiten te begeleiden. Op dit moment is echter onduidelijk hoe de begeleiding geregeld is. **Eric van Veen van de RKF** kent de playground en zijn historie. Hij beaamt de problemen qua begeleiding op het Hondiusplein en omschrijft de oorzaak van het ontbreken van begeleiding als volgt;

“Nou het is zo dat de Gemeente, sportsupport, een aantal van die pleinen bemand op basis van BOSgelden. Die zijn in 2008, volgens mij misschien 2009 afgelopen. En sindsdien zie je dat ze moeite hebben gehad, of besloten hebben om de begeleidingsuren te minimaliseren. Volgens mij staan ze alleen op zondagmiddag en de inzet op andere pleinen te doen. Dus je ziet dat het deels komt door het ontbreken van financiering, die bosgelden kwamen niet meer.”

Eric van Veen, RKF

Het stoppen van financiering beschrijft hij als één van de oorzaken waardoor zelden tot nooit een sportleider aanwezig is op de playground. Daarbij beschrijft hij het ontbreken van een sportleider als een belangrijke oorzaak voor het ontbreken van verbindingen tussen de actoren;

“Vroeger zat daar een sportleider vanuit welzijn, waar de jongerenwerker ook deel van uitmaakt. En dan had je Aalt M, die zat dan ook bij die welzijnsclub. Die nam echt die coördinerende taak op zich. Dan had je Kees en die regelde heel veel. En al die overleggen, met de school, met de wijkagent. Die maakte die verbindingen. En die verbinding is op een gegeven moment weg geraakt. Aalt ging weg, de RKF ging weg (sportleider), dus de

verbindingen die gemaakt moeten worden tussen al die partijen vielen weg. En nou zie je wel, dat valt me wel op, is dat die bewoners dat wel meer zijn gaan pakken. Die proberen wel weer de verbindingen te maken. Alleen dan zie je ook dat die overdag werken en daarom met de school niet kunnen overleggen. Dat lukt niet. En als je hier kijkt, dat is een vakleerkracht die niet zo gemakkelijk in de avonduren dingen gaat doen. Dus dat zijn een beetje de organisatorische problemen waar je tegenaan loopt.”

Eric van veen, RKF

Zowel de vakleerkracht van de naastgelegen school, de jongerenwerker van Voor Welzijn als een buurtbewoonster hebben geen idee hoe de begeleiding precies georganiseerd is. Wel beschrijven zij dat eens in de zoveel tijd selectieronden zijn voor de Danone nationscup. Deze selectieronden worden begeleidt door een sportleider en zo nu en dan staat er gewoon een sportleider activiteiten te begeleiden. Zij zouden echter graag meer structureel toezicht en begeleiding van activiteiten zien op de playground;

“Wij zouden zelf wel graag willen, dat komt ook bij stichting Voor en de school vandaan dat er hier meer activiteiten georganiseerd worden die structureler zijn weetjewel? Vanuit de RKF...Dat is nog niet uitgesloten, dat wordt wel meegenomen met de renovatie, maar de eerste actie is het opknappen. En organisatorisch ook delen van Stichting Voor. Meer openingsuren en dat er ook vanuit school meer de naschoolse opvang is. Dat daar organisatorisch de dingen beter op elkaar aansluiten.”

Buurtbewoonster Hondiusplein

Structurele begeleiding kan ervoor zorgen dat alle kinderen een eerlijke kans hebben om te kunnen sporten. Op dit moment komt het namelijk weleens voor dat jonge kinderen minder de kans krijgen om te sporten doordat de wat oudere jeugd de baas is. Een buurtbewoonster beschrijft dit;

“Het is niet altijd even makkelijk voor jongere kinderen om hier ook toegang te krijgen. Dan zijn het weleens de ouders die de baas zijn. En dat is niet altijd even leuk. Dat zou toezicht technisch beter moeten kunnen”

Buurtbewoonster Hondiusplein

De vakleerkracht van de school beschrijft ook het ontbreken van voldoende toezicht en de problemen die hij hiermee ervaart. Hij vertelt bijvoorbeeld dat op het plein regelmatig onder en na schooltijd geblowd wordt;

“Het wordt vaak, maar dat heeft meer te maken met de locatie ansicht. Het wordt ontzettend veel gebruikt als blowplek. Nu zo, begint het ook weer, zitten ze onder mijn gymzaalraam te blowen, of ze zitten daar achteraan te blowen. Als ik ouder zou zijn, dan zou ik mijn kinderen ook niet op het plein willen laten spelen. En de ellende is ook dat die joints overal liggen. De kinderen hier in groep 3 die weten wel wat blowen is hoor. En dat vind ik een kwalijke zaak.

Dat soort dingen moeten opgelost worden. Dat soort dingen...daar zou wat meer controle op moeten zijn."

Vakleerkracht Klimopschool

Desalniettemin doen zich weinig grote incidenten voor op de playground. Daarbij beschrijven zowel de jongerenwerker als een buurtbewoonster een goed contact en 'korte lijntjes' met de **wijkagent**;

"Ja de wijkagent is hier vaak en daar zijn korte lijntjes mee. Het is ook een hele toegankelijke vent. Hij is heel betrokken en dat is leuk."

Buurtbewoonster Hondiusplein

Daarbij kunnen door de aanwezigheid van jongerenwerkers eenvoudig jongeren met problemen gesignaleerd worden en opgevangen. Indien jongeren ontoelaatbaar gedrag vertonen kan door een jongerenwerker contact gezocht worden met de wijkagent. Het contact met de wijkagent beschrijft hij als goed;

"Ja ik heb heel veel contact met de politie. Je bent eigenlijk een beetje collega's maar je hebt een andere functie. Je hebt allebei hetzelfde doel. Dus dat contact is goed. Hij komt ook regelmatig op het plein."

Jongerenwerker Voor Welzijn

4.3.4 Samenwerking

De Klimop school gebruikt de playground voor allerlei zaken zoals sportdagen en marktjes zodat het Hondiusplein doorgaans een positieve plek is. Er wordt regelmatig gevoetbald op het plein en ook volwassen buurtbewoners maken zo nu en dan gebruik van de playground. Daarbij is de aanwezigheid van het jongerenwerk van Voor Welzijn ideaal voor kinderen en jongeren uit de buurt. In het bijzonder voor kinderen die problemen ervaren thuis. Desalniettemin is op de playground op dit moment geen structurele begeleiding door een sportleider of scholarshipper. Dit heeft tot consequentie dat het plein zo nu en dan gebruikt wordt als blowplek en niet alle kinderen altijd een eerlijke kans hebben om van de playground gebruik te kunnen maken. Daarbij is het opvallend dat de beschreven actoren onderling weinig met elkaar samenwerken in het belang van de playground. Het plein biedt met de aanwezigheid van een welzijnsstichting, een school en betrokken buurtbewoners mogelijkheden voor een structurele samenwerking zoals die ook te zien is op het Krajicek Plaza in Enschede. Hoewel de vakleerkracht van de school aangeeft te willen meehelpen met een activiteitenprogramma komt de samenwerking met Voor Welzijn, de Gemeente, de RKF en het naastgelegen **sportpark De Verademing** echter moeilijk van de grond;

"Zolang ik hier zit probeer ik al verschillende dingen voor de wijk te organiseren. Ik probeer met het buurthuis samen te werken, met de RKF, we hebben daar nog de verademing waar ik mee probeer samen te werken. Ik probeer alle gymleraren bij elkaar te krijgen zodat we meer kwaliteit kunnen aanbieden en een breder aanbod kunnen organiseren. Dat loopt allemaal niet echt."

Vakleerkracht Klimopschool

Tussen de actoren bestaan geen of nauwelijks verbindingen in het belang van de playground.

Eenzijds rijken de belangen van bijvoorbeeld buurtbewoners, Voor Welzijn en de school niet zodanig ver dat zij initiatief hierin (kunnen) nemen. Binnen het jongerenwerk en de school is niet altijd ruimte en tijd om naast hun eigen activiteiten een samenwerking aan te gaan in het belang van de playground. Anderzijds is de afwezigheid van de gemeente, via een sportleider die structureel activiteiten organiseert, opvallend. De playground heeft simpelweg niet zoals in Enschede een combinatiefunctionaris of scholarshipper die de verbindingen kan maken met de actoren in het belang van de playground. De afdeling speel/milieubeheer van de gemeente Den Haag heeft daarbij niet tot nauwelijks contact met de dienst OCW die de begeleiding op pleinen coördineert. De betrokken milieubeheerder beschrijft dit contact;

“Het is wel de bedoeling dat...er is nu ook een soort van nieuwe beleidslijn dat we sowieso met de herinrichting van de speelplekken, contact zoeken met OCW en sportsupport. Maar dat is eigenlijk pas sinds kort dat de bedoeling is.”

Speel/milieubeheerder stadsdeel

De vakleerkracht gaat daarbij ook nog in op de samenwerking met Sportpark de Verademing. Dit openbare sportpark is een paar honderd meter verderop gevestigd en bestaande uit enkele voetbalvelden, speelplekken voor de jeugd, een voetbalkooi en een paardenstal. Hij ziet veel mogelijkheden qua samenwerking maar beschrijft dat samenwerking niet van de grond komt;

“De samenwerking met de verademing draait bijna altijd op niks uit. Dat is heel irritant...ze blijven liever in hun eigen straatje omdat ze het allemaal wel best vinden. En waar die reactie of houding vandaan komt kan ik niet invullen voor ze.”

Vakleerkracht Klimopschool

De vakleerkracht geeft aan best te willen meewerken aan een activiteitenprogramma op de playground;

“Aan de ene kant is het natuurlijk niet onze taak om er wat aan te doen want we hebben natuurlijk al genoeg taken als school zijnde waardoor we er eigenlijk niet aan toe komen. Aan de andere kant is de school ook onderdeel van de wijk en maken wij daar deel vanuit. Dus in dat opzicht vind ik wel dat we wat moeten doen. Buiten dat het voor onze school gewoon goed is om in de buurt te laten zien dat we betrokken zijn bij de buurt en maatschappij.”

Vakleerkracht Klimopschool

Het Hondiusplein heeft in potentie veel meer in zich qua samenwerking tussen de verschillende actoren. De ligging van de playground tussen Voor Welzijn en de Klimopschool en de betrokkenheid van buurtbewoners, biedt tal van mogelijkheden voor bijvoorbeeld een divers naschools activiteitenprogramma op de playground zoals dat ook op het Krajicek Plaza in Enschede gebeurt. De

gymzaal van de school zou in de wintermaanden bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden voor binnen activiteiten.

4.3.5 Het renovatienetwerk

Een eerste stap hierin lijkt het renovatietraject van de playground dat in 2010 door een buurtbewoonster geïnitieerd is. De belangrijkste beweegredenen voor het nemen van initiatief hierin was onvrede over het onderhoud van de playground door de Gemeente;

“Ja triest maar waar. Je ziet het zelf. Het ontbreken van onderhoud. De overhangende takken omdat de gemeente niet bij snoeit en niet bij houdt op alle fronten”

Buurtbewoonster Hondiusplein

Een buurtbewoonster heeft vervolgens contact gezocht met de RKF waarna het renovatietraject daadwerkelijk gestart is. Eric van Veen van de Richard Krajicek Foundation beschrijft hoe hij betrokken is geraakt bij het renovatietraject;

“Op een gegeven moment kreeg ik een mail van een buurtbewoonster zo van; zouden we wat kunnen doen aan het plein? Dat is eigenlijk het moment geweest waarbij ik zei van; prima ik kom bij je langs en dan gaan we dat bespreken. En toen heb ik bij haar thuis gezeten met een aantal mensen van de ‘veegploeg’ zoals zij dat noemen. Om te kijken van, wat kunnen we nou met het plein? En bij ons leefde als heel erg het idee van we moeten iets met hondiusstraat doen. Omdat die coating niet meer goed is, het moet opgeknapt worden, het is onze eerste playground dus het zou leuk zijn om daar eens wat mee te gaan doen. Dus het kwam een beetje tegelijkertijd samen dat van Diana en ons. En daar is het traject ontstaan dat er nou gaat komen.”

Eric van Veen, RKF

Achtereen vervolgens zijn Voor Welzijn, de speel/milieubeheerder van het stadsdeel Segbroek en de Klimopschool betrokken geraakt om mee te beslissen over de renovatie van het plein. Het initiatief van bewoners om de playground op te knappen werd door de gemeente goed ontvangen en al snel werd een fors bedrag toegezegd vanuit het stadsdeel Segbroek voor de herinrichting van het plein. Nadien is ook **Stichting Elementree** betrokken geraakt. Deze stichting stimuleert de aanleg van groene speelterreinen door de aanplant van bomen. Elementree gaat zorg dragen voor de invulling van de groenstroken op het Hondiusplein. Daarbovenop hebben **leerlingen** en **gebruikers** uit de buurt via de school en Voor Welzijn hun ideeën kenbaar kunnen maken. Tezamen met de ideeën en belangen van de overige actoren is gediscussieerd over het ontwerp van de playground. De jongerenwerker van Voor Welzijn beschrijft zijn belang als volgt;

“Mijn belangen zijn alleen dat het een veilige, gezellige plek is voor ouders, buurtbewoners en alle bezoekers op het plein. Het zou wat gezelliger moeten zijn op het plein.. een wat meer socialere plek...Dus dat er niet met een scootertje gereden wordt. Dat zijn dingen waar ik naar

gekeken heb omdat ik daar ervaring in heb. En de school had meer belangen met betrekking tot sport. En de buurtbewoonster keek weer meer naar uitstraling.”

Jongerenwerker Voor Welzijn

Vanuit het stadsdeel is het belangrijk dat het naast een playground met de mogelijkheid voor de beoefening van verschillende sporten, ook een sociale plek wordt. De Speel/milieubeheerder van het stadsdeel Segbroek beschrijft het belang van de gemeente als volgt;

“Een playground die met veel plezier veelvuldig gebruikt wordt door de buurt, door de jongeren door de school. En wat we bij deze playground willen doen, is behalve een heel leuk sportveld, willen we het er ook omheen leuk maken voor de buurt om gewoon daar te zitten en te kijken. Dus het is niet dat ze zelf ook moeten gaan sporten, natuurlijk dat is altijd goed. Maar ook dat het een sociale plek wordt dus! En niet alleen voor jongeren die sporten maar ook voor mensen eromheen die willen kijken, willen zitten...gewoon voor de buurt”

Speel/milieubeheerder stadsdeel

4.3.6 Samenvattend

Samengevat heeft de renovatie de verschillende actoren dichter bij elkaar gebracht in het belang van de playground. De dialoog is geopend en een samenwerking in het belang van de playground is ontstaan. De belangen lagen daarbij veelal in lijn met elkaar en gaan allereerst vooral over het aanzien van de playground. Het initiatief vanuit bewoners en daarbij het betrekken van de andere actoren, heeft de actoren geënthousiasmeerd om het plein tot een (nog) positievere plek te maken.

4.4 Playground “De Gagel”

Utrecht Overvecht

4.4.1 De Playground

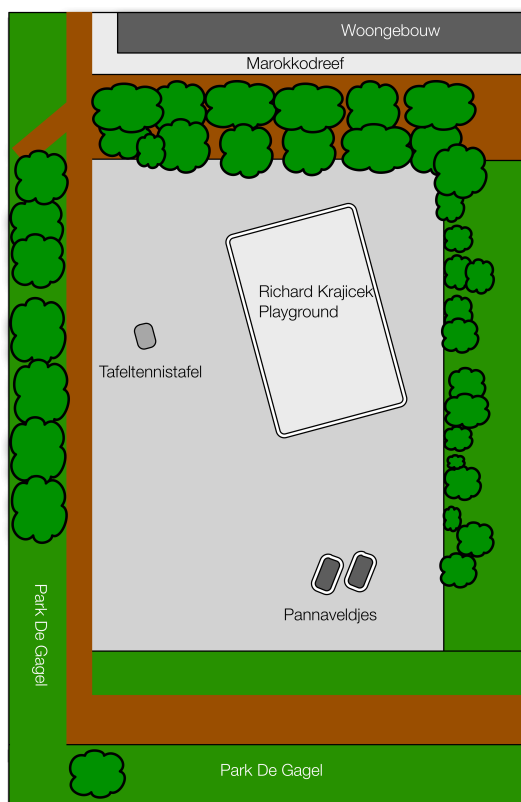
De Utrechtse wijk Overvecht is al jaren lang een zogenaamde krachtwijk. Veel autochtone bewoners hebben de wijk verlaten en veelal allochtone bewoners hebben de laatste jaren hun intrek hebben gedaan. De inwoners van Overvecht zijn overwegend van allochtone afkomst met een lage sociale economische klasse (Gemeente Utrecht, 2007). De wijk is de laatste jaren meermaals negatief in het nieuws gekomen door een diversiteit aan problemen met onder andere probleemjongeren. Sinds 2005 wordt de wijk op verschillende fronten aangepakt door de Gemeente Utrecht in samenwerking met verschillende actoren. Ook op het gebied van gezondheid gebeurt veel in Overvecht. Samen met enkele welzijnsorganisaties is in 2005 het wijkproject Gezond Gewicht Overvecht gestart.

Dit is opgezet om overgewicht in Overvecht terug te dringen en een gezonde leefstijl bij kinderen, jongeren en hun ouders te bevorderen (Gemeente Utrecht, 2011). Het blijkt namelijk dat in Overvecht één op de vijf kinderen op de basisschool overgewicht of obesitas heeft. Ook het percentage volwassenen met overgewicht ligt in Overvecht hoger dan het stedelijk gemiddelde. Bij het project zijn een groot aantal actoren betrokken geraakt.

In oktober 2005 is ook de eerste playground in Utrecht Overvecht neergelegd. Te midden van park de Gagel bevindt zich de playground die grotendeels omringt wordt door het park en op 50 meter grenst aan een woongebouw. Figuur 7 geeft een globale weergave van hoe de playground gesitueerd is. Het is een playground waar al veel eerder onderzoek heeft plaatsgevonden aangaande de (sociale)

bijdrage van playgrounds voor wijken zoals Overvecht. Vergeleken met de eerder besproken playgrounds in Enschede en Den Haag wordt playground de Gagel niet direct omgeven door woningen, een school, een speeltuin of een gymzaal. Grotendeels wordt de plek omringd door bomen waardoor de playground qua plek wat meer op zichzelf staat. Dit heeft ook zo zijn invloed op welke actoren zoal betrokken zijn en hoe de playground georganiseerd is.

Figuur 7: Plattegrond Playground de Gagel

4.4.2 De playground en zijn actoren

Sinds de aanleg van de playground in 2005 zijn verschillende actoren betrokken geraakt bij de playground. Op beleidsmatig niveau is de **Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO)** van de **gemeente Utrecht** verantwoordelijk voor het sportbeleid in Utrecht. De DMO ontwerpt het sportbeleid en stuurt lokale welzijnsorganisaties aan voor veelal de uitvoering van dit beleid. Lokale **welzijnsorganisaties (WWO's)** verzorgen daarbij de begeleiding op playgrounds zoals dat ook bij playground de Gagel gebeurt. Vanuit de DMO is een **beleidsadviseur** verantwoordelijk voor de sportstimulering in Utrecht. Het belang van de DMO wordt door de beleidsadviseur sportstimulering als volgt beschreven;

“Wij als gemeente willen eigenlijk dat er op die playground zoveel mogelijk mensen in beweging komen. Vooral ook omdat Overvecht een krachtwijk is dus daar willen we iedereen zoveel mogelijk activeren. In krachtwijken valt namelijk de meeste winst te behalen omdat daar de mensen zitten die het grootste voordeel hebben van genoeg sporten en bewegen.”

Beleidsadviseur sportstimulering DMO

Bewegen wordt als middel gezien om gezondheid en de sociale samenhang in de wijk te bevorderen en specifiek als middel om overgewicht te bestrijden. Juist in Overvecht is extra behoefte aan openbare sport- en speelruimte. De DMO subsidieert daarom de wijkwelzijnsorganisatie om activiteiten te organiseren in Overvecht. De **Richard Krajicek Foundation** heeft een contract met DMO inzake de financiering van de begeleiding op diverse playgrounds in Utrecht;

“We hebben een deal met de DMO in Utrecht. Dat is zeg maar de partij namens de gemeente de hoofddoelstelling bepaald. Want het gaat erom dat zij opdracht geven aan lokale partijen die daar activiteiten organiseren. Zij zorgen ook dat de playground beheert wordt. Alleen heb ik daar niet eens zoveel contact mee. Dat zijn meer hoofdlijnen en 1 a 2 keer per jaar hebben we daar contact mee. Soms met een afspraak, soms via een telefoon of mail. Want zij sturen ons een factuur voor onze bijdrage aan de sportleiders.”

Chris Kaper, Richard Krajicek Foundation

Vanuit de DMO staat de beleidsadviseur sportstimulering voor de uitvoering van het lokaal sportbeleid in verbinding met zogenaamde **beweegmakelaars** van de WWO. In samenwerking met DMO en verschillende **sportaanbieders in Overvecht** is een wijk sportplan⁵ opgesteld. Belangrijk doel hierin is het overzichtelijk maken van sportstimuleringsprojecten voor de jeugd en senioren in Overvecht en het bevorderen van de afstemming tussen de verschillende (sport)partners in de wijk (Cumulus, 2011). De beweegmakelaars zijn onder andere verantwoordelijk voor de coördinatie van (sport)activiteiten in de wijk waaronder ook de aansturing van **sportleiders** op de playgrounds. De samenstelling van het activiteitenprogramma en de begeleiding van activiteiten op playground de Gagel wordt ook grotendeels geregeld door de WWO;

---

⁵ Het wijk sportplan bevat de belangrijkste doelgroepen, locaties, knelpunten en oplossingen op het gebied van sport in Overvecht (Cumulus, 2011).

“De beweegmakelaar is daar dus de spin in het web is zeggen we altijd. Dus op sport en bewegen gebied houdt zij contact met alles en iedereen die iets met sporten doet in de wijk en zo op die manier zorgt zij ervoor dat alles wordt afgestemd op elkaar. Op die manier zorgen we ervoor dat alles efficiënt verloopt en dat partijen niet langs elkaar heen gaan werken. We houden zo ook het zicht op alles wat in de wijk gebeurt.”

Beleidsadviseur sportstimulering DMO

In Overvecht zijn twee beweegmakelaars vanuit de wijkwelzijnsorganisatie actief. Daarvan is een beweegmakelaar verantwoordelijk voor het stimuleren van sport bij senioren en volwassenen, en een beweegmakelaar verantwoordelijk voor sportstimulering bij de jeugd. Op playground de Gagel wordt door de beweegmakelaar jeugd een sportleider aangestuurd die in de zomermaanden wekelijks activiteiten op de playground verzorgt;

“Wij doen de uitvoering van sport in de wijk. Met name opdrachten zoals het aanbieden van sportactiviteiten op het pleintje. Wij hebben een sportmedewerker die daar minimaal 6 uur per week aanwezig is om sportactiviteiten te geven. En natuurlijk proberen we daar de integratie van de jongeren mee te krijgen. Dat is een hot item in de wijk, de zelfredzaamheid stimuleren. Waaronder dus ook bewoners, de jeugd, actief te maken om zelf activiteiten te organiseren”

Beweegmakelaar WWO

Naast het bevorderen van sportdeelname in de wijk en de doorstroming naar structurele sportaanbieders, wordt door de WWO ook ingezet op het stimuleren van de zelfredzaamheid van **bewoners**. Het stimuleren van de zelfredzaamheid binnen de wijk wordt in samenwerking met verschillende actoren aangepakt.

“We willen allemaal dezelfde richting op. En dat is nu deze insteek zeg maar. Want de woningcorporatie, de RKF, het ROC en de DMO zijn erbij betrokken.....Wij proberen bijvoorbeeld die jongens enthousiast te maken om zelf eens een toernooitje te organiseren. Dus dat er niet altijd iemand anders aanwezig moet zijn om activiteiten te organiseren. Dat is het laatste stadium waar we met zijn allen naar toe willen”

Beweegmakelaar WWO

Tot dusver is de stimulering van zelfredzaamheid van bewoners een wisselend succes. Naast de activiteiten die een sportleider van de WWO wekelijks organiseert worden in principe ook wekelijks activiteiten georganiseerd door een *scholarshipper* van de RKF. Daarbij is één van de scholarchippers tevens een aantal uren officieel in dienst van de WWO. De beweegmakelaar van de WWO probeert de activiteiten van de scholarchipper en sportleider op elkaar af te stemmen;

“Het is niet zo dat hetzelfde moment een scholarshipper en medewerker van ons er staat. We proberen dat af te stemmen op elkaar.”

Beweegmakelaar WWO

De scholarshipper komt zelf uit Overvecht en kwam destijds in aanmerking voor een scholarship omdat hij met zijn activiteiten op de playground een belangrijke voorbeeldfunctie voor andere kinderen vervulde. Naast het organiseren van activiteiten begeleidt hij **stagiaires** van het **ROC Midden-Nederland** op de playground. De RKF, de WWO en het ROC Midden-Nederland hebben in 2011 samen een stage model ontwikkelt voor de opleiding sport en bewegen. Dit stage model biedt studenten de mogelijkheid hun stage te vervullen op playgrounds van de RKF, waaronder playground de Gagel. De scholarshipper kent de context van de playground en is door zijn ervaring waardevol bij de begeleiding van stagiairs;

“Hij kent de jeugd, weet wat er speelt, want ja, je hebt vaak een andere doelgroep dan de studenten gewend zijn.”

Beweegmakelaar WWO

Op de playground is een diverse rol weggelegd voor de scholarshipper als begeleider van activiteiten en coördinator van stagiaires. Hij staat in contact met de WWO, stagiairs van het ROC, de RKF en gebruikers en buurtbewoners. De sportleider en scholarshipper werken volgens de regels en afspraken van de vreedzame wijk⁶. Dit is een eenduidige pedagogische aanpak die alle actoren die in de wijk Overvecht met kinderen werken gebruiken. Voor een kind is duidelijk welke regels er zijn en welke verwachtingen worden gehanteerd.

Wanneer er begeleide activiteiten op de playground zijn worden deze doorgaans goed bezocht door kinderen uit de buurt. Daarbij zijn toernooitjes, zoals de selectieronden van de Danone Nations Cup populair en wordt de playground soms gebruikt door een **middelbare school** uit de buurt. Desalniettemin is de scholarshipper recentelijk een tijd uit functie geweest en loopt de samenwerking tussen scholarshippers en sportleiders niet altijd soepel. Het is een tijd wat moeilijker geweest om wekelijks de begeleiding door scholarshippers voor elkaar te krijgen. Een buurtbewoner die aan het voetballen is op de playground beschrijft bijvoorbeeld niet op de hoogte te zijn van begeleiding. Hij geeft wel aan zelf regelmatig een balletje te trappen met de jongeren;

“Nee, van begeleiding heb ik nooit gehoord. Naar mijn weten komt hier geen begeleiding. Ik heb ze de laatste maanden nooit gezien in ieder geval. Ik leer de kinderen hier soms een beetje voetballen. Ze schieten bijvoorbeeld vaak alleen met rechts en ik vertel ze dan dat ze ook met links moeten schieten. Dat vind ik leuk... Ik woon op de ibisdreef. Vlakbij.”

Buurtbewoner Ibisdreef

---

⁶ In het schooljaar 2008-2009 is, op verzoek van alle partijen in de wijk, in Overvecht in Utrecht begonnen met De Vreedzame Wijk.

Chris Kaper van de RKF kent de playground goed vanuit zijn vroegere onderzoek tijd en werkzaamheden bij de RKF. Hij schetst bovendien een groep oude dames die op woensdagochtend vaak actief is op de playground en hij geeft zijn algemene idee over het functioneren van de playground;

“Er is trouwens een groep oude dames die elke woensdagochtend van 9 tot 11 op de playground sport. Dat is iets wat je normaal helemaal niet ziet maar ik was er toevallig een keer op woensdagochtend. Dat is ook een belangrijke groep die een stem heeft. Ik denk dat we wel aan 3 a 5 wekelijkse activiteiten komen. En er zijn scholarshippers en we hebben een stage model. Als je het zo bekijkt is het een goede playground.”

Chris Kaper, RKF

Daarbovenop is hij vanuit de RKF nog steeds actief betrokken bij het hetgeen op de playground gebeurt. Hij beschrijft zijn veelal actieve rol en de invloed daarvan op de playground als volgt;

“In die tijd was ik ook wel een beetje de actor, ik was heel erg betrokken en ook af en toe de trekker. Dat ben ik nog steeds wel een beetje in de zin van dat er vaak van mijn kant initiatief komt voordat er wat gebeurt op de playground.”

Chris Kaper, RKF

Hoewel het in essentie goed is dat hij nog op een dergelijke manier betrokken is bij de playground, beschrijft hij dat de organisatie op de playground eigenlijk veel zelfredzamer zou moeten zijn. De signaalfunctie die hij soms vervult op de playground zou vervuld moeten worden door de scholarshipper of sportleider;

“Het probleem is omdat ik zo erg betrokken ben geweest bij het veldje dat ik een beetje een signaalfunctie heb. En ook veel vaker op het veldje te vinden ben in vergelijking met andere veldjes. Beetje uit het feit dat ik daar dus afgelopen vijf jaar heel betrokken ben geweest en af en toe de trekker was. En ik voelde me eigenaar van de problemen op de playground en eigenlijk is het de bedoeling dat de sportleider veel meer die signaalfunctie heeft van; er is een probleem en ik meld dat aan mij of Eric.”

Chris Kaper, RKF

Het gegeven dat soms niet of te weinig gesignaleerd wordt op de playground komt voort uit verschillende problemen. In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan

4.4.3 Problemen op de playground

De aanwezigheid van scholarshippers, een stage model voor stagiaires van het ROC en regelmatig gebruik, maken de playground vaak een positieve plek voor de wijk. Daarbij bestaat een structureel activiteitenaanbod op en rondom de playground voortkomend uit het wijk sportplan. Organisatorisch lijkt de playground dan ook goed in elkaar te steken. Desalniettemin hebben zich sinds de aanleg van de

playground diverse problemen voorgedaan op organisatorisch vlak, maar ook op en rondom de playground zelf. Op en rondom de playground zelf worden regelmatig vernielingen aangebracht en komt het voor dat kinderen geterroriseerd worden door andere (vaak oudere) jeugd. Dit heeft soms tot gevolg dat de playground niet de plek kan zijn die het beoogd wordt te zijn, namelijk een sociaal veilige sport- en speelruimte;

“Prullenbakken die er om heen staan worden vernield. En de afzetting van ijzeren plaatjes die kapot wordt gemaakt plus dat de fietsen en telefoontjes van kinderen gewoon worden afgepakt. Die kinderen komen daar niet meer. Dat kan gewoon niet.”

Beweegmakelaar, WWO

Nadat structureel vernielingen werden gepleegd op de playground, zijn de RKF en de **Gebiedsmanager veiligheid van Utrecht Overvecht** bij elkaar zijn gekomen om te praten over een herinrichting van de playground;

“De jongeren hadden last van bepaalde hekken die daar stonden. En daar liepen ze tegenaan en vielen ze overheen...dat was een laag hek in plaats van een heel hoog hek en dat hebben ze dan gewoon eigenhandig verwijderd. En toen kwam ik dus heel snel in contact met de Krajicek Foundation die ook zoiets hadden van ja....dat is zonde...dit staat er net een jaar en nu al gebeuren dit soort dingen.”

Gebiedsmanager veiligheid

Vanuit het **wijkbureau Utrecht** is de gebiedsmanager veiligheid primair verantwoordelijk voor alles wat met veiligheid in Overvecht te maken heeft. Hij staat bijvoorbeeld veelal in contact met de politie en **de stichting JOU (Jongerenwerk Utrecht)** maar ook met **woningcorporaties** en bewoners. De inzet van zijn betrokkenheid bij de herinrichting was onder andere;

“Het leveren van een bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk en daarmee ook de veiligheid. En zeker op een plek waarbij je zoiets hebt van; het is verpauperd. Er kan makkelijk nog een schepje bovenop zodat het uiteindelijk de afleiding biedt in een gebied waar dat gewoon heel hard nodig is.”

Gebiedsmanager veiligheid

De gebiedsmanager veiligheid was belangrijk in het ondersteunen van de RKF bij het vinden en leggen van contact met actoren die betrokken moesten worden bij de herinrichting. Hij kent de buurt en de mensen goed, en kon daarom eenvoudig verbindingen leggen. Uiteindelijk zijn de beweegmakelaar van de WWO en de scholarshipper ook in het overleg betrokken. Verder is een projectmanager verantwoordelijk geworden voor de herinrichting. Bij het overleg werd veelal ingezet op de wensen en behoeften van bewoners;

“Zo van; straks ligt er weer een nieuwe. Hoe gaan we met zijn allen ervoor zorgen dat het zo blijft?”

Het bleek namelijk dat de buurt weinig tot geen zeggenschap heeft gehad in de aanleg van de playground en daardoor vaak maar weinig binding had met het veldje (Van der Meij, 2008). Dit resulteerde uiteindelijk ook in onvrede over het hek op de playground en het vervolgens eigenhandig 'verwijderen' van dit hek. Het betrekken van bewoners en gebruikers was dan ook een belangrijk doel bij het opnieuw herinrichten van de playground;

“Want hoe meer mensen er gebruik van zouden maken, hoe meer mensen zoiets hebben van...blijf er met je poten vanaf want het is ook van mij. En dat was ook een deel van onze gezamenlijk inzet: we moeten meer eigenaren, ambassadeurs hebben van die playground zodat we gewoon ook in de toekomst meer toezicht erop hebben. Zo is de RKF dus in discussie gegaan met de jeugd maar ook met omwonenden.”

Gebiedsmanager veiligheid

Vanuit de DMO en het wijkbureau is vervolgens geld beschikbaar gesteld voor de financiering van de herinrichting. Daarbij heeft ook de **woningbouwcoöperatie** een aanzienlijk bedrag geïnvesteerd en de RKF heeft het geheel financieel gecompenseerd. De woningbouwvereniging is eigenaar van het flatgebouw dat vlakbij de playground ligt. Veel van de kinderen uit dit flatgebouw komen op playground de Gagel of uit de reeks flatgebouwen aan de andere kant van de weg (Bittich, 2009). De woningbouwcoöperatie beschrijft er direct baat bij te hebben dat de playground een fijne plek is voor bewoners;

“Voorzieningen als de playground geven de wijk kleur en identiteit. Ze ondersteunen het wonen door levendigheid, ruimte, stageplekken, enzovoorts. Goede voorzieningen doen ook nog de waarde van vastgoed stijgen.”

Medewerker woningbouwvereniging

De herinrichting heeft uiteindelijk geleid tot een compleet vernieuwde playground waarbij rekening is gehouden met de specifieke wensen en behoeften van bewoners en gebruikers. Ten opzichte van de 'oude' situatie is een hoger hek geplaatst, is het basketbalveld in de lengte geplaatst in plaats van de breedte, en is er een tennisbaan bijgekomen. Daarnaast is de skatebaan verwijderd omdat deze niet gebruikt werd. Toch blijkt het toezicht technisch moeilijk om vandalisme en criminaliteit te voorkomen. Zo hebben na de oplevering van de playground al direct weer vernielingen plaatsgevonden op de playground;

“Op het moment is het een beetje stil. Hij is natuurlijk op de schop geweest en er kon geen gebruik van gemaakt worden. En de sportleider loopt er nu twee weken en er zijn alweer vernielingen aanricht en iemand probeert mensen weg te pesten, kinderen durven niet meer te komen. Nauta onder begeleiding dan weer wel, dan voelen ze zich veilig. Het is dus een beetje onrustig daar en daar proberen we wat aan te doen.”

Beweegmakelaar WWO

Deels heeft dit volgens de beweegmakelaar waarschijnlijk te maken met de ligging van de playground. Vanuit de buurt ontbreekt zowel overdag, 's avonds als 's nachts het toezicht doordat mensen niet op de playground kunnen kijken;

“Het jammere vind ik...het ligt heel mooi in de wijk, mooi open en een grote flat er omheen. Aan de andere kant, het sociale toezicht is er eigenlijk niet. Ik bedoel, als flat zijnde, moeten verschillende mensen naar buiten kijken op het pleintje. En dat gebeurt dus eigenlijk nog helemaal niet, of te weinig. Daar moeten we ook wat aan doen. En laatst dacht ik ook weer van...er staan ook heel veel bomen waardoor ze ook niet op het veldje kunnen kijken.....”

Beweegmakelaar WWO

Een buurtbewoner komt regelmatig op de playground om met de kinderen uit de buurt te voetballen. Hij beschrijft zelf praktisch nooit problemen te ervaren op de playground maar beaamt dat regelmatig vernielingen worden aangericht:

“Opzicht valt het mee met problemen maar veel kinderen slopen de boel. Het probleem ligt ook vaak bij de ouders. Ik zeg mijn kinderen namelijk dat ze niks mogen slopen. De ouders moeten strenger zijn..”

Buurtbewoner Ibisdreef

Vandalisme door jongeren is een probleem op en rondom de playground. De gebiedsmanager veiligheid beschrijft dat het gebied intensief in de gaten wordt gehouden door de politie. Wanneer zich (gedrag) problemen voordoen met bepaalde jongeren moet dit normaliter gesignaleerd worden door sportleiders van de WWO of de scholarshipper. Die kan vervolgens, afhankelijk van de ernst van de problemen, doorverwijzen naar de stichting JOU of de **politie**. De gebiedsmanager veiligheid beschrijft hoe hij betrokken is bij het oplossen van problemen met jongeren;

“Heel soms krijg je signalen van de wijkagent die ook dat gebied intensief in de gaten houdt. Er zit nu bijvoorbeeld een groep. En dan ga je kijken of dit een jongerenwerk taak is of een taak voor de politie. Want soms is het makkelijker om een jongerenwerker er op af te sturen. Of zijn het meer jongeren die de criminele kant op gaan. Dan is het meer een taak voor de politie. En dan hebben we nog straatcoaches en gemeentelijke handhavers die we kunnen inzetten om problemen vroegtijdig onder controle te krijgen. Ja want het primaire doel van de playground is ontspanning bieden en dat moet te allen tijde mogelijk zijn.”

Gebiedsmanager Veiligheid

4.3.4 Samenwerking

In Overvecht bestaat een ketensamenwerking tussen professionals voor de signalering en doorverwijzing van kinderen met overgewicht. Hierin is vastgelegd welke actor per fase verantwoordelijk is voor de signalering en doorverwijzing van kinderen met overgewicht in Overvecht. Qua preventie en signalering van gezondheidsproblemen als overgewicht wordt op de playground (nog) weinig gedaan. De sportleider en scholiarshipper concentreren zich vooral op (gedrag) problemen op de playground. De beweegmakelaar vindt dat de signalering van gezondheidsproblemen meer een taak is voor basisscholen uit de buurt;

“De signalering zou individueel wel voor kunnen komen maar ik vind dat meer een taak voor de basisscholen. En mochten wij iemand in de wijk hebben dan kan dat doorverwezen worden of wat dan ook..... maar voor de rest doen we daar niet zo gek veel aan. We geven juist meer aandacht zodat de kinderen mee kunnen doen met de groep, meer mentaal, dan wijzen op. Maar goed het zou wel een goede zijn denk ik. Dat we daar alert op moeten zijn. Want überhaupt is signaleren heel belangrijk. En vaak denken we alleen aan veiligheid maar er zijn meer aspecten. En datzelfde heb je met; zijn ze goed?”

Beweegmakelaar WWO

Voor de signalering van jongeren met problemen is het van groot belang dat actoren op de playground samenwerken. Desalniettemin verloopt de samenwerking tussen het WWO en de Stichting JOU, onder andere door een reorganisatie op dit moment moeizaam. Zo was de wijkwelzijnsorganisatie en het jongerenwerk eerst geïntegreerd, maar is het jongerenwerk recentelijk een afzonderlijke stichting geworden. De afstand tussen het jongerenwerk en de WWO is hierdoor groter geworden wat belemmerend is bij de signalering en doorverwijzing van probleemjongeren op de playground. De beweegmakelaar beschrijft de samenwerking;

“Nu is de afstand met jongerenwerk groot en is de samenwerking even wat verder verwijderd. Ze zijn met hun eigen organisatie bezig. Maar ik hoop dat ook terugkomt zo van; ga eens mee naar de playground want daar gebeurt van alles. En dan is het makkelijk voor het doorgeven van signalen. En het jongerenwerk zit dan ook vooral in veiligheid. De samenwerking moet gewoon duidelijk zijn. En dan met name van, welke kant willen we op.”

Beweegmakelaar WWO

Sinds de aanleg van de playground zijn wisselingen te zien in hoe de playground georganiseerd is. Een terugkerend probleem hierbij is de stabiliteit van actoren. Hiermee wordt de tijd bedoeld dat een actor binnen een organisatie een bepaalde positie bekleedt en blijft bekleden. Zo is vanuit de WWO recentelijk een andere beweegmakelaar verantwoordelijk geworden voor de wijk Overvecht. Chris Kaper van de RKF beschrijft de wisseling als volgt;

“De nieuwe beweegmakelaar is daar nu degene die de scepter zwaait. Daarvoor was het iemand anders en dat liep allemaal veel minder. Maar goed de nieuwe beweegmakelaar pakt

het heel goed op. Zij is ook echt correct, ik hoef haar niet achterna te bellen of wat dan ook van: 'regel nou eens wat'"

Chris Kaper, RKF

Hoewel de nieuwe beweegmakelaar haar werk correct uitvoert blijkt een wisseling niet altijd bevorderlijk te zijn voor de samenwerking. Het is zowel voor de beweegmakelaar als de personen met wie zij moet samenwerken soms moeilijk om elkaar te vinden en vertrouwd te raken met bewoners en de wijk. De nieuwe beweegmakelaar beschrijft haar ervaringen hiermee;

"Ik zit zelf eigenlijk nog maar een jaar in Overvecht. Dus voor mij is dat best een lastige wijk. Met name ook om iedereen te leren kennen."

Beweegmakelaar WWO

Dit kwam bijvoorbeeld ook tot uiting tijdens de herinrichting van de playground. De gebiedsmanager veiligheid beschrijft de wisseling en de problemen in het vinden van de juiste contactpersonen;

"Ik werkte het meest samen met de RKF en af en toe met de sportmensen van de WWO. Het was wel lastig want we hebben daar flink wat wisselingen gehad. Elke keer koste het tijd om contact te krijgen met de juiste persoon en die vertrok dan weer na een tijd en dan moest je weer helemaal opnieuw beginnen. Dat was erg lastig."

Gebiedsmanager Veiligheid

Vanuit de WWO wordt daarbij niet altijd dezelfde sportleider ingezet op de playground waar regelmaat en stabiliteit van sportleiders juist heel erg van belang zijn. Dit geldt zowel voor de kinderen als de sportleider zelf. Het kind wil een bekend gezicht en de sportleider heeft tijd nodig om een 'relatie' met de kinderen te kunnen opbouwen, hun vertrouwen te krijgen en de buurt te leren kennen (Dittich, 2009; 64). Eric van Veen van de RKF ervaart de wisselingen van personeel als de "praktijk van alle dag". Hij beschrijft het belang van de 'duurzaamheid' van personeel;

"Je hebt die langdurigheid nodig, ik noem dat duurzaamheid. Je hebt mensen nodig die lang ergens zitten, die lang die locaties kennen. En natuurlijk heb je weleens nieuw bloed nodig maar ik vind het wel een verlies van kennis en kunde hoor. Dat gaat mij allemaal vaak wat te snel."

Eric van Veen, RKF

Het niet 'duurzaam' zijn van personeel blijkt ook op playground de Gagel soms problematisch te zijn voor zowel de samenwerking tussen actoren. Daarnaast verloopt de samenwerking tussen scholarshippers niet soepel doordat de 'vaste' scholarshipper niet genoeg investeert in samenwerking. De scholarshipper is bovendien tijdelijk uit functie geweest;

"De scholarshipper is een tijdje uit functie geweest. Hij is nu weer in functie dus dat is allemaal goed gekomen maar dat speelt wel mee. En het samenwerken tussen scholarshippers gaat

niet soepel. En dat komt ook omdat de vaste scholarshipper daar niet genoeg in investeert. Hij is geconfronteerd met het feit dat ik hem die scholarshippers heb aangereikt terwijl hij dat eigenlijk zelf moet regelen. Dus hij moet nu zelf zijn scholarshippers gaan vinden en dan zal het allemaal beter gaan lopen.”

Chris Kaper, RKF

4.4.5 Samenvattend

Samengevat is playground de Gagel een plek die in veel opzichten in beweging is. Afgelopen jaren hebben diverse goede ontwikkelingen plaatsgevonden op de playground. De plek heeft in veel opzichten al een bijdrage geleverd aan de wijk. Zo zijn scholarshippers op de playground gekomen, is in samenwerking met het ROC een stagemodel voor stagiaires ontwikkeld en is de playground gerenoveerd waardoor hij meer inspeelt op de wensen en behoeften van bewoners en gebruikers. Daarbij staat er normaliter in de zomermaanden een sportleider van de WWO die voetbal begeleidt op de playground. De plek wordt regelmatig bezocht, met name tijdens toernooitjes onder begeleiding van een sportleider of scholarshipper. In samenwerking met verschillende actoren wordt daarnaast geprobeerd om de zelfredzaamheid van bewoners op en rondom de playground te stimuleren. Verschillende actoren in Overvecht zetten samen de schouders onder deze doelstelling via onder andere projecten binnen het ‘Doe mee in Overvecht’ wijkactieplan. Het blijkt echter buitengewoon moeilijk te zijn op en rondom playground de Gagel om een bepaalde betrokkenheid en zelfredzaamheid voor elkaar te krijgen bij bewoners. Een bepaald sociaal toezicht op de playground door buurtbewoners ontbreekt vaak. Daarbij gaan veel zaken (nog) niet goed op de playground. Zowel in de samenwerking als specifiek op de playground zelf. Het blijkt een plek waar regelmatig vandalisme plaatsvindt in combinatie met problemen veroorzaakt door jongeren. Deels komt dit waarschijnlijk voort uit de problematiek die in heel Overvecht waar te nemen is. Lastige, veelal allochtone jongeren, terroriseren de buurt waardoor de playground niet altijd de sociaal veilige plek is die het beoogd wordt te zijn. Kinderen blijven weg. Het ontbreekt soms aan (voldoende) toezicht op de playground door de scholarshipper, begeleiders van de WWO, maar ook door buurtbewoners. Deels is het moeilijk voor een wijkwelzijnsorganisatie, sportleider of scholarshipper om hier echt invloed op uit te oefenen. Hun kern blijft toch het begeleiden van activiteiten op de playground. Op het gebied van samenwerking en signalering kan het echter beter. Belangen van actoren liggen vaak in lijn met elkaar maar persoonlijke problemen, personeelwisselingen en organisatieproblemen zorgen dat samenwerking niet van de grond komt of bemoeilijkt wordt. Door wisselingen kunnen actoren elkaar simpelweg niet vinden en zijn ze niet bekend met de omgeving van de playground. Vanuit het WWO blijkt het bovendien moeilijk om één en dezelfde sportleider verantwoordelijk te maken voor de begeleiding van activiteiten op de playground. Daar waar ‘duurzaamheid’ zowel voor de sportleider als bewoners en gebruikers van groot belang is. Daarnaast heeft een splitsing van de WWO en het Jongerenwerk de afstand tussen beiden vergroot waardoor de samenwerking bemoeilijkt wordt. De signalering van probleemjongeren verloopt daarom bijvoorbeeld ook moeizaam.

“Waar iedereen in Utrecht wel aan denkt is, hoe verhouden de beweegmakelaar zich in de wijken, combinatiefunctionarissen, verenigingsmanagers. Dus een overkoepelend iets zo van, ja, wie doet nu eigenlijk wat? Hoe kunnen we het beter en efficiënter doen? En hoe doen we dat? Dus de sport is wel in beweging. Misschien moeten wij niet bij de WWO zitten maar ergens anders. Het grappige is dat ik zelf van de gemeente kom, daar was ik sportcoördinator. Er is toen gezegd van; nee, jullie moeten in de wijk zitten. Ok, wij naar de wijk, en op zich is dat heel goed. De binding is sneller maar nu zijn er weer gesprekken van; hoe gaan we die anderen erbij betrekken?”

Beweegmakelaar WWO

5. Analyse

5.1 Inleiding

Voortgaand op de beschrijvingen van de drie onderzochte playgrounds in hoofdstuk 4, wordt in dit hoofdstuk dieper ingegaan op het netwerk van actoren dat onderscheiden kan worden rondom iedere playgrounds, ook wel playgroundnetwerken genoemd. Per playground wordt een figuur geïntroduceerd die een weergave geeft van de betrokken actoren en de (veronderstelde) structuur van het playgroundnetwerk. De figuren hebben vooral een ondersteunende functie in dit hoofdstuk. Niet iedere verbinding is diepgaand onderzocht

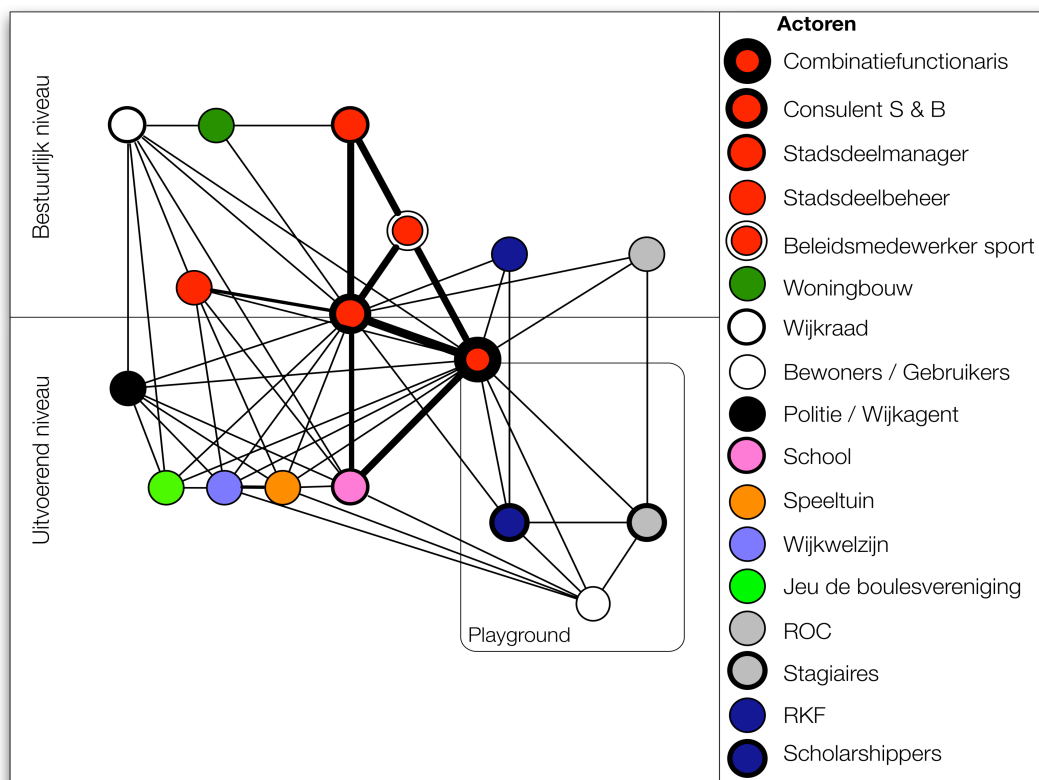
Zoals in het theoretisch kader besproken is, wordt binnen dit onderzoek vooral ingegaan op verbindingen (relaties) tussen actoren in het belang van de playground. Verbindingen in het belang van de playground kenmerken zich door samenwerking, de uitwisseling van informatie (overleg over de playground) of middelen (financiën) voor de playground. Ook kan een verbinding in het belang van de playground, het leveren, of ontvangen van diensten op de playground weergeven.

Aan de hand van de centraliteit, dichtheid, formalisatie en de stabiliteit, wordt de structuur en het functioneren van ieder playgroundnetwerk besproken. Daarbij wordt specifiek ingegaan op de invloed van iedere factor op de samenwerking en de effectiviteit binnen het onderzochte playgroundnetwerk. Een organisatie is effectief wanneer sprake is van veel afstemming van activiteiten tussen actoren, en actoren niet langs elkaar heen werken.

5.2 Analyse Playground Krajicek Plaza Enschede

Wanneer dieper ingegaan wordt op het playgroundnetwerk van het Krajicek Plaza, kan een onderscheid gemaakt worden tussen actoren die actief zijn op *bestuurlijk niveau* en actoren die actief zijn op *uitvoerend niveau*. Figuur 9 maakt dit onderscheid inzichtelijk en geeft een globale weergave van het Krajicek Plaza playgroundnetwerk. Actoren binnen het bestuurlijk niveau staan normaliter wat verder af van de dagelijkse gang van zaken op de playground zoals de woningbouwvereniging, de RKF, het ROC en het stadsdeelmanagement. Daarentegen zijn actoren op uitvoerend niveau wel betrokken bij de dagelijkse gang van zaken op en rondom de playground. Daarbij is onderling veelal dagelijks, zo niet wekelijks contact met elkaar. Zoals in figuur 9 te zien is vormt de Consulent S&B een belangrijke schakel tussen het bestuurlijk- en uitvoerend niveau en is het de combinatiefunctionaris die een regierol speelt tussen de actoren op uitvoerend niveau.

Figuur 9: Playgroundnetwerk Krajicek Plaza

Centralisatie

Zoals in het theoretisch kader beschreven staat, gaat centraliteit over de mate waarin het netwerk zich vormt rondom een centrale actor. Het playgroundnetwerk rondom het Krajicek Plaza kan gekenmerkt worden als een gecentraliseerd netwerk. Hierbij wordt een centrale rol ingenomen door de consulent

S&B en de combinatiefunctionaris. Zoals in figuur 9 aangegeven is met een dikke verbinding, werken beiden daarbij nauw met elkaar samen. De centrale rol binnen het netwerk betekent enerzijds dat de gemeente Enschede zelf, via de consulent S&B en de combinatiefunctionaris, zorgt voor een continu aanbod van sportstimulerende activiteiten en een belangrijk stuk toezicht en veiligheid op de playground. Daarbij kan als voordeel gezien worden dat de Gemeente zelf verantwoordelijk is voor zowel het ontwerp, als de uitvoering van haar sportbeleid en hiervoor niet afhankelijk is van een onafhankelijke instantie, zoals op playground De Gagel of playground Hondiusplein. Hetgeen dat op de playground gebeurt kan via de combinatiefunctionaris en met name consulent S&B eenvoudig worden teruggekoppeld naar een senior beleidsmedewerker. Nieuw beleid kan via deze samenwerking worden bedacht en getest. De Consulent S&B en combinatiefunctionaris vormen hierin intern een belangrijke schakel tussen uitvoerend- en bestuurlijk niveau. De centrale rol wordt daarbij versterkt door de toewijding, het enthousiasme en de inzet van zowel de consulent S&B en combinatiefunctionaris. Beiden nemen echt de regierol op zich omdat ze bepaalde doelstellingen voor ogen hebben met het Plaza. Daarbij wordt continu initiatief genomen om het Krajicek Plaza beter en veelzijdiger te maken. De consulent S&B en combinatiefunctionaris worden in hun ambities ondersteunt door het stadsdeelmanagement die het belang en de toegevoegde waarde van het Krajicek Plaza beaamt. Onder andere door deze schakelfunctie, kan samenwerking binnen de Gemeente aangaande het Krajicek Plaza efficiënt plaatsvinden. Beslissingen waarbij 'groen licht' vanuit het stadsdeelmanagement nodig zijn kunnen (snel) gemaakt worden, en (financiële) middelen (zoals subsidies) die nodig zijn vanuit de Gemeente kunnen 'eenvoudig' verkregen worden. Zoals in figuur 9 te zien is, is daarbovenop het contact met het stadsdeelonderhoud snel gelegd. Door de centrale rol van de consulent S&B en combinatiefunctionaris staat de Gemeente 'met de voeten in de klei', aangezien zij weet wat er speelt op en rondom het Krajicek Plaza.

Anderzijds houdt de centrale rol in dat de consulent S&B en combinatiefunctionaris initiatief nemen in het leggen en onderhouden van verbindingen met lokale actoren die zich bewegen rondom de playground. Beide actoren hebben dan ook veel directe verbindingen met andere actoren in het belang van de playground. Verbindingen met actoren maken samenwerking mogelijk en samenwerking kan gezien worden als één van de grote krachten binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk.

Bij de komst van de playground was het vooral de consulent S&B die de verbindingen legde in het belang van de playground. Zoals in figuur 9 te zien is vormt hij nog steeds een belangrijke schakel tussen actoren op bestuurlijk- en uitvoerend niveau. Dit betekent onder meer dat hij de woningbouwvereniging en wijkraad actief betreft bij de organisatie van het plaza en daarmee onder andere een structureel deel van de financiering van het Krajicek Plaza waarborgt. Maar het is ook de samenwerking met de naastgelegen school, het ROC en het stage programma dat hieruit voortkomt, waarin hij een belangrijke rol speelt.

Op uitvoerend niveau is het de combinatiefunctionaris die op dit moment een cruciale rol speelt in het leggen en onderhouden van verbindingen met actoren in het belang van de playground. Door zijn centrale rol is hij zichtbaar en bereikbaar als aanspreekpunt van het Krajicek Plaza. Dit is onder andere van groot belang bij het leggen en onderhouden van verbindingen met buurtbewoners en gebruikers. Zij weten wie hij is en zijn vertrouwd met de activiteiten die hij organiseert op het Krajicek Plaza. Hij kan door zijn centrale rol activiteiten coördineren en op elkaar afstemmen waardoor in samenwerking met de school, speeltuin en het wijkwelzijn een mooie overgang van spel naar sport plaatsvindt. De centrale rol

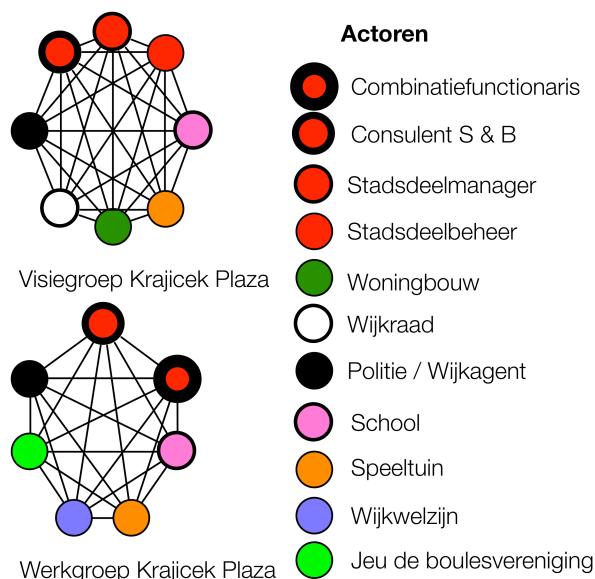
van de combinatiefunctionaris, die deels actief is als vakleerkracht bewegingsonderwijs op de school en deels actief op de playground, is verder een slimme constructie om het bewegingsonderwijs op de school af te stemmen en te integreren met het sportaanbod op de playground. Zoals in figuur 9 te zien is kan hij daarbij vanuit zijn centrale positie, stagiaires van het ROC en scholarshipers aansturen wat een veelzijdig sportaanbod voor meerdere doelgroepen op de playground mogelijk maakt. Een ander belangrijk voordeel dat voortkomt uit de combinatiefunctie en samenwerking met de school, is dat de combinatiefunctionaris tijdens het bewegingsonderwijs op de school, kinderen kan stimuleren om na schooltijd deel te nemen aan activiteiten op de playground. De kinderen van de school maken op een vertrouwde manier kennis met de combinatiefunctionaris en kunnen via de bewegingslessen op een laagdrempelige manier op de hoogte worden gebracht van 'nieuwe' activiteiten op de playground. Deze zogenaamde 'brugfunctie' maakt het tevens mogelijk dat kinderen na schooltijd veilig kunnen blijven spelen op de playground en bewegingsachterstanden of problemen van andere aard bij kinderen gesignaleerd en opgelost kunnen worden. Door samenwerking met het wijkwelzijn, de politie en het stadsdeel onderhoud kunnen daarbij doelstellingen worden nagestreefd die betrekking hebben op de aanpak en begeleiding van (probleem) kinderen. Verder blijkt dat efficiënt opgetreden kan worden tegen overlast en vandalisme rondom het Krajicek Plaza.

Alles tezamen kan geconcludeerd worden dat centraliteit van groot belang is voor het samenbrengen van actoren binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk. De gemeente Enschede neemt via de consultant S&B en combinatiefunctionaris een centrale rol op zich in het leggen en onderhouden van verbindingen met actoren, en het coördineren van samenwerking. Het betrekken en betrokken houden van actoren op bestuurlijk niveau draagt onder andere bij aan een efficiënte besluitvorming en voldoende (financiële) middelen. Op uitvoerend niveau maakt samenwerking met actoren de afstemming en integratie van activiteiten mogelijk wat bijdraagt aan een efficiënt functioneren van de playground. Hierdoor kunnen verschillende doelstellingen met betrekking tot sport, welzijn en veiligheid tegelijkertijd op het Krajicek Plaza worden nagestreefd. Centraliteit draagt dan ook in positieve zin bij aan samenwerking en effectiviteit binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk.

Dichtheid

Zoals in het theoretisch kader beschreven is, gaat dichtheid over de mate waarin actoren in een directe verbinding staan met andere actoren binnen het netwerk. In figuur 9 is te zien dat veel actoren via een directe verbinding met elkaar in contact staan in het belang van de playground. Het Krajicek Plaza playgroundnetwerk kan dan ook gekenmerkt worden als een dicht netwerk. Netwerkdichtheid komt binnen het playgroundnetwerk in grote mate voort uit de actieve rol die de centrale actoren vervullen in het leggen van verbindingen met actoren in het belang van de playground. Niet alleen betrekken zij actoren bij de playground maar ook spelen ze een belangrijke rol in het onderling verbinden van actoren. Zoals in de resultaten naar voren is gekomen wordt de organisatie van het Krajicek plaza ondersteunt door een Visie- en Werkgroep Krajicek Plaza. De Visie- en Werkgroep vormen binnen het netwerk twee sub netwerken en dragen onder andere bij aan het onderling verbinden van actoren. In figuur 10 zijn de zowel de Visie- als de Werkgroep Krajicek Plaza als subnetwerk weergegeven.

Figuur 10: Subnetwerken Krajicek Plaza

Uit de resultaten blijkt dat onder andere de subnetwerken bijdragen aan een goede informatiedeling tussen actoren. Dit is van groot belang voor de coördinatie en afstemming van activiteiten op het Krajicek Plaza.

Binnen de visiegroep draagt dichtheid bij aan een goede uitwisseling van informatie tussen actoren op bestuurlijk- en uitvoerend niveau. Onder andere de woningbouwvereniging, de wijkraad en het stadsdeelmanagement blijven goed geïnformeerd en betrokken bij hetgeen dat gebeurt op uitvoerend niveau. Betrokkenheid van actoren op bestuurlijk niveau is essentieel omdat juist deze actoren een grote invloed hebben op de besluitvorming en financiering van het Krajicek Plaza. Dichtheid draagt op die manier bij aan het creëren van draagvlak bij actoren op bestuurlijk niveau.

Op uitvoerend niveau zorgt dichtheid er onder andere voor dat actoren van elkaar weten waar ze mee bezig zijn, wat ze aan elkaar hebben en wie waar verantwoordelijk voor is. Hierdoor wordt onder meer de kans verkleind dat actoren elkaar in de weg gaan lopen. Daarbovenop blijkt dat problemen in de uitvoering van beleid, of samenwerking ‘eenvoudig’ kunnen worden opgelost. Daarbij is het waarschijnlijk ook de ligging van de school, de speeltuin, het wijkwelzijn, de jeu de boulesvereniging en de playground op één terrein, die dit in de hand wekt. Actoren komen elkaar praktisch dagelijks tegen, en een gesprek is zo gelegd. Integratie vindt dus niet alleen plaats via de centrale rol van de combinatiefunctionaris. Ook zonder de aanwezigheid van een centrale actor kunnen activiteiten tussen actoren op elkaar worden afgestemd. Een dichte structuur draagt daarmee bij aan stabiliteit van het netwerk. Indien een centrale actor wegvalt kan het netwerk door dichtheid nog wel effectief zijn.

Dichtheid binnen het playgroundnetwerk Krajicek Plaza draagt bij aan goede communicatiemogelijkheden voor, en tussen actoren op uitvoerend- en bestuurlijk niveau. Het maakt een goede samenwerking mogelijk waardoor activiteiten eenvoudig op elkaar kunnen worden afgestemd. Dichtheid draagt dan ook in positieve zin bij aan samenwerking en effectiviteit binnen het Krajicek Plaza netwerk.

Formalisatie

Binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk is in beperkte mate sprake van formalisatie. Dit betekent dat doelstellingen, afspraken en verantwoordelijkheden aangaande de organisatie van het Krajicek Plaza vastgesteld worden, maar samenwerking tussen actoren op en rondom het Krajicek Plaza voornamelijk informeel plaatsvindt. De Visie- en Werkgroep Krajicek Plaza die in figuur 9 afgebeeld zijn, kunnen gezien worden als samenwerkingsovereenkomsten waarin is vastgelegd welke actoren betrokken zijn en hoe vaak zij samenkomen om te communiceren over de organisatie van het Krajicek Plaza. Ze zorgen voor structuur in de organisatie en houden actoren op regelmatige basis betrokken bij de organisatie van het Krajicek Plaza.

Binnen de visiegroep worden gezamenlijke ambities en doelstellingen gevormd aangaande de organisatie van het Krajicek Plaza. Verder worden tussen actoren afspraken gemaakt over verantwoordelijkheden en financiën. De doelstellingen en afspraken die binnen de visiegroep gemaakt worden, geven de organisatie van het Krajicek Plaza richting en structuur. Alle actoren weten welke koers gevaren wordt, wat hun aandeel daarin is en wat het voor hen kan opleveren. Dit is belangrijk want hiermee wordt de betrokkenheid van actoren binnen het netwerk verantwoord.

De grote lijnen die binnen de Visiegroep worden vastgesteld krijgen in de werkgroep een meer praktische invulling. Zo is bijvoorbeeld protocollair vastgelegd tussen de combinatiefunctionaris, de school, jeugdvereniging, speeltuin en het wijkwelzijn welke regels er voor kinderen gelden, en wat er moet gebeuren wanneer zich overlast of vandalisme voordoet op de playground. Verder wordt gezamenlijk een jaarprogramma opgesteld waarin staat welke actor, op welke datum, voor welke doelgroep een bepaald type activiteit organiseert. Door een dergelijk programma kunnen actoren binnen het playgroundnetwerk rekening houden met elkaar, en activiteiten op elkaar worden afgestemd. Daarbovenop is voor bewoners en gebruikers duidelijk wat er te doen is op het Krajicek Plaza.

De daadwerkelijke inhoud van het bewegingsonderwijs op de school en de naschoolse activiteiten op de playground wordt vastgesteld door de combinatiefunctionaris en het management van de school in het beweegmanagementteam. Voortkomend uit het sportplan van Enschede west wordt binnen dit overleg bepaald welke activiteiten voor de specifieke doelgroepen georganiseerd worden en hoe en wanneer bijvoorbeeld de bewegingsparticipatie onder leerlingen gemeten wordt. Deze afspraken zijn nodig om effectief aan (bewegings) doelstellingen op het Krajicek Plaza te kunnen werken.

De formalisatie binnen het playgroundnetwerk is dan ook waarschijnlijk vooral positief voor samenwerking en effectiviteit binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk. Actoren hebben door formalisatie duidelijkheid over de koers die met het Krajicek Plaza gevaren wordt. De visie- en werkgroep zijn belangrijke samenwerkingsovereenkomsten waarbinnen, in samenspraak met verschillende actoren, regels en afspraken gemaakt kunnen worden. Regels en afspraken scheppen vervolgens de kaders waarbinnen de uitvoering en afstemming van activiteiten kan plaatsvinden. Daarbij is veel ruimte voor informeel contact en vindt samenwerking doorgaans op een vriendschappelijke manier plaats. De formalisatie komt op een informele manier tot stand. Beperkte formalisatie werkt dan ook niet beklemmend en is belangrijk voor samenwerking en effectiviteit binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk.

Stabiliteit

Vanuit de resultaten kan geconcludeerd worden dat het Krajicek Plaza playgroundnetwerk een stabiel netwerk is. Dit betekent dat het sinds de komst van het Krajicek Plaza veelal dezelfde actoren zijn binnen het netwerk die met elkaar in verbinding staan. In het bijzonder zijn het de consultant S&B en de combinatiefunctionaris die als centrale actoren een langdurige positie bekleden binnen het playgroundnetwerk. Maar ook binnen de school, speeltuin, wijkwelzijn, jeugdverenigingen en bijvoorbeeld de wijkraad zijn het al langdurig dezelfde personen die binnen het playgroundnetwerk betrokken zijn.

Stabiliteit onder de centrale actoren is van belang omdat het de centrale actoren zijn die de kern vormen van het netwerk en belangrijk zijn in het leggen en onderhouden van verbindingen met andere actoren. Doordat zij gedurende lange tijd actief zijn binnen het playgroundnetwerk kennen zij de wijk en de andere actoren persoonlijk. Dit zorgt onder andere voor onderling vertrouwen met- en tussen actoren, een duurzame informatiedeling en bevordert daarmee een structurele samenwerking binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk.

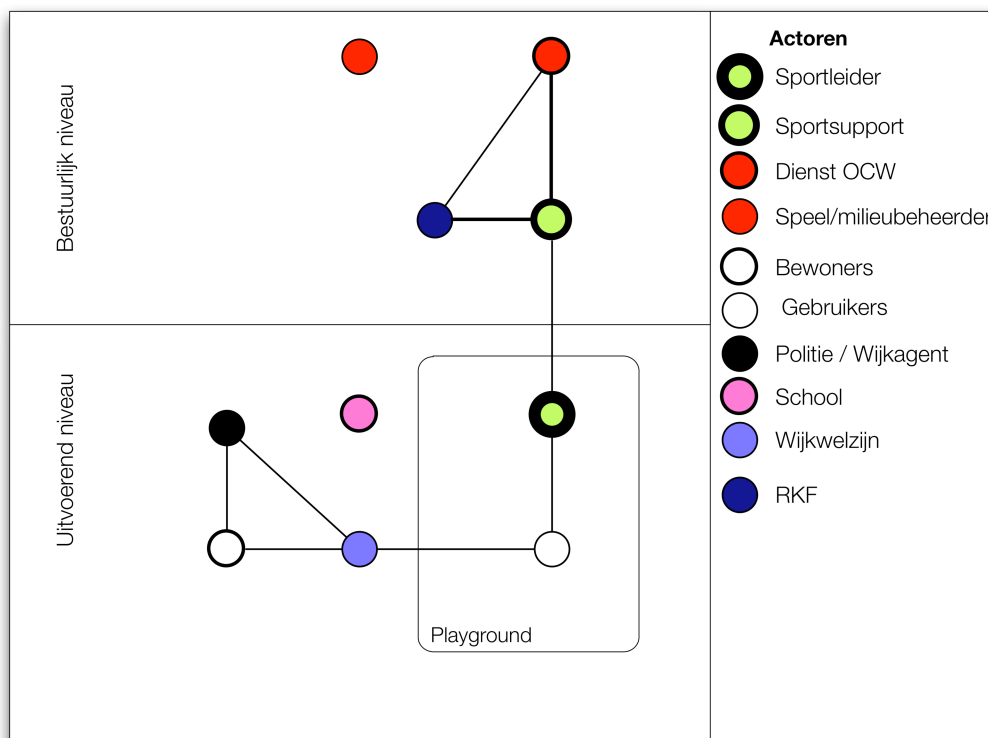
Daarbovenop is stabiliteit van de combinatiefunctionaris van belang voor buurtbewoners en gebruikers. Doordat de combinatiefunctionaris al langdurig 'bekend' staat als aanspreekpunt van het Krajicek Plaza, raken buurtbewoners en gebruikers vertrouwd met hem als persoon en met de activiteiten die hij organiseert op de playground. Kinderen zien een bekend gezicht, de combinatiefunctionaris kan een 'relatie' opbouwen met de kinderen.

Stabiliteit maakt het mogelijk om kinderen voor langere tijd te 'volgen' en problemen op het gebied van sport en welzijn bij kinderen te signaleren. Daarbij zou het bijvoorbeeld ook onmogelijk zijn om bewegingsachterstanden bij kinderen te signaleren wanneer iedere week een andere 'centrale actor' op de playground zou staan. Stabiliteit zorgt voor het opbouwen van vertrouwen en een duurzame informatiedeling met- en tussen actoren binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk en is een belangrijke voorwaarde voor een structurele samenwerking en effectiviteit binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk.

5.3 Analyse playground Hondiusplein Den Haag

Wanneer dieper ingegaan wordt op het playgroundnetwerk van het Hondiusplein kan een onderscheid gemaakt worden tussen het playgroundnetwerk vóór en het sub netwerk dat zich tijdens de renovatie gevormd heeft. Figuur 11 geeft een globale weergave van het playgroundnetwerk vóór de renovatie. Daarbij wordt, net zoals bij de analyse van het Krajicek Plaza playgroundnetwerk, een onderscheid gemaakt tussen actoren die actief zijn op bestuurlijk- en uitvoerend niveau. Zoals beschreven in de resultaten lijkt het Hondiusplein qua ligging op het Krajicek Plaza. Beide playgrounds liggen midden in een wijk, naast een basisschool en een welzijnsstichting. Toch zien de playgroundnetwerken van beide playgrounds er qua structuur verschillend uit.

Figuur 11: Playgroundnetwerk Hondiusplein vóór de renovatie

Centraliteit

Zoals in figuur 11 te zien is, bestaan binnen het playgroundnetwerk vóór de renovatie weinig tot geen verbindingen tussen actoren in het belang van de playground. Zo ontbreken op uitvoerend niveau verbindingen tussen het wijkwelzijn, de school en een sportleider van sportsupport. Wel staat de wijkagent in direct contact met bewoners en de jongerenwerker van het wijkwelzijn. Daarbovenop ontbreekt bijvoorbeeld een directe verbinding met de spel/milieubeheerder van de Gemeente Den Haag. Van een echt netwerk kan dan ook moeilijk gesproken worden.

Het ontbreken van verbindingen tussen actoren kan mogelijk verklaard worden door het ontbreken van een centrale actor binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk. Zoals in de analyse van het Krajicek Plaza naar voren kwam, kan een centrale actor andere belangrijke actoren op uitvoerend- en bestuurlijk niveau in een playgroundnetwerk samenbrengen waardoor samenwerking, coördinatie en integratie van activiteiten op het gebied van welzijn, sport en veiligheid mogelijk wordt. Een dergelijke centrale actor die verbindingen legt tussen actoren ontbreekt binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk. Samenwerking vindt dan ook praktisch niet plaats in het belang van de playground. Op zich is dit heel jammer want de ligging van een welzijnsstichting, basisschool en playground op één terrein biedt, zoals op het Krajicek Plaza te zien is, tal van prachtige mogelijkheden voor samenwerking in een netwerk, waardoor afstemming en integratie van activiteiten op het gebied van welzijn, veiligheid en sport kunnen plaatsvinden.

Ondanks de betrokkenheid en welwillendheid van zowel de bewoners, de welzijnsstichting en bijvoorbeeld de vakleerkracht van de school, neemt geen van deze actoren een centrale verbindende rol op zich, en worden onderling geen verbindingen gelegd in het belang van de playground. Zoals uit de resultaten blijkt, rijken de belangen voor de school, het wijkwelzijn en buurtbewoners niet altijd zo ver en is de meerwaarde van een dergelijke 'investering' voor hun niet altijd direct zichtbaar. Daarbovenop blijkt het organisatorisch vaak moeilijk om initiatief te (kunnen) nemen door gebrek aan tijd of (financiële) middelen. Niemand voelt zich daadwerkelijk eigenaar van de playground.

Vergeleken met de centrale rol van de Gemeente Enschede binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk, vervult de Gemeente Den Haag een zeer marginale rol op het Hondiusplein. De enige verbinding die bestaat met de gemeente Den Haag loopt via sportsupport, een onafhankelijke instantie, naar de dienst OCW. Hoewel andere pleinen in Den Haag vaak goed bemand zijn door sportleiders van Sportsupport lukt het, onder andere door gebrekkige financiering, niet om een vaste sportleider te regelen die activiteiten kan organiseren op het Hondiusplein. Dit betekent ook dat een sportleider binnen het playgroundnetwerk niet de centrale verbindende rol kan vervullen, zoals de combinatiefunctionaris dat doet op het Krajicek Plaza. Automatisch ontbreekt hierdoor een solide verbinding met de gemeente Den Haag. De playground op het Hondiusplein heeft geen (structureel) activiteitenprogramma en zoals in de resultaten te lezen valt, ontbreekt het nog wel eens aan voldoende toezicht en onderhoud, met diverse problemen tot gevolg.

Het ontbreken van een centrale actor kan mogelijk als één van de redenen gezien worden waardoor binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk geen verbindingen tot stand komen met actoren op bestuurlijk- en uitvoerend niveau. De playground ligt er, er wordt op regelmatige basis gebruik van gemaakt door de buurt, maar door onder andere het ontbreken van samenwerking, afstemming en integratie van activiteiten binnen het playgroundnetwerk is van een organisatie, zoals op het Krajicek Plaza, geen sprake.

Dichtheid

Binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk is sprake van een lage dichtheid met veel structurele gaten tussen actoren. Zoals in figuur 11 te zien is, bestaat het playgroundnetwerk vóór de renovatie voornamelijk uit losstaande actoren die niet of nauwelijks met elkaar in verbinding staan in het belang van de playground. Zoals eerder aangegeven, staat de lage dichtheid mogelijk in verband met het ontbreken van een centrale actor die binnen het playgroundnetwerk de verbindingen kan leggen. Door

het ontbreken van samenwerking met actoren op bestuurlijk niveau (zoals de gemeente Den Haag of een woningbouwvereniging) ontbreekt een belangrijk stuk structurele financiering. Juist de beschikbaarheid van voldoende (financiële) middelen kan bijdragen aan een het kunnen verzorgen van structurele begeleiding op de playground. Verder zorgt het ontbreken van samenwerking op uitvoerend niveau ervoor dat mogelijkheden voor afstemming en integratie van activiteiten op het gebied van welzijn, sport en veiligheid niet worden benut.

Daarbovenop kunnen problemen op het Hondiusplein minder effectief worden opgelost.

Zoals uit de resultaten blijkt, ervaart de vakleerkracht onder schooltijd regelmatig problemen met blowende jeugd. Doordat geen samenwerking bestaat tussen de school, het wijkwelzijn en de politie worden problemen waarschijnlijk minder snel en effectief opgelost. Niemand voelt zich echt eigenaar van de playground en niemand voelt zich echt eigenaar van de problemen die zich voordoen op de playground. Sommige problemen zouden effectiever opgelost kunnen worden door een collectieve aanpak, maar het ontbreken van verbindingen verhindert dit. Eenzelfde voorbeeld is te zien bij buurtbewoners die een gebrekkig onderhoud van de playground ervaren. De playground heeft geen aanspreekpunt die in verbinding staat met het stadsdeel onderhoud en het stadsdeelonderhoud is zelf niet betrokken. Een lage dichtheid verhindert in die zin een effectieve organisatie op de playground.

Formalisatie

Door het veelal ontbreken van samenwerking tussen actoren, bestaan ook weinig formele en informele afspraken en regels binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk. Gezamenlijke doelstellingen, afspraken en regels komen immers meestal voort uit samenwerking tussen actoren. Wel bestaan bijvoorbeeld informele afspraken tussen een buurtbewoner en de school over het afsluiten van het hek.

Uit de resultaten blijkt echter dat een gebrek aan afspraken en regels onder andere kan zorgen voor praktische problemen aangaande het gebruik van de playground. Zo beschreef de vakleerkracht bijvoorbeeld dat hij geen bewegingslessen kan geven op de playground wanneer jeugd uit de buurt op de playground aan het hangen is. Zoals bij het Krajicek Plaza te zien is, kunnen afspraken over het gebruik van de playground in een dergelijke situatie voor zowel de school, als de jeugd duidelijkheid geven.

Uit de resultaten blijkt verder dat onduidelijkheid bestaat over verantwoordelijkheden op de playground. Wie is bijvoorbeeld verantwoordelijk bij overlast? Wie is verantwoordelijk en hoe vaak moet de playground worden onderhouden? Hoe is de begeleiding geregeld? Ook hier zouden afspraken en regels over het gebruik van de playground duidelijkheid kunnen scheppen voor actoren. Door het veelal ontbreken van samenwerking in het Hondiusplein playgroundnetwerk komen formele en informele afspraken echter weinig tot stand.

Stabiliteit

De laatste jaren hebben zich op het Hondiusplein veel veranderingen voorgedaan die van invloed zijn geweest op de structuur van het Hondiusplein playgroundnetwerk. Het Hondiusplein playgroundnetwerk is dan ook geen stabiel netwerk. Zo was het een aantal jaren geleden de welzijnsstichting die de playground van een coördinator voorzag, en werden ook verbindingen gelegd met de school, de RKF en buurtbewoners in het belang van de playground. Toen de coördinator vanuit het wijkwelzijn vertrok, verdween de samenwerking tussen actoren actoren op zowel bestuurlijk- als uitvoerend niveau. Dit

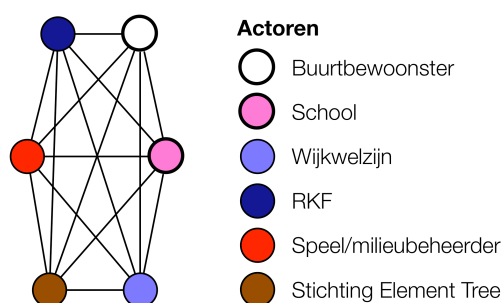
resulteerde in het playgroundnetwerk van vóór de renovatie. Het vertrek van een centrale actor heeft er voor gezorgd dat verbindingen binnen het playgroundnetwerk binnen no-time verdwenen zijn. Net zoals binnen het Krajicek Plaza, blijkt uit dit voorbeeld dat stabiliteit van het netwerk, met name stabiliteit van (centrale) actoren, van belang is voor het behouden van verbindingen binnen het playgroundnetwerk. Verder is op dit moment maar zelden een sportleider van Sportsupport aanwezig en daarbovenop niet altijd sprake van dezelfde sportleider. Een sportleider krijgt niet de kans om gebruikers en actoren te leren kennen en andersom krijgen buurtbewoners en actoren niet de kans om de sportleider te leren kennen. Daar waar het kind juist een bekend gezicht wil en de sportleider tijd nodig heeft om een 'relatie' met de kinderen te kunnen opbouwen, hun vertrouwen te krijgen en de buurt te leren kennen. Verder kunnen moeilijk verbindingen gelegd worden tussen sportleider, de school en het wijkwelzijn, laat staan dat een structurele samenwerking opgebouwd kan worden. Dit draagt dan ook niet bij aan stabiliteit binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk.

Het vertrek van een centrale actor, of de onregelmatige aanwezigheid zijn van een sportleider, zorgt voor onrust in het netwerk en belemmert de opbouw van structurele verbindingen met andere actoren in het belang van de playground. Wel is een jongerenwerker van de welzijn stichting al jaren lang actief in de wijk waardoor hij de buurt en bewoners kent. Hetzelfde geldt voor de vakleerkracht bewegingsonderwijs, die al jarenlang verantwoordelijk is voor het bewegingsonderwijs op de school. Beide actoren kennen elkaar en de buurt, maar werken niet samen. Dit 'sociaal kapitaal' kan echter interessant zijn voor een structurele samenwerking in de toekomst.

Subnetwerk tijdens de renovatie

Toch heeft een buurtbewoonster afgelopen jaar de renovatie van het plein geïnitieerd, en daarbij in samenwerking met de RKF, verschillende actoren betrokken. Zij heeft in eerste instantie een belangrijke centrale rol ingenomen en daarbij verbindingen gelegd met actoren op bestuurlijk niveau, zoals de RKF en de spel/milieubeheerder van het stadsdeel Segbroek. Daarnaast heeft zij de school en de welzijnsstichting betrokken. Kinderen uit de buurt zijn via de school en welzijn stichting bij de renovatie betrokken. Vergeleken met het netwerk voor het renovatietraject zijn actoren tijdens het renovatietraject met elkaar in verbinding gekomen en is overleg in het belang van de playground ontstaan.

Figuur 12: Subnetwerk Hondiusplein tijdens de renovatie

Hoewel het overleg vooral in het teken staat van de renovatie van het plein is het een eerste stap richting een samenwerking op de playground. Het is echter zaak om na de renovatie te blijven bouwen aan het netwerk zodat een structureel sportaanbod gerealiseerd kan worden. Zoals Poorthuis (2006) in

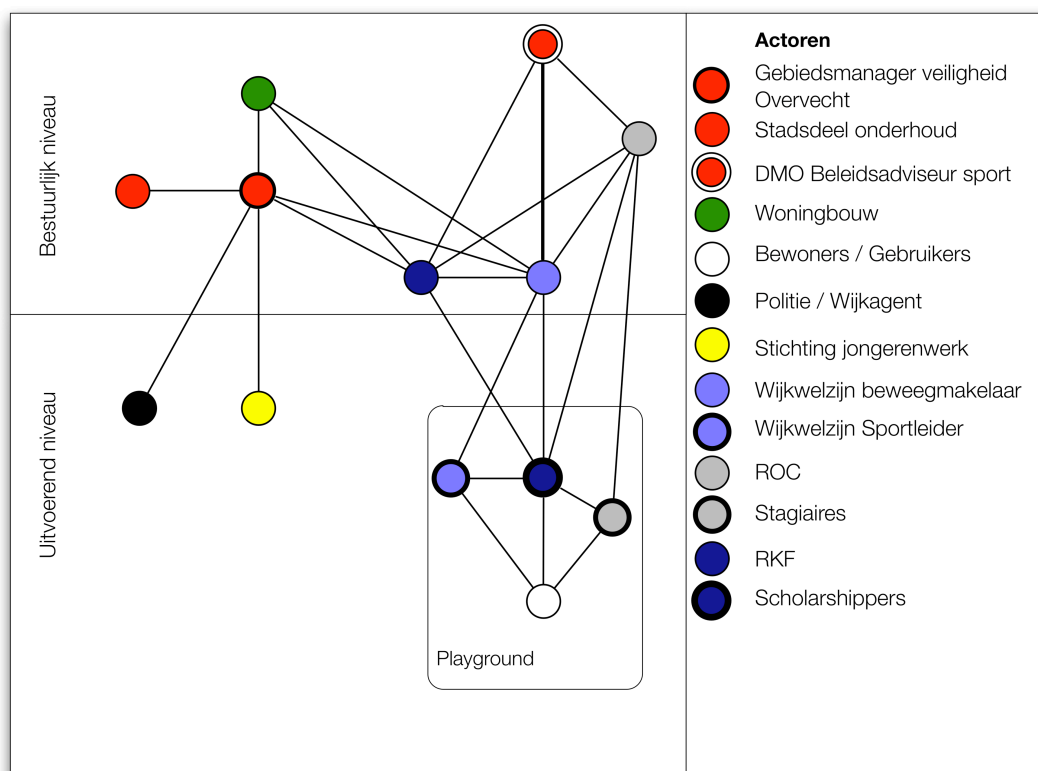
haar netwerkanalyse voor initiatiefnemers aangeeft, dient een initiatief gevoed te blijven omdat anders het netwerk uit elkaar kan vallen. Wanneer na de renovatie niet meer geïnvesteerd wordt in het netwerk kan het netwerk uit elkaar vallen. Uit de resultaten blijkt dat de buurtbewoonster niet meer de centrale rol kan, en wil opnemen en binnen de school en het wijkwelzijn ook niet altijd de ruimte is voor een dergelijke rol. Nu verbindingen gelegd zijn met de spel/milieubeheerder van het Stadsdeel Segbroek zou de Gemeente wellicht een actievere rol kunnen spelen. Het is echter de vraag of een sportleider van Sportsupport een centrale verbindende rol kan vervullen, zoals een combinatiefunctionaris dat kan. Hij is immers in de basis gekwalificeerd om (sport) activiteiten te organiseren en vanuit de dienst OCW en Sportsupport ligt daar ook veelal de focus. Een combinatiefunctionaris die zowel actief is op de school als op de playground, net zoals bij het Krajicek Plaza, zou ideaal zijn op het Hondiusplein. De gemeente Den Haag voert echter een ander beleid qua inzet van combinatiefunctionarissen. Zo worden combinatiefunctionarissen heel duidelijk ingezet bij sportverenigingen en niet bij scholen. Een partij als de RKF kan wellicht een 'tijdelijke' centrale rol spelen om een structurele samenwerking te funderen en actoren te overtuigen van de meerwaarde van een samenwerking. Wanneer de school, de gemeente of het wijkwelzijn de meerwaarde van een integrale samenwerking in gaan zien, kunnen zij wellicht ook meer initiatief gaan nemen. Zo kan de school een naschools aanbod aanbieden, haar binding met de wijk vergroten, en overgewicht bij leerlingen structureler aanpakken. Zoals bij het Krajicek Plaza te zien is, is het daarbij van belang om duidelijke doelstellingen en afspraken te maken tussen actoren met betrekking tot sport, welzijn en veiligheid. Een "visiegroep" kan de kaders scheppen en bijvoorbeeld financiering veilig stellen. Binnen een "werkgroep" kan specifiek ingegaan worden op de meer praktische zaken en de daadwerkelijke afstemming en integratie van activiteiten. Een eerste stap naar een betere organisatie rondom de playground is gemaakt.

5.4 Analyse playground de Gagel Utrecht

Wanneer dieper ingegaan wordt op het playgroundnetwerk rondom playground De Gagel, kan een onderscheid gemaakt worden tussen actoren die actief zijn op bestuurlijk- en uitvoerend niveau. Figuur 13 maakt dit onderscheid inzichtelijk en geeft een globale weergave van het De Gagel playgroundnetwerk. Vergeleken met het Krajicek Plaza en het Hondiusplein, wordt playground de Gagel niet direct omgeven door woningen, een school, wijkwelzijnsorganisatie, een speeltuin of een gymzaal. De structuur van het playgroundnetwerk ziet er verschillend uit ten opzichte van de structuur van het Krajicek Plaza- en het Hondiusplein playgroundnetwerk.

Actoren binnen het bestuurlijk niveau staan wat verder af van hetgeen op de playground gebeurt, zoals de beleidsadviseur van de DMO, de beweegmakelaar van het wijkwelzijn, het stadsdeel onderhoud en de woningbouwvereniging. Daarentegen staan actoren op uitvoerend niveau dichterbij hetgeen op de playground gebeurt, zoals de sportleiders van het WWO, de scholarshippers en de stagiaires van het ROC.

Figuur 13: Playgroundnetwerk De Gagel

Centraliteit

Het playgroundnetwerk rondom playground de Gagel kan deels gekenmerkt worden als een gecentraliseerd netwerk. Daarbij is het onder andere de beweegmakelaar van het wijkwelzijn en de RKF die een centrale rol innemen binnen het playgroundnetwerk. De beweegmakelaar staat in directe verbinding met de DMO en zij betreft verschillende sportaanbieders via directe verbindingen bij een wijk sportplan in Overvecht. Daarmee draagt de beweegmakelaar zorg voor een efficiënt, integraal wijk sportbeleid in Overvecht. Vergeleken het Krajicek Plaza playgroundnetwerk concentreert de centralisatie binnen het De Gagel playgroundnetwerk zich méér op bestuurlijk-, dan op uitvoerend niveau. Dit betekent dat de beweegmakelaar voornamelijk verbindingen heeft, en legt, met actoren die in de praktijk wat verder weg staan van de playground. Actoren worden betrokken bij het wijk sportplan en niet specifiek bij de playground.

In het belang van de playground vervult de beweegmakelaar een belangrijke schakelrol tussen de beleidsadviseur van het DMO en de scholarshipper en sportleider op de playground. De beweegmakelaar kan de samenwerking tussen de scholarshipper en sportleider coördineren en activiteiten op elkaar afstemmen. De scholarshipper en sportleider kunnen op de playground belangrijke verbindingen leggen met buurtbewoners en gebruikers. Verder speelt de scholarshipper een centrale rol bij het stage programma van het ROC, waardoor hij in verbinding staat met de RKF, het ROC en stagiaires.

De beweegmakelaar, sportleider en scholarshipper houden zich echter minder bezig met het leggen van verbindingen met actoren zoals het jongerenwerk of de politie. Het leggen van verbindingen 'beperkt' zich veelal tot de sector sport. Zoals uit de resultaten blijkt, hebben de problemen die zich voordoen op de playground te maken met vandalisme, lastige jeugd en veiligheid. In dat licht is het jammer dat directe verbindingen met het jongerenwerk, de politie of bijvoorbeeld het stadsdeel onderhoud niet tot stand komen.

Het is echter de RKF die een centrale rol speelt binnen het De Gagel playgroundnetwerk. Zo hebben zij de renovatie van de playground geïnitieerd en vervolgens verbindingen gelegd met de gebiedsmanager veiligheid, de DMO, de woningbouwvereniging, buurtbewoners en gebruikers, en de beweegmakelaar van het WWO. Daarbovenop is de RKF belangrijk geweest in het onderling verbinden van de beweegmakelaar met het ROC, en de scholarshipper. Uit deze samenwerking is onder andere het MBO stage model voortgekomen. Verder zien zij er op toe dat de begeleiding goed geregeld is. Zonder de centrale rol van de RKF waren dergelijke projecten waarschijnlijk niet of moeilijker van de grond gekomen.

Vergeleken met de centrale rol van bijvoorbeeld de consultant S&B en combinatiefunctionaris binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk, is de centrale rol van de beweegmakelaar 'beperkter' en staat de beweegmakelaar 'verder af' van de playground. Hoewel de RKF zelf aangeeft niet altijd een centrale rol op zich te kunnen, en willen nemen, is hun centrale rol cruciaal geweest bij de renovatie en de komst van het stage programma op de playground. De RKF kan binnen een playgroundnetwerk initiatief nemen in het leggen van verbindingen wanneer dit niet of te weinig gebeurt.

Dichtheid

In figuur 13 is te zien dat op bestuurlijk niveau veel actoren met elkaar in een directe verbinding staan. Door directe verbindingen kunnen activiteiten op elkaar worden afgestemd en sportaanbieders veelal 'aanvullend' bezig zijn met het aanbieden van sportactiviteiten in Overvecht.

Verder staan de RKF, het ROC, de DMO en de beweegmakelaar door regelmatig overleg in directe verbinding met elkaar. De verbindingen zijn belangrijk om zowel het ROC, de RKF als de DMO betrokken te houden en te informeren over de uitvoering van het stage programma op de playground. Verder staat de beweegmakelaar door de renovatie in directe verbinding met de gebiedsmanager veiligheid en woningbouwvereniging. De samenwerking moet echter nog groeien voordat een duurzame uitwisseling van informatie kan plaatsvinden.

De beweegmakelaar staat op uitvoerend niveau via een directe verbinding in contact met zowel de sportleider als de scholarshipper. Door regelmatig individueel en collectief overleg met de sportleider en scholarshipper is de beweegmakelaar meestal goed op de hoogte van de uitvoering van activiteiten op de playground. Toch staat de beweegmakelaar wat verder af van de playground vergeleken met de combinatiefunctionaris op het Krajicek plaza. Uit de resultaten blijkt dat het soms moeilijk is om een scholarshipper of sportleider goed te kunnen begeleiden in zijn of haar activiteiten wanneer dit nodig is. Zo blijkt dat samenwerking tussen scholarshippers en sportleiders niet altijd goed verloopt. Vergeleken met de positie van de gemeente binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk, staat de DMO verder van de playground af. Hoewel de communicatie tussen de DMO en beweegmakelaar als 'goed' beschreven wordt zijn, zijn door de inzet van een onafhankelijk instantie, de lijnen langer waardoor de DMO er simpelweg minder goed op toe kan zien hoe de begeleiding op de playground loopt.

Zoals in figuur 13 te zien is, ontbreken op uitvoerend niveau directe verbindingen tussen de scholarshipper en sportleiders met het jongerenwerk, de politie en stadsdeel onderhoud. Wanneer zich problemen voordoen op de playground blijven deze vaak liggen en wordt geen actie ondernomen. Het ontbreken van directe verbindingen met het jongerenwerk en de politie, verhindert een effectieve aanpak van problemen op de playground.

Eenzijds heeft dit te waarschijnlijk te maken met het feit dat de beweegmakelaar en sportleider en scholarshipper als core business het aanbieden van sport hebben. Anderzijds zijn de mogelijkheden voor het leggen van verbindingen anders dan bijvoorbeeld op het Krajicek Plaza of het Hondiusplein. Daarbij komt door de reorganisatie van het jongerenwerk samenwerking moeilijker tot stand, en is instabiliteit van bijvoorbeeld de sportleider en scholarshipper binnen het playgroundnetwerk waarschijnlijk een belemmerende factor voor de totstandkoming van samenwerking. Dit wordt onder stabiliteit verder toegelicht.

Formalisatie

Binnen het de Gagel playgroundnetwerk is in beperkte mate sprake van formalisatie. Op het gebied van sport, scheidt het sportplan Utrecht de kaders voor het wijk sportbeleid in Overvecht. In samenwerking met alle sportaanbieders in de wijk wordt het wijk sportplan opgesteld en worden verantwoordelijkheden vastgelegd en activiteiten op elkaar afgestemd.

Op het niveau van de playground ligt onder andere tussen DMO, de RKF en WWO vast hoeveel uur begeleiding op de playgrounds gegeven gaat worden en hoe de financiering geregeld wordt. Doelstellingen concentreren zich op het aanbieden van sport, en in mindere mate het stimuleren van zelfredzaamheid van bewoners.

Daarbij worden in de overleggen tussen de RKF, ROC, DMO en het WWO bepaald hoe het stage programma inhoudelijk en praktisch vorm krijgt en wat verbeterd kan worden. De overleggen kunnen gezien worden als samenwerkingsovereenkomsten waarin is vastgelegd hoe vaak actoren samenkomen om te communiceren over de gang van zaken rondom het stage programma. De overleggen zijn veelal informeel van aard en houden actoren op regelmatige basis betrokken.

De beweegmakelaar maakt onderling afspraken met de sportleiders en scholarshippers wat betreft de activiteiten op de playground gegeven worden. Zoals uit de resultaten blijkt, werken de beweegmakelaar, sportleider en scholarshipper volgens de regels en afspraken van de vreedzame wijk. Dit is een eenduidige pedagogische aanpak die alle actoren die in de wijk Overvecht met kinderen werken gebruiken. Voor een kind is duidelijk welke regels er overal zijn en welke verwachtingen worden gehanteerd. In de basis vindt samenwerking op een informele manier plaats. Sportleiders krijgen veel vrijheid in de uitvoering van hun activiteiten en het oplossen van problemen. Het is echter wel zo dat daardoor niet altijd duidelijk is wat gedaan moet worden bij overlast. Een protocol tussen jongerenwerk, politie en sportleiders/scholarshippers op de playground zou duidelijkheid kunnen verschaffen voor sportleiders en problemen effectiever op kunnen lossen.

Stabiliteit

Uit de resultaten blijkt dat het netwerk door verschillende redenen niet altijd stabiel is. Zo is een nieuwe beweegmakelaar vanuit de WWO aangesteld voor de wijk Overvecht, is de playground gerenoveerd, worden op de playground verschillende sportleiders ingezet, is de scholarshipper een tijd uit functie geweest en is het jongerenwerk aan het reorganiseren.

Op bestuurlijk niveau is een nieuwe beweegmakelaar vanuit de WWO verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van het sportbeleid in Overvecht. Het kost daardoor moeite om verbindingen te leggen met actoren die actief zijn in Overvecht en in het bijzonder rondom de playground. Samenwerking met bijvoorbeeld een gebiedsmanager veiligheid kwam moeilijk tot stand en moet groeien voordat een duurzame uitwisseling van informatie plaats kan vinden. Instabiliteit wordt ook veroorzaakt door een reorganisatie van de WWO. Zo was de wijkwelzijnsorganisatie en het jongerenwerk eerst geïntegreerd, maar is het jongerenwerk recentelijk een afzonderlijke stichting geworden. De samenwerking tussen het jongerenwerk en de WWO is hierdoor verdwenen, waardoor de signalering en doorverwijzing van probleemjongeren op de playground niet tot nauwelijks plaatsvindt.

Daarbovenop heeft de playground geen vaste sportleider, maar worden verschillende sportleiders ingezet. Vergeleken met de stabiele positie van de combinatiefunctionaris binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk, krijgen sportleiders minder de kans om structurele verbindingen te leggen met buurtbewoners, gebruikers en andere actoren rondom de playground. Andersom heeft de playground voor buurtbewoners en gebruikers geen vast gezicht. Waar de combinatiefunctionaris het aanspreekpunt is wanneer zich overlast voordoet op het Krajicek Plaza, belemmert het ontbreken van een vast aanspreekpunt de signalering via bewoners.

Instabiliteit door genoemde zaken zorgt voor onrust in het netwerk. Dit belemmert, vooral op uitvoerend niveau, de totstandkoming en opbouw van verbindingen met andere actoren, buurtbewoners en gebruikers.

6. Conclusie

Binnen dit hoofdstuk worden de bevindingen uit de analyse, gekoppeld aan de beschreven literatuur in het theoretisch kader. Op deze manier wordt geprobeerd een antwoord te formuleren op de centrale vraag van dit onderzoek;

Hoe ziet het netwerk van actoren rondom een playground eruit en hoe is de structuur van dit netwerk van invloed op het functioneren van een playground?

Uit de analyse kan geconcludeerd worden dat de drie onderzochte playgrounds op een verschillende manier georganiseerd zijn. Het netwerk van actoren rondom de drie onderzochte playgrounds ziet er dan ook verschillend uit.

Het playgroundnetwerk dat onderscheiden kan worden rondom het Krajicek Plaza, is door de centrale rol van de combinatiefunctionaris en de consulent S&B, sterk gecentraliseerd. Verder worden zowel op bestuurlijk- als op uitvoerend niveau veel verschillende actoren bij het netwerk betrokken, en staan actoren veelal via een directe verbinding met elkaar in contact. Daarbij is het netwerk beperkt geformaliseerd en is het netwerk stabiel.

Het playgroundnetwerk dat onderscheiden kan worden rondom het Hondiusplein ziet er ten opzichte van het Krajicek plaza playgroundnetwerk anders uit. Binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk is geen sprake van centralisatie, en actoren staan veelal niet met elkaar in verbinding. Hierdoor kan eigenlijk niet gesproken worden over een samenwerking in een netwerk. Verder is geen sprake van formalisatie en is het playgroundnetwerk niet stabiel.

Tot slot is ook het playgroundnetwerk dat onderscheiden kan worden rondom playground de Gagel, verschillend vergeleken met het Krajicek Plaza- en Hondiusplein playgroundnetwerk. Ten opzichte van het Krajicek Plaza is het de Gagel playgroundnetwerk meer op bestuurlijk- dan op uitvoerend niveau gecentraliseerd. Daarbij worden vooral actoren betrokken op bestuurlijk niveau en staan niet alle actoren via een directe verbinding in contact met elkaar. Het netwerk is beperkt geformaliseerd en vooral op uitvoerend niveau vrij instabiel.

De invloed van netwerkstructuur op het functioneren van playgrounds

Uit de analyse kan verder geconcludeerd worden dat de structuur van het playgroundnetwerk van invloed kan zijn op de samenwerking en effectiviteit binnen het playgroundnetwerk. Effectiviteit gaat over de mate van coördinatie, afstemming en integratie van activiteiten tussen actoren. Centraliteit en dichtheid binnen het playgroundnetwerk zijn belangrijke structurele factoren die van invloed kunnen zijn op het functioneren van een playground.

Centraliteit

In de literatuur kan netwerkcentraliteit zowel een positieve als negatieve invloed hebben op samenwerking en effectiviteit binnen interorganisationale netwerken. Een centrale actor kan andere actoren samenbrengen in een netwerk en zorg dragen voor coördinatie en integratie binnen het netwerk (Alter & Hage, 1993; Provan & Milward, 1995 in Williams 2005). Tegelijkertijd kunnen minder centrale

actoren binnen het netwerk een afname van autonomie ervaren waardoor ze minder bereid zijn tot samenwerken (Williams, 2005).

Uit de analyse kan geconcludeerd worden dat centraliteit van belang is voor een geïntegreerde samenwerkingsstructuur binnen het playgroundnetwerk. Zo zorgen centrale actoren binnen het Krajicek Plaza- en de Gagel playgroundnetwerk, voor het leggen en onderhouden van verbindingen met actoren die een bijdrage kunnen leveren aan de playground. Het betrekken en betrokken houden van actoren op bestuurlijk niveau, draagt onder andere bij aan een efficiënte besluitvorming, het creëren van draagvlak en voldoende (financiële) middelen. Op uitvoerend niveau kan een centrale actor verbindingen leggen met- en tussen actoren. Door zijn centrale rol kan hij samenwerking tussen actoren coördineren en activiteiten in het belang van de playground op elkaar afstemmen. Hierdoor kunnen op het Krajicek Plaza bijvoorbeeld verschillende doelstellingen worden nagestreefd met betrekking tot sport, onderwijs, welzijn en veiligheid. Het ontbreken van centraliteit kan daarentegen als één van de redenen gezien worden waardoor binnen het Hondiusplein playgroundnetwerk geen verbindingen gelegd worden tussen actoren. Hierdoor blijven prachtige mogelijkheden voor samenwerking, afstemming en integratie van activiteiten op het gebied van welzijn, sport en veiligheid, onbenut. Centraliteit draagt dan ook bij aan het betrekken en betrokken houden van waardevolle actoren. Het bevordert de coördinatie en integratie van activiteiten, en is daarom positief voor effectiviteit binnen het playgroundnetwerk.

Dichtheid

Zoals in het theoretisch kader is beschreven heeft netwerkdichtheid binnen interorganisatiele netwerken doorgaans een positieve invloed op samenwerking en netwerkeffectiviteit. Door netwerkdichtheid is onder andere een betere informatiedeling mogelijk, ontstaat wederzijds vertrouwen tussen actoren en kunnen diensten beter geïntegreerd worden (Williams, 2005).

Uit de analyse blijkt dat dichtheid zorgt voor een geïntegreerde samenwerkingsstructuur binnen het Krajicek Plaza playgroundnetwerk. Net zoals in de literatuur verondersteld wordt, is dichtheid positief voor samenwerking en netwerkeffectiviteit. Onder andere door regelmatig overleg tussen actoren aangaande de organisatie van de playground, komen directe verbindingen tussen actoren tot stand. De verbindingen tussen actoren zijn kort, waardoor binnen het netwerk een goede uitwisseling van informatie plaats kan vinden. Binnen het Krajicek plaza playgroundnetwerk draagt dichtheid op uitvoerend niveau dan ook bijvoorbeeld bij aan een goede afstemming van activiteiten tussen actoren. Ook zonder de aanwezigheid van een centrale actor kunnen activiteiten tussen actoren op elkaar worden afgestemd. Een lage dichtheid op uitvoerend niveau zorgt er binnen het de Gagel playgroundnetwerk voor dat actoren elkaar minder snel kunnen bereiken. Problemen op het gebied van overlast en vandalisme kunnen daardoor minder snel of niet worden opgelost. Een dichte structuur van een playgroundnetwerk draagt dan ook in positieve zin bij aan het effectief functioneren van een playground.

Formalisatie

Zoals in het theoretisch kader beschreven is, wordt een hoog geformaliseerd netwerk negatief geassocieerd met samenwerking en effectiviteit binnen interorganisatiele netwerken. Formalisatie kan onder andere ten koste gaan van de bereidwilligheid en motivatie van actoren om samen te werken

(Williams, 2005). Toch kan beperkte formalisatie binnen netwerken juist structuur en richting geven aan samenwerking.

Formalisatie binnen playgroundnetwerken is waarschijnlijk vooral positief voor samenwerking en effectiviteit. Zowel binnen het Krajicek Plaza- als de Gagel playgroundnetwerk ervaren actoren door formalisatie, duidelijkheid over de koers die met de playground gevaren wordt. Geplande overleggen tussen actoren zijn belangrijke bijeenkomsten waarbinnen regels en afspraken tot stand komen. Daarbij houden overleggen actoren op een regelmatige basis betrokken bij de organisatie van de playground. Formalisatie draagt daarmee bij aan stabiliteit binnen het playgroundnetwerk. Regels en afspraken die gemaakt zijn in dergelijke overleggen, scheppen de kaders waarbinnen de uitvoering en afstemming van activiteiten kan plaatsvinden. De samenwerking kenmerkt zich binnen zowel het Krajicek Plaza, als het de Gagel playgroundnetwerk verder als informeel. Formalisatie kan daarom binnen deze netwerken niet als belemmerend gezien worden voor samenwerking. Beperkte formalisatie is dan ook belangrijk voor samenwerking en netwerkeffectiviteit.

Stabiliteit

Zoals in het theoretisch kader beschreven is, bevordert stabiliteit binnen een interorganisationeel netwerk, de samenwerking en effectiviteit (Williams, 2005; Provan & Milward, 1995). Naar mate actoren voor langere tijd met elkaar samenwerken worden relaties veelomvattender en sterker, wat positief is voor samenwerking (Granovetter, 1973).

Uit de analyse kan geconcludeerd worden dat stabiliteit binnen een playgroundnetwerk zorgt voor het opbouwen van vertrouwen, en bijdraagt aan een duurzame informatiedeling tussen actoren binnen het playgroundnetwerk. Instabiliteit blijkt funest te zijn voor samenwerking en netwerkeffectiviteit. Zo kan een solide organisatie op een playground binnen no-time verdwijnen wanneer een centrale actor vertrekt. Tegelijkertijd blijkt dat wanneer actoren voor langere tijd met elkaar samenwerken, de samenwerking 'vriendschappelijker' en daardoor sterker wordt. Daarbij blijkt stabiliteit van een begeleider op de playground belangrijk te zijn om buurtbewoners en gebruikers te leren kennen, en andersom. Stabiliteit binnen het netwerk, door langdurige deelname van actoren, is dan ook een belangrijke voorwaarde voor het kunnen opbouwen van een structurele samenwerking binnen een playgroundnetwerk. Het is daarmee ook een belangrijke voorwaarde voor netwerkeffectiviteit

Eindconclusie

Tot slot kan geconcludeerd worden dat structuur van een playgroundnetwerk van invloed is op het functioneren van een playground. Centraliteit en dichtheid zijn belangrijke structurele factoren voor een integrale samenwerkingsstructuur. Lichte formalisatie draagt bij aan netwerkeffectiviteit, en stabiliteit is een belangrijke voorwaarde voor samenwerking en netwerkeffectiviteit. Uit de analyse blijkt echter dat ook andere factoren van invloed kunnen zijn op de samenwerking en netwerkeffectiviteit binnen een playgroundnetwerk. Deze factoren worden kort besproken in de discussie.

7. Discussie & aanbevelingen

Uit de analyse is gebleken dat structurele factoren niet de enige variabelen zijn die van invloed kunnen zijn op samenwerking en effectiviteit binnen een playgroundnetwerk. Samenwerking komt tot stand door de beslissingen en het gedrag van mensen die hun organisaties vertegenwoordigen (Schruijer & Vansina, 2011). Individuen die een organisatie vertegenwoordigen kunnen door hun motivatie, ervaring en persoonlijke attributen samenwerking beïnvloeden (Adobar, 1998, Dickson & Weaver, 1997; Florin, 1998 in Williams, 2005; p. 229). Zo is een groot deel van het succes op het Krajicek Plaza ook te danken aan de consulent S&B en combinatiefunctionaris zelf. Zij hebben echt een doel voor ogen en zien het Krajicek Plaza echt als hun project. Zo omschreef de adjunct directeur van de school dat de prettige samenwerking ook “afhangt van deze personen”. De totstandkoming van een samenwerking is altijd afhankelijk van personen. Een playground kan in de basis goed georganiseerd zijn, maar de totstandkoming van samenwerking met andere actoren blijft afhankelijk van de beslissingen en het gedrag van een sportleider of combinatiefunctionaris. Deels is hier geen invloed op uit te oefenen, deels kan de RKF, zoals op playground de Gagel, ondersteunen in het leggen van verbindingen. Ook kan in het opleiden van een sportleider of combinatiefunctionaris aandacht besteed worden aan competenties die waardevol zijn bij samenwerking.

Verder zijn de mogelijkheden voor samenwerking tussen het Krajicek plaza en bijvoorbeeld playground de Gagel door hun ligging verschillend. Zo kan een samenwerking waarschijnlijk eenvoudiger tot stand komen op het Krajicek Plaza dan op de Gagel. De afstand tussen actoren is kleiner waardoor activiteiten eenvoudiger op elkaar zijn af te stemmen en problemen sneller opgelost kunnen worden. Een centrale, dichte netwerkstructuur is waarschijnlijk het best realiseerbaar wanneer de playground gelegen is tussen een school, speeltuin of een wijkwelzijnsorganisatie.

In het licht van dit onderzoek kan een playground negatief naar voren komen. Dit komt echter vooral door de focus van dit onderzoek. De playgrounds hebben echter vaak wel hun functie in de wijk. Er wordt gesport door kinderen en ouderen, en het zijn op sociaal gebied belangrijke plekken in de wijk. In die zin zijn de playgrounds bijna altijd wel succesvol. Toch valt er qua begeleiding en samenwerking met andere actoren vaak veel meer uit een playground te halen. Daar hoopt dit onderzoek aan bij te dragen.

Beperkingen onderzoek

Om een echt goede netwerkanalyse te kunnen doen moet elke betrokken actor binnen een playgroundnetwerk geïnterviewd worden. Het bleek echter soms moeilijk om met bepaalde actoren in contact te komen. Zo was op het moment van data-analyse de scholarshipper op playground de Gagel uit functie. Verder was er een beperking in tijd, waardoor maximaal zes actoren per playground geïnterviewd zijn. Hierdoor zijn niet alle verbindingen binnen een playgroundnetwerk uitvoerig onderzocht. Dit kan als een beperking gezien worden binnen dit onderzoek.

Verder geven de interviews slechts een momentopname van hoe een playground georganiseerd. Zo is het netwerk rondom het Hondiusplein inmiddels veranderd. Onder andere door deze beperkingen is vervolgonderzoek noodzakelijk.

Vervolgonderzoek

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar samenwerking en netwerkeffectiviteit rondom Richard Krajicek playgrounds. In de toekomst kan het interessant zijn om de organisatie van nog meer playgrounds via een netwerkanalyse in kaart te brengen. Dit kan bijdragen aan een rijker begrip over de invloed van netwerkstructuur en andere factoren op samenwerking en netwerkeffectiviteit. Wellicht kan in de toekomst de 'ideale' playgroundorganisatie ontworpen worden. Het Krajicek Plaza komt daar op dit moment dicht bij in de buurt.

Aanbevelingen

Vanuit de bevindingen in dit onderzoek, wil ik graag enkele aanbevelingen doen voor een betere organisatie en benutting van RKF Playgrounds. Hoewel de playgrounds belangrijke plekken zijn in wijken waar de mogelijkheden voor sport beperkt zijn, valt er in mijn optiek nog veel winst te behalen op het gebied van samenwerking. De playgrounds hebben hun functie, maar door een integrale samenwerking met waardevolle actoren kan een playground een plaza worden met een legio aan mogelijkheden op het gebied van sport, welzijn, onderwijs en veiligheid.

De gemeente als centrale actor in het netwerk

In dit onderzoek is het belang van een centrale actor binnen het playgroundnetwerk naar voren gekomen. Een centrale actor kan belangrijke actoren samenbrengen in een netwerk en zorgen voor een structureel, integraal aanbod van activiteiten op de playground.

Het blijkt voor actoren als sportleiders, scholarshippers, scholen, wijkwelzijnsorganisaties of buurtbewoners soms moeilijk om een centrale rol op zich te nemen in het belang van de playground. Ondanks welwillendheid rijken hun belangen niet altijd ver genoeg, is organisatorisch geen ruimte of is het rendement van een dergelijke 'investering' niet direct zichtbaar. De consequentie is dat samenwerking vaak niet tot stand komt, terwijl de mogelijkheden van samenwerking soms enorm zijn.

De gemeente is in mijn optiek dan ook de partij die de centrale rol op zich dient te nemen. De gemeente heeft zelf verschillende belangen op het gebied van sport, welzijn, leefbaarheid, onderwijs en veiligheid. Zij is vaak al actief in de wijk, en kan snel contacten leggen met scholen, sportverenigingen, wijkwelzijnsorganisaties en bijvoorbeeld politie. Daarbij is de gemeente vaak zelf de partij die verantwoordelijk is voor de financiering van de aanleg, begeleiding en het onderhoud van de playground. Beslissingen waarbij 'groen licht' vanuit het stadsdeelmanagement nodig zijn kunnen (sneller) gemaakt worden, en (financiële) middelen (zoals subsidies) die nodig zijn vanuit de Gemeente kunnen 'eenvoudiger' verkregen worden. De combinatiefunctionaris is vanuit de gemeente de ideale centrale actor, die andere actoren kan samenbrengen in een playgroundnetwerk. Hier wordt verderop op ingegaan.

De Krajicek sportbuurt; een samenwerking tussen school, speeltuin, wijkwelzijn en gemeente.

Zoals uit het onderzoek blijkt, bieden playgrounds in de nabijheid van een school, speeltuin of wijkwelzijn, diverse mogelijkheden voor structurele samenwerking op het gebied van sport, welzijn, veiligheid en onderwijs. Dergelijke veelzijdige pleinen bieden naar mijn mening meer kansen voor een structurele samenwerking, dan een playground die meer op zichzelf staat. Hier kan in het aangaan van een samenwerking en de aanleg van playgrounds wellicht rekening mee gehouden worden.

De combinatiefunctionaris in de buurt

Uit dit onderzoek blijkt dat met de inzet van een combinatiefunctionaris, die enerzijds actief is als sportleider op de playground en anderzijds actief is als vakleerkracht bewegingsonderwijs op een school, een effectieve constructie is om doelstellingen op het gebied van sport, welzijn, veiligheid, leefbaarheid en onderwijs in de buurt te bewerkstelligen. De combinatiefunctionaris is de aangewezen persoon om waardevolle actoren samen te brengen rondom de playground. Zo kan een combinatiefunctionaris in samenwerking met andere actoren zorgdragen voor:

- Een structureel naschools (sport) aanbod op de playground (Sport, Welzijn)
- De integratie van bewegingsonderwijs met de activiteiten op de playground (Sport, welzijn)
- De signalering van kinderen met overgewicht, bewegingsachterstanden (MRT)(Welzijn)
- De begeleiding van stagiaires van een MBO opleiding Sport & Bewegen (Onderwijs)
- Toezicht op de playground en rondom de school (Veiligheid)
- Signalering lastige jeugd en overlast (Veiligheid, Welzijn)
- De zelfredzaamheid van buurtbewoners stimuleren (Veiligheid, Leefbaarheid)

Formaliseer

Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het waardevol kan zijn voor samenwerking, om bepaalde doelstellingen, afspraken en regels vast te leggen. Subnetwerken zoals een visie- of werkgroep kunnen van belang zijn om een samenwerking structureel vorm te geven. Het is belangrijk dat binnen de subnetwerken vast ligt welke actoren betrokken zijn, en hoe vaak, waar en met wie, een overleg plaatsvindt om te communiceren over de organisatie van de playground. Een dergelijke samenwerkingsovereenkomst houdt actoren op regelmatige basis betrokken bij de organisatie van de playground. Het zorgt daarmee voor stabiliteit. Het kan daarbij handig zijn om in te haken op een samenwerking tussen actoren die tot stand is gekomen bij een renovatie of herinrichting. Zoals bij het renovatienetwerk op de Gagel gebeurde, stopte de samenwerking nadat de renovatie was afgerond en vielen verbindingen weg. Een nieuw impuls kan het netwerk in stand houden, waardoor waardevolle verbindingen behouden blijven.

Visiegroep:

Binnen de visiegroep kunnen algemene doelstellingen, afspraken en verantwoordelijkheden aangaande de organisatie van de playground gemaakt worden. De doelstellingen en afspraken die gemaakt worden, geven de organisatie van de playground voor een langere tijd richting, zekerheid en structuur op het gebied van financiën, begeleiding en onderhoud. Daarbij maken doelstellingen het mogelijk dat prestaties getoets kunnen worden. Alle actoren weten welke koers gevaren wordt en wat hun aandeel daarin is. Het is hierbij ook belangrijk dat voor actoren expliciet duidelijk is, wat een samenwerking kan opleveren. Dit is belangrijk want dit verantwoord de betrokkenheid van actoren bij een samenwerking. Actoren op bestuurlijk niveau blijven daarbij geïnformeerd over de stand van zaken op de playground. Op die manier blijft de beschikbaarheid van financiële middelen gewaarborgd.

Werkgroep

Vanuit de doelstellingen, afspraken en regels die in de visiegroep opgesteld zijn, kunnen in de werkgroep meer praktische zaken van de playground besproken worden. In samenwerking met actoren op uitvoerend niveau kunnen regels en afspraken gemaakt worden over de uitvoering van activiteiten op en rondom de playground. Tevens kunnen afspraken en verantwoordelijkheden vastgelegd worden met betrekking tot de signalering van overlast, lastige kinderen en overgewicht etc. Op deze manier zijn verantwoordelijkheden voor actoren duidelijk, blijft iedereen goed geïnformeerd van elkaars activiteiten, en kunnen activiteiten op elkaar worden afgestemd.

Het creëren en behouden van draagvlak voor een integrale samenwerking op de playground

Ik denk dat een belangrijke taak bij onder andere de RKF ligt, om gemeenten te informeren over de mogelijkheden van de combinatiefunctionaris zoals deze op het 'Krajicek Plaza' ingezet wordt. De samenwerking tussen de school, speeltuin, wijkwelzijn, ROC, politie en gemeente is een belangrijk voorbeeld van de mogelijkheden die een Krajicek Plaza kan bieden binnen een wijk. De gemeente Den Haag zet combinatiefunctionarissen op dit moment bijvoorbeeld uitsluitend in bij sportverenigingen. Dit terwijl op het Hondiusplein praktisch dezelfde mogelijkheden bestaan als op het Krajicek Plaza. De mogelijkheden van de combinatiefunctionaris op de playground zouden meer naar buiten moeten worden gebracht, door middel van concrete voorbeelden zoals het Krajicek Plaza.

Verder kan het voor nieuwe samenwerking met actoren op bestuurlijk- en uitvoerend niveau van belang zijn om actoren te overtuigen van de voordelen en meerwaarde van een samenwerking. Op die manier zullen actoren zich sneller committeren om samen te werken en bijvoorbeeld financiële middelen beschikbaar te stellen. Dit kan bijdragen aan de totstandkoming van nieuwe 'Plaza's' rondom playgrounds in Nederland.

Literatuur

- Alter, C., & Hage, J. (1993). *Organisations working together*. New Park: Sage
- Boeije, H. R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom.
- Bittich, S. (2009). *Heropvoeders van de straat*. Masterthesis: Universiteit Utrecht
- Brass, J., Galaskiewicz, J., Greve, H., Tsai, W. (2004). Taking stock of networks and organisations: a multilevel perspective. *Academy of Management Journal*, 47, 6: 795–817.
- Breedveld, K., Cevaal, A. Romijn, D. (2009). *Scoren op het Cruiff Court, winnen in de wijk: een studie naar het gebruik en de effecten van moderne trapveldjes*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Breedveld, K., Cevaal, A. Romijn, D. (2010). *Sport terug in de wijk: Een studie naar de potentie van sporten in de openbare ruimte*. Den Bosch: W.J.H. Mulier instituut
- Bruijn, H., Heuvelhof, E. Ten., Veld, R, in 't. (2008). *Procesmanagement, over procesontwerp en besluitvorming*, Den Haag: Academic Service, SDU.
- Borgatti, S.P., Everett, M.G. (2006). A graph-theoretic framework for classifying centrality measures, *Sociale networks* 28. 4: 466-484.
- Broek, A. van den., Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Sport, cultuur en sociale cohesie. In: Kemper, F. (2010). *Samenspel: studies over etniciteit, integratie en sport*. Bennekom: NISB
- Burt, R. S. (1992). *Structural Holes: The Social Structure of Competition*. Cambridge: Harvard University Press
- Dorgelo, A., Stiggelbout, M., Molleman, G.R.M.,(2008). *BOS-projecten in de krachtwijken: lessen voor een succesvolle aanpak van Buurt-Onderwijs- en sport-(BOS-)projecten op het thema overgewicht*. NIGZ
- Duyvendak, W. (2001). *Meeting point in Nederland: over samenlevingsopbouw, multiculturaliteit en sociale cohesie*. Amsterdam: Boom.
- Freeman, L.C. (1979). Centrality in social networks: conceptual clarification. *Social Networks* 1: 215–239.
- Geuijen, A. (2011). Samenwerken in publieke netwerken. In Noordegraaf, M., Geuijen., Meijer, A. (2011). *Handboek publiek management*. Amsterdam: Boom
- Granovetter, M. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78: 1360-1380.

Hall, R.H. (2002). *Organizations: structures, processes, and outcomes*. Upper Saddle River, NJ Prentice Hall

Hanneman, Robert A., Riddle, M. (2005). *Introduction to social network methods*. Riverside: University of California

Herten L., van, Oudshoorn K., Perenboom R., Loon, A. (2002). *Gezonde levensverwachting naar sociaaleconomische status*. Leiden: TNO

Kim, Y., Choi, T., Yan, T., Dooley, K. (2011). Structural investigation of supply networks: A social network analysis approach. *Journal of Operations Management*. 29: 194–211

Koster, M. (2011), Buiten beeld of probleem: jongeren, de gemeente en woningcorporaties. In: Bolt, G, Kempen van, R, Koster, M.,(2011) *Jongeren, wonen en sloop Stedelijke herstructurering gezien door de ogen van jongeren*. Den Haag; NCIS.

Junger-Tas, J. (2002). Etnische minderheden, maatschappelijke integratie en criminaliteit: een theoretisch raamwerk. In: Lucassen, J; Ruijter, A. (2002) *Nederland multicultureel en pluriform?: een aantal conceptuele studies*. Amsterdam: Aksant.

Koppenjan, J. en E.H. Klijn (2004). *Managing uncertainties in networks: a network approach to problem solving and decision-making*, London: Routledge.

Meij, N. van der (2008). *Buitenspel: over jeugdparticipatie op de Playground*. Master thesis, Universiteit Utrecht.

NIGZ (2008). *BOSprojecten in de krachtwijken; leren voor een succesvolle van buurt- onderwijs en sport*. Woerden: NIGZ

Poorthuis, A. (2006). *De kracht van de netwerkbenadering: een dynamische en inspirerende kijk op de organiserende samenleving*. Assen: Van Gorcum.

Provan, K. G., & Kenis, P. N. (2008). Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness. *Journal of Public Administration Research and Theory*.

Provan, K. G., & Milward, H. B. (1995). A preliminary theory of interorganizational network effectiveness: A comparative study of four community mental health systems. *Administrative science quarterly* 40: 1-33

Provan, K.G. & Milward, H.B. (2001). Do networks really work? A framework for evaluating public-sector organizational networks. *Public Administration Review* 61, 4: 414-423.

Provan, K.G., Milward, H.B. (2002). Collaboration and Integration of Community Based Health and

- Human Services in an Nonprofit Managed Care System. *Health Care Management* 27, 1: 21-32.
- Oliver, C. (1990). Determinants of interorganizational relationships: Integration and future directions. *Academy of Management Review*, 15: 241-65.
- Richard Krajicek Foundation. (2010). *Financieel Jaarverslag 2009*. Den Haag; Richard Krajicek Foundation.
- Schruijer, S., Vansina, L. (2011). Samenwerking over organisatiegrenzen als psychologische opgave. In Noordegraaf, M., Geuijen., Meijer, A. (2011), *Handboek publiek management*. Amsterdam: Boom.
- Silverman, D. (2005). *Doing Qualitative Research – a practical handbook*, second edition, London: Sage.
- Stern R.N., Mitsuhashi H.M., Oliver, C. (2001). An introductory essay: research on interorganizational relations; *Studies of inteorganisational relations*. USA: Sage.
- Teisman, G.R. (2005). *Publiek management op de grens van chaos en orde: over leidinggeven en organiseren in complexiteit*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- Vermeulen, J. (2010). Sociaal kapitaal op de playgrounds van de Richard Krajicek Foundation. In: Kemper, F. (2010). *Samenspel: studies over etniciteit, integratie en sport*. Bennekom: NISB.
- Vermeulen, J. (2008). *Het kapitaal van de playground: onderzoeksrapportage project SC RKF*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Vermeulen, J., Verweel, P., Veen, E. Van (2010). *De Richard Krajicek Foundation maakt het verschil in de buurt*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Verweel, P. (2007). *Respect in en door sport*. Amsterdam: SWP.
- Vogel, J. (2005). *Nabije vreemden: een eeuw wonen en samenleven*. Den Haag: SDU Uitgevers.
- VROM (2007). *Actieplan Krachtwijken. Van Aandachtswijk naar Krachtwijk*. Den Haag: Ministerie van VROM.
- VWS (2011). *Beleidsbrief sport; Sport en Bewegen in Olympisch perspectief*. Den Haag: Ministerie van VWS.
- Wasserman, S., Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge: University press.
- Wentink, T. (1999). *Kwaliteitsmanagement en organisatieontwikkeling*. Utrecht: Lemma.

Williams, T. (2005). Cooperation by design: structure and cooperation in interorganizational networks.
Journal of business research 58: 223-231

Geraadpleegde nota/brochures.

Gemeente Utrecht:	Wijk sportplan Utrecht (2011)
Gemeente Utrecht:	Aanpak Gezond Gewicht in Overvecht (2011)
Gemeente Utrecht	De Vreedzame wijk (2011)
Gemeene Utrecht:	Gebiedsplan Utrecht de Gagel (2007)
Cumulus Welzijn:	Sport & Bewegen in Overvecht (2010)
Gemeente Enschede:	Sportnota (2010)
Gemeente Enschede:	Wijk sport plan Enschede West (2007-2015)
Gemeente Enschede:	Boswinkel Toekomstvisie Duurzaam & Vitaal (2010)
Gemeente Enschede	Krajicek Plaza Boswinkel (2010)

Bijlagen

Bijlage 1: Afkortingenlijst

Bijlage 2: Topiclijst interviews

Bijlage 1: Afkortingenlijst

DMO	Dienst Maatschappelijke ontwikkeling
JCF	Johan Cruyf Foundation
ION	Inter Organisational Network
IOR	Inter Organisational Relation
RKF	Richard Krajicek Foundation
S&B	Sport & Bewegen
SNA	Social Network Analysis
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (Ministerie)
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport (Ministerie)

Bijlage 2: Topiclijst semi-gestructureerde interviews

Algemene inleiding:

Master OVM

Doel van het onderzoek

Onderzoeksvraag

Toestemming voor opname

Anonimiseren

Introductie Respondent:

Functie binnen organisatie

Organisatie (doelstellingen, visie)

Relatie met playgrounds RKF

Doelstelling ten aanzien van de RKF playgrounds:

Wie is initiatiefnemer aanleg playground?

Wat is/zijn uw doelstellingen / belangen bij het ontwikkelen van een playground?

Wordt deze doelstelling door andere partijen gedeeld?

Wat beschouwt u als een succesvolle playground?

Samenwerking op/rondom playground:

Welke partijen zijn betrokken? Welke partijen verantwoordelijk voor beheer / onderhoud?

Hoe staat u in verbinding met de andere partijen? Hoe wordt er samengewerkt?

Bestaan er samenwerkingsafspraken?

Welke partij heeft hierin volgens u de meeste invloed? Wie vervult een centrale rol?

In hoeverre is de samenwerking stabiel?

Is er sprake van gedeelde belangen? tegengestelde belangen?

In hoeverre denk u dat uw organisatiebelangen van invloed zijn op het succesvol gebruik van de playground?

Wat kan er verbeterd worden aan de organisatie van de playground?

Afronding:

Vragen

Bedanken